

Rakennesuunnitelma 2040+, lausuntovastineet

Rakennesuunnitelma 2040+ luonnos

Lausuntoaika 31.5.-28.8.2023

Lausunnonantajat:

Tampereen kaupunkiseudun omistajakunnat

Viranomaiset, ministeriöt

Sidosryhmät

Sisällys

<u>Tampereen kaupunkiseudun omistajakunnat</u>	3
<u>Kangasalan kaupunki</u>	3
<u>Lempäälän kunta</u>	7
<u>Nokian kaupunki</u>	9
<u>Oriveden kaupunki</u>	10
<u>Pirkkalan kunta</u>	13
<u>Tampereen kaupunki</u>	15
<u>Vesilahden kunta</u>	23
<u>Ylöjärven kaupunki</u>	26
<u>Viranomaiset, ministeriöt</u>	30
<u>Pirkanmaan liitto, maakuntahallitus</u>	30
<u>Pirkanmaan Ely-keskus</u>	33
<u>Valtiovarainministeriö</u>	44
<u>Liikenne- ja viestintäministeriö</u>	45
<u>Traficom</u>	49
<u>Puolustusvoimat</u>	52
<u>Sidosryhmät</u>	53
<u>Business Tampere</u>	53
<u>Tampereen kauppakamari</u>	55
<u>Pirkanmaan Yrittäjät ry</u>	58
<u>Tampereen yliopisto, Rakennetun ympäristön tiedekunta</u>	61
<u>Tampereen yliopisto, Kunta- ja aluejohtaminen</u>	67

Tampereen kaupunkiseudun omistajakunnat

Kangasalan kaupunki

KLA/963/53.00/2023 LAUSUNTO TAMPEREEN KAUPUNKISEUDUN RAKENNESUUNNITELMAN
PÄIVITYKSESTÄ 2040+

KH 28.8.2023

Lausunto	Vastine
<p>Kangasalan kaupunki kiittää lausuntopyynnöstänne ja toteaa, että päivitystyössä on kattavasti tunnistettu rakennesuunnitelman tärkeimpiä päivitystarpeita. Seudun väestönkehitys ja sen perusteet on tuotu rakennesuunnitelman päivityksessä selkeästi esiin. Väestönkehitys luo perustan valtion kanssa tehtävälle yhteistyölle sekä liikennejärjestelmän ja asuntotuotannon tasapainoiselle kehittämiselle.</p> <p>Suunnitelman päivitystyö tukee seudun kasvun sekä kestävän liikkumisen kehittämisen edellyttämää kuntien maankäytön ja liikenteen yhteensovittamista ja parantaa elinkeinoelämän seudullisen kehittämisen edellytyksiä. Rakennesuunnitelman ratkaisuilla hillitään ilmastonmuutosta ja parannetaan seudun elinvoimaa. Erityisen positiivista on myös seudun eri osia yhdistävien ekologisten ja virkistysellisten yhteyksien nostaminen useilla merkinnöillä kartalle ja keskusteluun.</p> <p>Rakennesuunnitelma ei ole oikeusvaikutteinen.</p>	<p>Raportin lähtökohtiin on lisätty maininta rakennesuunnitelman oikeusvaikutuksettomuudesta.</p>
<p>Kaupunkiseudun kilpailukyky ja elinvoima sekä kestävän kehityksen tavoitteet</p> <p>Rakennesuunnitelmaluonnoksen sisältö luo hyvät edellytykset kaupunkiseudun kasvun ja kestävän liikkumisen yhteensovittamiselle, nostaen kuitenkin keskusteluun myös kasvun suuntaamisen yhteensovittamisen viherverkon kanssa. Suunnitelmaluonnoksessa tunnistettujen kaupunkiseudulle ominaisten harjujen ja järvien sekä laadukkaan ja resilientin vehreän elinympäristön tavoitteen voidaan odottaa vahvistavan kaupunkiseudun kilpailukykyistä imagoa ja lisäävän houkuttelevuutta sen asukkaille ja vierailijoille. Harjujakson karttamerkintä tuo hyvin esiin sen merkityksen seudun rakennetta jäsentävänä elementtinä. Suunnitelman selostuksessa harjujakso on nostettu esiin paitsi rakenteena myös virkistys- ja elämystalouden osana. Elämystalouden ja virkistys- sisällyttäminen osaksi harjujaksolle osoitettua karttamerkintää toisikin voimakkaammin esiin myös sen toiminnallista roolia seudulla.</p>	<p>Harjujaksoa käsittelevään merkintään on lisätty viherrakenteen merkinnän mukainen teksti kartalle 1.</p>
<p>Vetovoimaisen vehreyden ja yhdyskuntarakenteen eheyttämisen tavoitteiden yhteensovittaminen on rakennesuunnitelman päivityksessä sikäli suuressa roolissa, että luonnoksen Arki-kartalle sijoitettu ”Seudullisen ekologisen, vapaa-ajan ja virkistys- verkosto, jossa ekologiset ja virkistyselliset laatuikäytävät erotetaan toisistaan ja jossa verkosto sovitetaan yhteen muun maankäytön kanssa” voisi</p>	<p>Rakennesuunnitelman koontikartalla kasvu ja viherrakenne ovat molemmat näkyvissä. Suunnitelman digiversioon on lisättävissä ominaisuus, jossa eri kartoilla olevia tasoja voi tuoda näkyviin</p>

<p>sijoittua myös Rakenne-kartalle, jossa esitetään kasvun suuntaaminen ja jonka teemoihin kuuluu myös asuin ympäristöjen laatu. Näin myös asukaspalautteessa nousseet lähiluonnon ja viherrakenteen vaalimisen teemat nousisivat vahvemmin osaksi yhdyskuntarakenteen kehitystä. Tällöin Arki-kartalle jäisivät suuremmat linjat: järvet, harjut ja seudun eri osia yhdistävät ekologiset yhteydet, jotka on yhteensovitettava keskustojen välisten kestävän liikkumisen järjestelmän ja selostuksen tekstissä mainitun palvelujen helminauhan kanssa kokonaisuudeksi.</p>	<p>jokaiselle kartalle. Näistä syistä on päädytty olemaan lisäämättä viherrakennenuolia kartalle 2.</p> <p>Virkistys- ja ekologia verkkoja sovitetaan yhteen maankäytön muun kehittämisen kanssa toimeenpanovaiheessa mm. erillisten hankkeiden, kuten sini-viherstrategia, kautta.</p>
<p>Keskustojen välisen kestävän liikkumisen järjestelmän eli palvelujen helminauhan yhteyteen sijoittuu jo nykyisellään merkittävä määrä seudullisesti käytettäviä palveluja kuten toisen asteen kouluja ja urheilutoimintoja. Koska rakennesuunnitelman on tarkoituksena toimia myös viestinä palvelusuunnittelulle ja investoijille, palvelujen helminauha olisi syytä nostaa myös merkintöjen selityksiin esimerkiksi Arjen-kartalle.</p>	<p>Arjen kartta korostaa tiiviiden keskustojen ja näitä kytkevän joukkoliikenteen kokonaisuutta, joka valittiin valmistelevissa työpajoissa ratkaisuksi. Koostekartan taajamarakenteen sisempää vyöhykettä koskeva kirjaus toiminnallisesti ja rakennustyypeiltään monimuotoisena kehitettävästä kasvun vyöhykkeestä mahdollistaa lausunnossa esiin tuodun toiminnan.</p>
<p>Rakennesuunnitelman selostuksessa viherrakenteen kehittämisen laadullisena tavoitteena esitetään seudun keskustojen kytkeminen toisiinsa virkistys- ja ekologisilla yhteyksillä. Laadullisen tavoitteen ekologia yhteyksiä koskevan osuuden perusteita olisi hyvä avata selostuksessa tai tarkentaa tavoitetta tämän osalta, sillä seudun keskustoja kuitenkin kehitetään tiiviin maankäytön, toiminnallisina ja liikenteellisinä solmukohtina ja kohtauspaikkoina ihmisille.</p>	<p>Raporttia on tarkennettu viherrakennetta koskevan kirjauksen osalta pyydetyllä tavalla.</p>
<p>Rakennesuunnitelmaluonnoksessa on kiitettävästi tunnistettu seudun kasvun ja elinkeinorakenteen kehityksen edellyttävän paitsi uutta maankäyttöä myös olemassa olevien työpaikka-alueiden kehittämistä sekä näihin liittyvän liikenneverkoston kehittämistä. Kehittyvien elinkeinoalueiden profiloinnin mahdollisuuksiin vaikuttaa paitsi logistiikka myös saavutettavuus kestävin kulkumuodoin. Nyt kartamerkinä on osoitettu keskuksia yhdistävä kestävä liikkumisen järjestelmä, raitiotie ja kehittyvä raitiotie. Koska seudulla on myös lähijunaseisakkeita ja kehitettäviä lähijunaseisakkeita, joilla on oleellista merkitystä viestinnässä palvelujen suunnitteluun ja investoreille sekä työpaikka-alueiden profiileihin, tulee nämä nostaa raitiotien rinnalle Elinkeinot ja yhteydet -kartalle.</p> <p>Huomautamme myös, että seudun kaukaisimpiin kuntiin kulkeva kestävä liikkumisen järjestelmä eroaa merkittävästi linja-autojen runkolinjoihin, ratikkareitteihin ja pyöräilyn pääreittein perustuvasti järjestelmästä ja tältäkin kannalta loogisempaa olisi merkitä lähijunaliikenteen seisakkeet kartalle.</p>	<p>Kartoilla 2. ja 3. olevien liikenneväylä ja joukkoliikennepalvelujen merkintöjä ja kuvauksia täsmennetään. Tunnistetaan keskusten kytkeytyminen eri joukkoliikennemuotoihin sekä lähijunaliikenteen kehittämisen vyöhyke. Tuodaan raportissa esille seudun selvityksissä tunnistetut ensivaiheessa edistettävät seisakkeet sekä pitkän jänteen tavoite seisakeverkoston laajasta kehittämisestä. Tuodaan esille toimeenpanovaiheen kuvauksessa seudun määrätietoinen työ lähijunaliikenteen edistämiseksi mm. MAL-sopimusta ja seudun</p>

	lähijunaliikenteen edistämisen tiekarttaa hyödyntäen.
<p>Rakennesuunnitelman päivityksen toimeenpano ja priorisointi</p> <p>Seudun kunnat ovat hyvin erilaisia mm. keskustojen laajuudessa ja maankäytön tehokkuudessa sekä mikroilmastoon vaikuttavien vesistöjen läheisyydessä, jolloin lämpösaarekeilmion ja keskustan vehreyden vaikuttavuus niihin on eri mittakaavassa. Toisaalta esimerkiksi väylähankkeiden kehittäminen vaikuttaa viherverkoston jatkuvuuteen kaikilla seudun kunnilla samankaltaisesti.</p> <p>Rakennesuunnitelman toimeenpanon priorisoinnissa olisi järkevää tunnistaa kaikkien seudun kuntien kannalta vaikuttavimmat toimenpiteet ja tuoda ne osaksi ensisijaisia toimenpiteitä.</p>	Rakennesuunnitelman avaintemojen syventämistä ja toimeenpanoa kuvataan raportin johdanto-osaan.
<p>Kangasala toteuttaa rakennesuunnitelmaa</p> <p>Rakennesuunnitelmaluonnos tukee Kangasalan kaupunkistrategian tavoitteita. Kangasala jatkaa Keskustan ja Lentolan alueiden kehittämistä monipuolisina ja viihtyisinä asumisen ja palveluiden alueina ja koko nauhataajaman joukkoliikennekäytävän tiivistämistä ja täydentämistä. Erityistä huomiota pyritään kiinnittämään nauhataajaman pohjois-eteläsuuntaisten ekologisten käytävien säilyttämiseen ja tukemiseen.</p> <p>Kangasalan harjut ja niihin yhdistyvät järvet luovat erinomaiset puitteet hyvin saavutettavissa olevien virkistys- ja urheilupalvelujen sekä matkailun kehittämiseksi, josta kaupungissa on jo pitkä perinne. Kangasala kehittää vesistöjen virkistyskäyttöä kaikilla kolmella rakennesuunnitelmassakin tunnistetulla suurella järvellä lisäten näin palveluja seudun asukkaille ja alueen elämystaloutta, mutta suurin osa rantaviivasta on yksityisessä omistuksessa. Karttamerkintä tulee korjata vastaamaan rakennesuunnitelman 7. tavoitteessa todettua vesistöjen virkistyskäyttöä.</p>	Rantojen käyttöä koskeva karttamerkintä on korjattu muotoon <i>Vesistöjen käyttö</i> .
<p>Tarastejärven työpaikka-alue rakentuu jo asemakaavoitetuille alueille ja tulee yhdistymään vireillä olevan Ruutanan yleiskaavan ja sen lähijunaseisakkeen ympäristöön kehittyvään uuteen alueeseen. Ruutanan lähijunaseisakkeen suunnittelun yhteydessä tullaan tutkimaan myös mm. seudun selvityksissä tunnistettu tarve liitäntäpysäköinnille, sillä seisake tulee luultavasti palvelemaan myös mm. Nurmin alueelle kehitettävää asumista ja elinkeinoja noin 10 minuutin matkajalla Tampereelle. Ruutanan lähijunaseisake tulisi merkitä elinkeinot ja yhteydet kartalle, kuten seudulle suunnitellut muutkin ensimmäisen vaiheen lähijunaseisakkeet ja jo toiminnassa olevat seisakkeet.</p>	Kts. aiempi kommentti liittyen lähijunaseisakkeisiin.

<p>Kangasalaan liitetyn Sahalahden alueelle sijoittuu merkittävä elinkeinotoiminnan alue, jolla on kuitenkin odotettavissa uudistumista tulevaisuudessa. Alue liittyy nauhataajamaan juuri valmistuneella pyöräväylällä, kaasuverkostolla ja sen läpi kulkee voimajohto, jonka yhteyteen on alettu selvittää mahdollisuuksia tuulivoimalle.</p> <p>Ympäristö- ja ilmastokriisi rajoittaa jatkossa uusien alueiden ottamista rakennuskäyttöön ja vihreään siirtymään liittyvän elinkeinotoiminnan on ennakoitu kasvavan merkittävästi Suomessa. Sahalahden elinkeinotoiminnan alue tulisi tunnistaa seudun rakennesuunnitelmassa elinkeinot ja yhteydet kartalla tutkittavana teollisuuden ja työpaikkatoimintojen alueena, sillä sijainnistaan huolimatta siitä voi kehittyä merkittävä osa seudun elinkeinotoimintojen ekosysteemiä.</p> <p>Kangasala osallistuu kuntien väliseen yhteistyöhön yritysalueiden kehittämisessä ja markkinoinnissa.</p>	<p>Salahden elinkeinoalue on lisätty karttaan olemassa olevana yritysalueena.</p>
<p>Lisäksi huomautamme, että Lahdentietä Kangasalta Pälkänettä kohden ei ole tarkoitus kehittää valtakunnallista ratayhteyttä, joka nyt on merkittynä nuolena kartalle.</p>	<p>Virheellinen merkintä on korjattu karttaan.</p>

Lempäälän kunta

Lausunto Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelman 2040+ luonnoksesta

Kunnanhallitus 21.08.2023 § 210

481/10.00.00/2023

Lausunto	Vastine
<p>Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelma 2040+ luonnos määrittelee asetettujen tavoitteiden mukaisesti hyvin nykytilannekuvan sekä esittää ansiokkaasti tulevaisuuden ratkaisuja ja jatkotoimenpiteitä, joiden avulla kaupunkiseudun aktiivinen kehittäminen on mahdollista tulevaisuudessa.</p> <p>Lempäälän kunta näkee kuitenkin tarpeelliseksi tarkastella vielä muutamaa asiaa, joilla on vaikutusta koko kaupunkiseudun tulevaisuuden kehitykselle, ennen kuin rakennesuunnitelma 2040+ viedään hyväksymiskäsittelyyn.</p>	
<p>Arki</p> <p>Rakennesuunnitelmassa on osoitettu keskusten välinen ekologinen, vapaa-ajan ja virkistysverkosto, jossa ekologiset ja virkistyslaadukäytävät erotellaan toisistaan. Viherrakenteen kehittämisen laadullinen tavoite on seudun keskustojen kytkeminen toisiinsa virkistys- ja ekologisilla yhteyksillä. Lempäälä pitää tärkeänä huomioida, että rakennesuunnitelma on kuntien yhteinen vapaaehtoinen suunnitteluväline, ja jotta siihen voidaan sitoutua, se ei voi olla ristiriidassa oikeusvaikutteisten kaavojen kanssa.</p> <p>Varsinaisen kunnan rakenteen sisällä tapahtuvien ekologisten ja virkistysreittien suunnittelu on tehtävä asemakaavoituksella, koska nyt esitetyllä rakennesuunnitelman tarkkuustasolla tullaan haastaviin kysymyksiin ja mahdollisiin ristiriitoihin voimassa olevien oikeusvaikutteisten kaavojen kanssa. Ekologisen, vapaa-ajan ja virkistysverkoston suunnittelussa rakennesuunnitelmatasolla on syytä painottaa yhteistä tahtotilaa edellyttäviä kuntarajoja ylittäviä verkoston osia sekä isojen väylien estevaikutusta vähentäviä toimenpiteitä.</p>	<p>Raportin lähtökohdat -lukuun on lisätty kappale, jossa tarkastellaan rakennesuunnitelmaa suhteessa voimassa olevaan maakuntakaavaan. Maakuntakaavan ja rakennesuunnitelman erilaiset luonteet päätöksenteon tukena on tuotu esiin tässä luvussa. Merkittävimmät erot maakuntakaavaan on esitetty myös suunnitelman kartoilla.</p>
<p>Elinkeinot ja yhteydet</p> <p>Päärata kytkee koko seudun pääkaupunkiseutuun ja kasvukäytävään, ja sen kehittäminen ja lisäraiteet ovat edellytys sille, jotta saadaan jo hyvin ruuhkaiselle radanosalle mahtumaan uusia asemia ja lisää liikennettä. Nyt Elinkeinot ja yhteydet -kartalla on osoitettu olemassa oleva lähijunaliikenneyhteys pääradalle ja kehittyviä lähijunaliikenneyhteyksiä järjestelyratapihalle ja oikoradalle, vaikka tämä ei taida olla edes tavoitteena.</p> <p>Nuolimerkinnoin on rakennesuunnitelman ulkoreunoilla poispäin rakennesuunnitelman alueesta osoitettu kehitettävät valtakunnalliset ratayhteydet. Merkinnoista saa helposti sellaisen kuvan, että nykyistä päärataa Lempäälän kohdalla ei tarvitsisi ollenkaan kehittää, ja että se palvelisi jo nyt hyvin lähijunaliikennettä, mikä ei pidä paikkansa. Pääradan kehittämistarve, niin lähijunaliikenteen kuin muunkin junaliikenteen osalta, tulisi osoittaa selkeästi rakennesuunnitelman kartoilla.</p>	<p>Korjataan ja täsmennetään elinkeinokartalla olevien liikenneväylä- ja joukkoliikennepalvelujen merkintöjä, logiikkaa ja kuvauksia. Tunnistetaan rataverkon rooli seudun lähijunaliikenteessä kehittämisnuolien yhteyteen.</p> <p>Pääradan kehittämien on kuvattu 3. kartalla vastaavasti kuin muutkin ratasuunnat, joille liittyy kehittämistarpeita vuoteen 2040 mennessä. Pääradan kehittämisen merkitys seudun kehittämiseen on yleisesti tunnistettu liikennejärjestelmäsuunnittelun ja</p>

Rakennesuunnitelman yksi tavoitteista on ollut vastata teollisuuden tilatarpeisiin kaupunkiseudulla. Lempäälässä tarkastellut työpaikka-alueet Marjamäessä ja Tikinmaalla eivät kuitenkaan ole päässeet rakennesuunnitelmaan, vaikka ovat maakuntakaavan mukaisia työpaikka-alueita ja tarkasteltu Suurteollisuuden tilaa vievät investoinnit -selvityksessä (Business Tampere).

Maakuntakaavan ratkaisujen tulee toimia rakennesuunnitelman pohjana ja sen mukaiset työpaikka-alueet tulee olla mukana myös rakennesuunnitelmassa teollisuuden ja työpaikkatoimintojen alueina.

seudun edunvalvonnan yhteydessä.

Marjamäen ja Tikinmaan yritysalueet on lisätty Elinkeinot -kartalle olemassa olevina yritysalueina.

Rakennesuunnitelman lähtökohtana on tunnistettu maakuntakaavan mukaiset ratkaisut liittyen mm. uusiin väyläyhteyksiin ja aluerakenteeseen. Seuraavalla maakuntakaavakierrokselle tutkittavaksi on esitetty uusia elinkeinoalueita sekä joitain keskuksia, mm. Ideapark, joita on perusteltua kehittää toiminnoiltaan sekoittuneena keskuksena.

Nokian kaupunki

Lausunto Tampereen kaupunkiseudun Rakennesuunnitelman 2040+ luonnoksesta

NOK/616/05.00.00/2023

Kakela 22.8.2023 § 213

Lausunto	Vastine
<p>Rakennesuunnitelma 2040+ huomioi ja tukee hyvin seudun taloudellista, ekologista ja sosiaalista kestävyyttä. Vehreys, asuinalueiden eriytymisen ehkäisy, kestävä liikkuminen ja elinkeinojen kehittyminen vaikuttavat positiivisesti seudun vetovoimaan ja kestävään kasvuun.</p> <p>Seudullisesti merkittävien palveluiden keskustat ja niiden liittyminen kestävä liikunnan järjestelmiin on sovitettu sopivalla tavalla yhteen siniviherrakenteen kanssa.</p> <p>Siniviherrakenteen kartta ja siihen liittyvät seudulliset yhteydet ja ekologiset laatukäytävät ovat rakennesuunnitelmassa hyvin esillä ja sovitetaan jatkossakin yhteen muun maankäytön kanssa ja rajataan tarkemmin kunnan omassa tarkemmassa maankäytön suunnittelussa.</p>	
<p>Nokian näkökulmasta ja seudullisestikin on tärkeää, että rakennesuunnitelmassa on osoitettu seudullisesti merkittävät teollisuus- ja työpaikka-alueiden selvittävät alueet, koska ne ovat tärkeässä osassa seudun kehittämisessä.</p> <p>Nokian strategisessa yleiskaavan luonnoksessa on huomioitu samansuuntaiset kasvutavoitteet ja painopisteet kuin rakennesuunnitelmassa. Maakuntakaavassa samat teemat tulee huomioida tulevissa päivityksissä.</p>	<p>Rakennesuunnitelman lähtökohdat lukuun on lisätty kappale, jossa suunnitelmaa tarkastellaan maakuntakaavaa vasten. Viestit tulevaan maakuntakaavaan nostetaan selkeästi esiin rakennesuunnitelman kartalla 3.</p>

Oriveden kaupunki

LAUSUNTO TAMPEREEN KAUPUNKISEUDUN RAKENNESUUNNITELMAN LUONNOKSESTA

KH 21.8.2023

Lausunto	Vastine
<p>Rakennesuunnitelman kokoavassa teemakartassa Oriveden ydinkeskusta-alue on merkitty seudullisesti merkittäväksi palveluiden keskustaksi ja osaksi kestävästä liikkumisen järjestelmästä. Kestävästä liikkumisen järjestelmän yhteysiiva osoittaa raideliikenteen yhteyden Tampereen suunnalta Oriveden aseman kautta keskustan alueelle saakka. Keskusta-alueita ympäröi kartalla vihreällä kehämerkinnällä osoitettu merkintä: ”Kehitettävä seudullinen ekologinen, vapaa-ajan ja virkistyksen verkosto, jossa ekologiset ja virkistyksen laatuikäytävät erotellaan toisistaan. Verkosto sovitetaan yhteen muun maankäytön kanssa.” Suunnitelman selosteosassa todetaan merkinnän tarkoittavan muun muassa seuraavaa: ”Rakennesuunnitelmassa esitetään kehitettävä seudullinen ekologinen, vapaa-ajan ja virkistyksen verkosto, jossa ekologiset ja virkistyksen laatuikäytävät erotellaan toisistaan. Viherrakenteen kehittämisen laadullinen tavoite on seudun keskustojen kytkeminen toisiinsa virkistys- ja ekologisilla yhteyksillä. Verkosto sovitetaan yhteen muun maankäytön kanssa ja tähän liittyen merkittävää työtä on kuluneen kymmenen vuoden aikana tehty seudun juridisissa kaavoissa suunnittelun eri tasoilla. Viherrakenne tukee ilmastonmuutokseen sopeutumista muun muassa hulevesien ja lämpösaarekeliön hallinnassa. Ilmastonmuutokseen sopeutumista edistetään muun muassa seudun Sopeutuva kaupunkiseutu -hankkeen kautta.”</p> <p>Koostekartassa on osoitettu Oriveden asemakaava-alueita ja sen mahdollisia vähäisiä laajenemissuuntia mukaileva taajaman elinvoimaa tukeva vyöhyke. Lisäksi Orituvan sekä Yliskyläntien risteyksen läheiset alueet on osoitettu tutkittavana teollisuuden ja työpaikkatoimintojen alueena.</p>	
<p>Elinkeinot ja liikenne Elinkeinoja ja liikennettä tarkemmin käsittelevässä kartassa Oriveden ydinkeskustaa koskee elinkeinojen osalta myös merkintä: ”Kehitetään monipuolisena palvelujen ja työpaikkojen alueena. Vahvistetaan toimistotarjontaa.” Oripohjan alue on osoitettu teollisuuden ja työpaikkatoimintojen alueeksi. Liikennejärjestelmien kehittämisen osalta Orivettä koskevat Tampereelta Oriveden suuntaan osoitetut merkinnät kehitettävistä valtakunnallisista raide- ja tieyhteyksistä.</p>	
<p>Väestö ja asuinalueet Oriveden ydinkeskusta sekä asemaseutu ja näiden läheiset alueet on osoitettu väestöä ja asuinalueita tarkemmin kuvaavassa kartassa taajaman elinvoimaa tukevana vyöhykkeenä. Merkinnän kuvauksessa todetaan, että vyöhykkeelle ja seudun maaseutumaisiin osiin kohdennetaan 20% (seudun) rakennesuunnitelman väestönkasvusta. Keskustan ja aseman seuduille on osoitettu merkintä uudistettavat ja monipuolistettavat vanhat asuinalueet.</p>	
<p>Vertailu nykyiseen rakennesuunnitelmaan Oriveden osalta Nykyisin voimassa olevaan Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelmaan 2040 (vuodelta 2015) verrattuna muutokset</p>	

<p>Oriveden alueella ovat verrattain vähäisiä. Keskusta-alueen, asemanseudun ja Oripohjan alueen osalta merkinnät ovat sisällöltään samankaltaisia. Merkintöjen aluerajauksissa on joitakin vähäisiä muutoksia, ja erityisesti asumisen osalta merkintää on alueena yhtenäistetty ja selkeytetty. Asumisen osalta taajaman elinvoimaa tukevan vyöhykkeen merkintään on tehty tarkennuksia ja vähäisiä laajennuksia erityisesti asemanseudulla ja Vehkalahden alueella sekä keskustan ja asemanseudun välillä. Uusia merkintöjä verrattuna aiempaan rakennesuunnitelmaan ovat Kehitettävä seudullinen ekologinen, vapaa-ajan ja virkistyksen verkosto, jossa ekologiset ja virkistyksen laatukäytävät erotellaan toisistaan -merkintä sekä Orituvan ja Yliskyläntien risteyksen läheisen alueen ympäristön merkinnät tutkittavista teollisuuden ja työpaikkojen alueista.</p>	
<p>Lausunto Oriveden kaupunki näkee rakennesuunnitelman luonnoksen onnistuneena ja alueen kehittämisen kannalta hyvänä. Luonnos on Oriveden strategisen yleiskaavan mukainen, ja osaltaan edistää sekä mahdollistaa strategisen yleiskaavan mukaisen kehityksen toteutumista. Kaupunki kiittää Tampereen kaupunkiseutua onnistuneesta rakennesuunnitelman päivitysprosessista sekä yhteistyöstä.</p>	
<p>Kaupunki näkee seudullisen yhteistyön liikennejärjestelmän kehittämisessä tarpeellisenä ja hyödyllisenä. Kestävän liikkumisen edistäminen seudullisten suunnitelmien pohjalta tukee kaupungin tavoitteita. Etenkin Tampereelle suuntautuvaa liikennettä ajatellen junayhteyksien ja liityntäpysäköinti-mahdollisuuksien kehittäminen lisää alueen asukkaiden ja muiden alueella toimivien mahdollisuuksia kestäväan liikkumiseen ja kaupunkiseudun tehokkaan joukkoliikennejärjestelmän käyttämiseen. Toisaalta myös yksityisautoilulla on ja tulee jatkossakin olemaan merkittävä rooli alueen liikenteessä erityisesti elinkeinoelämän, laajojen maaseutualueiden ja laajan vapaa-ajan asumisen kohdalla.</p>	
<p>Kaupunki näkee valtatie 9 kehittämisen olevan erittäin tärkeää valtakunnallisen ja seudullisen henkilö- ja joukkoliikenteen sekä teollisuuden kuljetusten sujuvuuden ja turvallisuuden varmistamiseksi. Valtatie 9 on yksi Suomen itä-länsisuuntaisen liikenteen pääväylistä, jonka liikennemäärät ovat suuria ja tien välityskyky on heikko. On hyvä, että valtatie on osoitettu rakennesuunnitelmassa kehitettäväksi valtakunnalliseksi tieyhteydeksi. Oriveden kaupunki pitää valtatie 9 suunnittelua ja rakentamista nelikaistaiseksi erittäin kiireellisenä ja välttämättömänä toimenpiteenä.</p>	
<p>Kuntien yhteistyö seudullisesti merkittävien työpaikka-alueiden kehittämisessä on merkittävä kehitysaskel. Tutkittavien teollisuus- ja työpaikkatoimintojen sijoittuminen valtatie 9 varrelle Kangasalle ja Orivedelle on Oriveden kannalta erittäin positiivinen kehityssuunta, joka tukee kaupungin omia strategisia tavoitteita. Oriveden kaupunki tuo esiin, että nyt laadittava rakennesuunnitelma ja erityisesti sen päivityksen aikana laaditun Business Tampereen suurteollisuuden tilaa vievien investointien selvitys ovat ristiriidassa luonnosvaiheessa olevan Pirkanmaan vaihemaakuntakaavan luonnoksen kanssa erityisesti Orituvan läheisellä alueella (kts. Oriveden kaupungin lausunto vaihemaakuntakaavan luonnoksesta). Rakennesuunnitelmassa tunnistetun alueen kehittämismahdollisuuksien varmistamiseksi tulee tehdä yhteistyötä Pirkanmaan liiton, kaupungin ja</p>	<p>Rakennesuunnitelman lähtökohdat -lukuun on tehty kirjaus suunnitelman ratkaisujen eroista maakuntakaavaan.</p>

<p>Tampereen kaupunkiseudun kesken siten, että laadittava vaihemaakuntakaava mahdollistaa rakennesuunnitelman ratkaisuiden toteutumisen, mikäli ne muiden seikkojen perusteella osoittautuvat toteuttamiskelpoisiksi. Suurteollisuuden tilaa vievien investointien aluemahdollisuudet ovat tärkeitä koko Pirkanmaan alueen kehittymisen ja elinvoiman mahdollisuuksien kannalta.</p>	
<p>Oriveden kaupunki näkee tärkeänä, että kestävän liikkumisen järjestelmän yhteysviiva on osoitettu Tampereen suunnalta Oriveden aseman kautta Oriveden keskustaan saakka. Tampereen kaupunkiseudun ratakapasiteettiselvityksen (Väyläviraston julkaisuja 26/2023) mukaan lähijunaliikenteen edellyttämä radan sähköistys ja muut vaadittavat toimet olisivat varsin järkevillä kustannuksilla toteutettavissa välille Oriveden asema -Oriveden keskusta. Rakennesuunnitelman luonnos mahdollistaa hyvin lähijunaliikenteen ja kestävän liikkumisen kehittämisen, jonka kaupunki näkee tärkeänä.</p>	
<p>Kokonaisuutena Oriveden kaupunki näkee rakennesuunnitelman luonnoksen positiivisena sekä kaupungin tavoitteiden mukaisena, eikä katso siihen kohdistuvan muutostarpeita.</p>	
<p>KH 21.8.2023 ote pöytäkirjasta</p>	
<p>Päätösehdotus Maankäyttö- ja kaavatoimikunta sekä elinvoimajaosto yhteisesti esittävät kaupunginhallitukselle, että kaupunki antaa lausuntonaan Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelman 2040+ luonnokseen liitteen 3 mukaisen lausunnon.</p> <p>Talous- ja hallintojohtajan kokouksessa tekemä ehdotus: Maankäyttö- ja kaavatoimikunta sekä elinvoimajaosto yhteisesti esittävät kaupunginhallitukselle, että kaupunki antaa lausuntonaan Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelman 2040+ luonnokseen liitteen 3 mukaisen lausunnon seuraavilla lisäyksillä lausuntoon:</p> <p>Kaupunki näkee valtatie 9 kehittämisen olevan erittäin tärkeää valtakunnallisen ja seudullisen henkilö- ja joukkoliikenteen sekä teollisuuden kuljetusten sujuvuuden ja turvallisuuden varmistamiseksi.</p> <p>Valtatie 9 on yksi Suomen itä-länsisuuntaisen liikenteen pääväylistä, jonka liikennemäärät ovat suuria ja tien välityskyky on heikko. On hyvä, että valtatie on osoitettu rakennesuunnitelmassa kehitettäväksi valtakunnalliseksi tieyhteydeksi.</p> <p>Oriveden kaupunki pitää valtatie 9 suunnittelua ja rakentamista nelikaistaiseksi erittäin kiireellisenä ja välttämättömänä toimenpiteenä. Suurteollisuuden tilaa vievien investointien aluemahdollisuudet ovat tärkeitä koko Pirkanmaan alueen kehittymisen ja elinvoiman mahdollisuuksien kannalta.</p> <p>Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin.</p>	<p>Valtatie 9 on tunnistettu Elinkeinot ja yhteydet - kartalla kehitettäväksi yhteydeksi Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040 esitetyn ratkaisun mukaisesti. Hanketta edistetään myös edunvalvonnan keinoin.</p>

Pirkkalan kunta

Kunnanhallitus 21.8.2023 § 203

PIR/589/0103/2023

§ 203 Lausunto Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelman 2040+ luonnoksesta

Lausunto	Vastine
<p>Seloste</p> <p>Kaupunkiseudun kunnat ovat yhteistyössä tehneet pitkäjänteistä kehitystyötä kaupunkiseudun kilpailukyvyyn ja elinvoiman tukemiseen, jota nyt laadittavana oleva rakennesuunnitelman päivitys tukee onnistuneesti ajankohtaisten teemojen pohjalta. Seutuyhteistyössä on huomioitu hyvin, että kaupunkiseudun asukkaat käyttävät palveluita yli kuntarajojen ja kunnilla on mahdollisuus nojata toisiinsa palveluiden tarjoamisessa ja vahvistaa Tampereen seudun kilpailukykyä valtakunnallisesti.</p>	
<p>Väestön kasvun ohjaaminen, asuntotuotannon määrä ja joukkoliikenteen kehittäminen on ollut aikaisemmissa rakennesuunnitelmissa keskeisessä roolissa. Rakennesuunnitelma 2040+:ssa keskitytään myös elinkeinoelämän maankäyttöön sekä asumisen ja asuinympäristöjen kestävyteen ja laatuun. Ekologiselle, sosiaaliselle ja taloudelliselle kestävyydelle asetetut tavoitteet luovat pohjan rakennesuunnitelmalle. Tarkemmat kahdeksan tavoitetta rakentuvat kestävän ja viihtyisän elinympäristön asettamille tavoitteille. Kolme kestävyystavoitetta varautuu luontevasti tulevaisuuden haasteisiin. Varaudutaan ilmastonmuutokseen, kestävään yhdyskuntarakenteeseen, tasa-arvoiseen asumiseen ja elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin.</p>	
<p>Rakennesuunnitelmassa tavoitellaan seudun väkiluvun kasvua vähintään 480 000 asukkaaseen vuoteen 2040 mennessä. Tämä tarkoittaa vuodesta 2023 vuoteen 2040 mennessä 71 000 uutta asukasta seudulle. Seudun tasapainoisen kehityksen kannalta on määritetty kuntakohtaiset minimitalvoitteet. Pirkkalan osuus väestönkasvun vähimmäiskasvusta on kasvusta 8,6 %, joka tarkoittaa noin 6 100 uutta asukasta vuoteen 2040 mennessä. Tämä vastaa likimain 1,5 % vuosittaista kasvua. Pirkkalan kunta näkee, että rakennesuunnitelman kasvu on seudullisesti realistinen ja ainakin Pirkkalan osalta esitetty minimitalvoite on saavutettavissa. Pirkkala on myös varautunut vahvemman kasvun toteuttamiseen.</p>	
<p>Rakennesuunnitelman ratkaisuja kuvataan kolmella teemakartalla. Teemakartta Arki edistää seudun kestävästä kehitystä monipuolisesti ekologialta näkökulmaa painottaen. Rakennesuunnitelmassa on korostettu kestävästi saavutettavien viihtyisien ja elävien keskustojen roolia kuntalaisten sujuvan arjen tekijöinä. Pirkkalassa Suuppa ja Partola on nostettu rakennesuunnitelmassa seudullisesti merkittäväksi palveluiden keskustoiksi. Partolan tunnistaminen merkittävänä palvelukeskuksena tukee Pirkkalan kunnan maankäytön tavoitetta muuttaa Partola monipuoliseksi</p>	<p>Keskustaverkko on uudistunut edelliseen rakennesuunnitelmaan</p>

<p>keskustatoimintojen alueeksi. Lisäksi tavoitteet joukkoliikenteen ja keskustojen viihtyisyyden kehittäminen tukee kunnan omia tulevaisuuden tavoitteita.</p> <p>Viherrakenteen kehittämisessä on keskustojen kehittämisen loogisena jatkeena tunnistettu keskeinen tavoite seudun keskustojen kytkemisestä toisiinsa virkistys- ja ekologisilla yhteyksillä. Hyvänä uutena nostona on taajamien rantojen kehittäminen seudulliseen virkistyskäyttöön.</p> <p>Vesistöjä kehitetään myös sinisenä yhteytenä seudun eri osien välillä. Pirkkala näkee tärkeänä tulevaisuuden mahdollisuutena Pyhäjärven vesiyhteyksien kehittämisen erityisesti Tampereen suuntaan.</p>	<p>nähdessä ja voimassa olevaan maakuntakaavaan verrattuna. Ylikunnallisten palveluiden ja joukkoliikenteen tarjonta ovat vahvat perusteet esitettylle verkolle tarkasteltavaksi maakuntakaavan päivityksessä.</p>
<p>Rakennesuunnitelmassa kasvua suunnataan jatkossakin vahvasti rakenteen sisään mahdollistaen kestävä liikkuminen palveluihin. Teemakartta Rakenne esittää kartalla seudulle kaksi vyöhykettä; merkittävän kasvun vyöhykkeen ja taajaman elinvoimaa tukevan vyöhykkeen. Merkittävän kasvun vyöhykkeelle, johon Pirkkalassa kuuluu lähes kokonaisuudessaan kehätien sisäpuolinen alue, kohdennetaan 80 % rakennesuunnitelman väestönkasvusta. Pirkkalassa jatketaan asukaskasvun ohjaamista joukkoliikenteen laatuikäytille sekä keskustoihin. Kohtuuhintaista asuntotuotantoa suunnataan myös entistä voimakkaammin keskustoihin ja merkittävän kasvun vyöhykkeelle hajautetusti.</p> <p>Näiltä osin rakennesuunnitelma vastaa hyvin Pirkkalan kuntastrategian 2021- 2025 asetettuihin tavoitteisiin.</p>	
<p>Elinkeinoalueiden tilavaraukset ovat pitkälti edellisen rakennesuunnitelman mukaisia ja noudattavat maakuntakaavan periaatteita.</p> <p>Elinkeinot ja yhteydet -teemakartalle on osoitettu Sääksjärven ja Pirkkalan välinen alue seudullisesti merkittäväksi työpaikkatoimintojen alueeksi. Kyseinen alue on yksi keskeisimmistä seudun tulevaisuuden uusista työpaikkatoimintojen alueista, minkä houkuttelevuutta lisäävät lentoyhteydet maailmalle.</p> <p>Seudun keskustojen osalta rakennesuunnitelman tavoitteena on vahvistaa toimistorakentamista, laadukkaita palveluita ja elämystaloutta. Tulevina vuosina seudulla on tavoitteena vastata myös yrityksille tärkeään energiamurrokseen. Tätä kautta kaupunkiseutu edistää taloudellista kestävyttä. Pirkkalan kunta pitää myös tärkeänä, että lentokenttä on nostettu kartalle erityisenä kohteena.</p>	
<p>Rakennesuunnitelma 2040+ pohjautuu pitkälti maakuntakaavan ratkaisuihin ja Pirkkalan kunnan omiin tavoitteisiin. Pirkkalan kunta sitoutuu edistämään rakennesuunnitelman tavoitteita omassa toiminnassaan ja kehittämään osaltaan seudun vetovoimaa valtakunnallisesti.</p>	

Tampereen kaupunki

Tampereen kaupungin lausunto Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelma 2040+ luonnoksesta

KH 28.8.2023, Kaupungin johtoryhmä 15.8.2023

Lausunto	Vastine
<p>Lausunto: Miten kokonaisuus tukee kaupunkiseudun kilpailukykyä ja elinvoimaa?</p> <p>Rakennesuunnitelma muodostuu kestävyystavoitteista, joita konkretisoidaan yhdyskuntarakennetta ja sen laatua sekä seudun yhteistä toimintaa edistävästä tavoitteista. Kompakti ja kestävyyttä tavoitteleva yhdyskuntarakenne on elinvoiman ja kilpailukyvyn kannalta ensisijaista, luontoa ja resursseja tuhlailtava tulevaisuus ei ole mahdollinen.</p> <p>Rakennussuunnitelman tavoitteiden kohdistaminen yhdyskuntarakenteen laatutekijöihin huomioi hyvin seudun nykyiset asukkaat ja toimijat ja samalla varmistaa, että seutu voi vielä kasvaa. Kokonaisuus on hallittu ja hyväksyttävä näkemys seudun tulevaisuudesta.</p> <p>Rakennesuunnitelmassa esitetään aikaisempia rakennesuunnitelmia maltillisempi, väestönkasvun hidastumiseen pohjautuva kasvutavoite. Suunnitelmassa esitetty kasvutavoite on vuoteen 2040 mennessä 71 000 uutta asukasta kaupunkiseudulle, josta Tampereelle kohdistuu 55 % eli noin 39 000 asukasta. Tampere on osaltaan hyvin varautunut asukasmäärän kasvuun, tuleviksi vuosiksi ohjelmoitu asemakaavoitus ja maankäytön kasvusta johtuvat investoinnit mahdollistavat rakennesuunnitelmassa tavoitellun rakentamisen. Kasvutavoitteen ylittävän kaavareservin ylläpitäminen on kuitenkin perusteltua joustavan maankäytön kokonaisprosessin varmistamiseksi.</p> <p>Hidastuvan kasvun ennakoitiin rakennussuunnitelmassa on tärkeää ja siksi rakennesuunnitelmassa esitetty kasvun kohdentaminen varsinkin asuntorakentamisen osalta kaupunkiseudun olemassa olevan taajaman ja toiminnallisuuden tukemiseen on perusteltua. Kasvun toteuttamisesta rakennesuunnitelmassa esitetyllä tavalla kehittyvän ja edelleen laajentuvan joukkoliikennejärjestelmän yhteyteen tulee pyrkiä pitämään kiinni.</p>	<p>Väestönkasvun tavoite on esitetty kuntakohtaisena minikasvuna.</p>
<p>Ratkaisu korostaa kohtuuhintaisen asuntotuotannon merkitystä ja siksi rakennesuunnitelmassa ja sen toteuttamisessa tulee ohjata kuntien kohtuuhintaisen asuntotuotannon tavoitteita. Kohtuuhintaisella asumisella on suuri merkitys yritysten työntekijöiden asumisen ratkaisuissa ja näin ollen merkitys koko seudun kilpailukyvyille ja elinvoimalle.</p>	<p>Rakennesuunnitelmassa on esitetty kohtuuhintaisen asuntotuotannon kuntakohtaiset osuudet seudun asuntopoliittisen ohjelman mukaisesti. Kohtuuhintaisen asuntotuotannon tavoite on kytketty kunnan asuntotuotantotavoitteeseen.</p>
<p>Kasvun mahdollistamiseksi nykyisten seudun elinkeinotoimintojen alueiden ylläpitäminen ja vahvistaminen</p>	

<p>on myös ensisijaista, jotta yritysten tarvitsemaa valmista liikennejärjestelmää, infraa, yritysekosysteemejä ja koulutustarjontaa voidaan hyödyntää tehokkaasti.</p>	
<p>Asuntorakentamisen osalta yhdyskuntarakenteen täydentäminen mahdollistaa alueiden uudistamisen, varmistaa palvelujen säilymisen ja joukkoliikenteen tehokkaan käytön. Myös toimistotilaan voidaan varautua keskustoissa ja uudistuvassa rakenteessa. Kaikki tavoiteltu kasvu ei kuitenkaan voi toteutua olemassa olevaa rakennetta täydentämään ja siksi seudulla tulee varautua maankäyttöalueiden laajentamiseen ja niille valtakunnallisten liikenneyhteyksien kehittämiseen.</p>	
<p>Mahdollinen taajaman laajentuminen tulee rakennesuunnitelmassa esitetyllä tavalla kohdistaa erityisesti kaupunkiseudun kilpailukyvyyn ja elinvoiman tukemiseksi elinkeinoelämän kasvun ja tilaa vaativien yritysten tarpeisiin. Kasvupotentiaalin osoittaminen riittävän laajana ja valtakunnalliseen liikennejärjestelmään kytkeytyvänä on tärkeä viesti uusille investoijille ja toimijoille Tampereen kaupunkiseudun potentiaalista. Rakennesuunnitelmassa lentomelualueelle ydinkaupunkiseudun eteläpuolelle esitetty uusi teollisuuden ja logistiikan alue yhdessä kehittyvien liikennejärjestelmäratkaisujen kanssa muodostaa seudulle uuden, myös kansainvälisesti erittäin kiinnostavan ja houkuttelevan sijainnin. Alueen kytkeytyminen Tampere-Pirkkala lentoasemaan huomioi maailmanlaajuisesti kasvavan lentorahdin ja -liikenteen ja korostaa siten alueen sijaintia koko eteläisen Suomen logistisena solmukohtana.</p> <p>Kaupunkiseudulle sijoittuvien uusien toimijoiden lisäksi eteläinen yritysalue on kiinnostava myös kaupunkiseudun nykyisille toimijoille. Järjestelyratapihan siirtyminen seudun sisällä uuteen paikkaan vapauttaa muun muassa joukkoliikennejärjestelmään tukeutuvien alueiden kehittämisen, täydentämisen ja uudistamisen. Tampereen osalta kantakaupungin kasvu viime vuosikymmeninä on perustunut teollisuudelta vapautuneiden alueiden uudistamiseen ja täydentymiseen ja kehityksen jatkumiseen on varauduttu voimassa olevassa yleiskaavassa. Uusi eteläinen alue elinkeinoelämän tarpeiden turvaamiseksi on tärkeää paitsi Tampereen, niin koko kaupunkiseudun eheytyväksi kehittyvän yhdyskuntarakenteen varmistamiseksi.</p>	
<p>Rataverkon kehittämistä on jatkettava henkilöratapihan uudistuksella, lähijoukkoliikenteen asemaverkon kehittämällä ja pääradan pullonkaulojen poistamisella. Raideyhteydet vaativat kehittyäkseen myös nykyisen raidemäärien lisäämistä niin pääradalla kuin myös lännen ja idän suuntiin. Näille sekä järjestelyratapihan siirrolle on luotava kaavoituksellisesti edellytykset kuntien ja maakuntaliiton toimesta. Ulko- ja turvallisuuspoliittisen toimintaympäristön muutoksista johtuen Tampere-Pirkkalan lentoasema ja sen alueen kehittymisen merkitys korostuu tulevaisuudessa. Erityisesti</p>	<p>Kartoilla 2. ja 3. olevien liikenneväylä ja joukkoliikennepalvelujen merkintöjä ja kuvauksia täsmennetään. Tunnistetaan keskusten kytkeytyminen eri joukkoliikennemuotoihin sekä lähijoukkoliikenteen kehittämisen vyöhyke. Tuodaan raportissa esille seudun selvityksissä</p>

<p>korostuu alueen liikenneverkon kehittäminen ja yhteydet Länsi-Suomen satamiin. Tämä tulee ottaa huomioon rakennesuunnitelmaa tarkentavassa maankäytön ja liikenteen jatkosuunnittelussa.</p>	<p>tunnistetut ensivaiheessa edistettävät seisakkeet sekä pitkänjänteen tavoite seisakeverkoston laajasta kehittämisestä. Tuodaan esille toimeenpanovaiheen kuvauksessa seudun määrätietoinen työ lähijunaliikenteen edistämiseksi mm. MAL-sopimusta ja seudun lähijunaliikenteen edistämisen tiekarttaa hyödyntäen.</p>
<p>Teollisuuden ja vihreän siirtymän yhteen kytkeytyminen vihreine tuotantoinen on hyvin nähty vetovoimatekijänä seudulle hakeutuville yrityksille. Energian nosto keskeiseksi sektoriksi on hyvä. Sen käsittely on kuitenkin melko pinnallinen ja abstrakti, joten sitä tulisi jatkossa syventää ja konkretisoida.</p>	<p>Rakennesuunnitelman lähtökohdat -lukuun lisätään kappale, joka käsittelee suunnitelman toteutuksen ohjelmointia. Siinä mainitaan energian tilannekuvan laadinta.</p>
<p>Miten kokonaisuus tukee kolmea kestävyttä, taloudellinen, ekologinen ja sosiaalinen kestävyys? Rakennesuunnitelma onnistuu kestävyiden eri näkökulmien, taloudellisen, ekologisen ja sosiaalisen kestävyiden yhteensovittamisessa oivallisesti. Rakennesuunnitelmassa tunnistetaan kuhunkin kestävyiden näkökulmaan kohdistuvat paineet ja riskit sekä kestävyiden näkökulmien ristikkäisyys. Kuitenkin kaikista kestävyiden näkökulmista nostetaan tavoitteiksi ja toimenpiteiksi keskeisimmät. Vaikka rakennesuunnitelma onnistuu erinomaisesti eri kestävyysnäkökulmien huomioimisessa, on kuitenkin huomattava, että kasvutavoitteiden ja etenkin ekologisten kestävyystavoitteiden välillä on sisäänrakennettu ristiriita. Näin ollen suunnitelmaa toteutettaessa niin seudullisesti kuin kuntakohtaisestikin on tärkeää kiinnittää huomiota siihen, miten tätä ristiriitaa johdetaan ja millaisin prosessein sitä yhteensovitetään.</p>	<p>Kaupunkiseudulla on laadittavana Kestävän siirtymän ohjelma, jossa asetetaan seudulliset tavoitteet ja seurantamittarit ekologiselle kestävyydelle.</p> <p>Myös kuntien kaavoitus sen eri tasoilla on merkittävä väline arvojen tunnistamiseen ja säilyttämiseen.</p>
<p>Kasvusta aiheutuu vaikutuksia, mistä merkittävimpiä ovat asuntorakentamisesta ja siihen liittyvästä yhdyskuntarakenteen kehityksestä johtuvat vaikutukset sekä taajaman laajentuminen. Kestävyiden kannalta on tärkeää, että uusi asuntorakentaminen ohjataan alueille, joilla on jo valmista infraa ja ne tukeutuvat olemassa olevaan joukkoliikennejärjestelmään. Seudulla on tarve monimuotoisen asumisen ratkaisuille. Asuntorakentamisen maltillinen kohdistaminen taajamaa tukevalle ja laajentavalle vyöhykkeelle tukee tätä tavoitetta.</p>	<p>Rakennesuunnitelman raporttiin on kirjattu seudun asuntopoliittisen ohjelman mukainen tavoite monimuotoisesta asuinrakennustyyppien ja asuntotyyppien monipuolisesta tarjonnasta seudun eri osissa. Tavoite on merkittävä, sillä asukkaille tulisi pystyä tarjoamaan asumisen ratkaisuja muuttuvassa elämäntilanteessa kaikissa seudun osissa.</p>
<p>Rakennesuunnitelmassa varaudutaan uusien elinkeinotoimijoiden sijoittumiseen seudulle osoittamalla seudullisesti merkittäviä kehitettäviä työpaikkatoimintojen</p>	

<p>alueita kaikkiin suuntiin ydinkaupunkiseudun ympärille. Perinteisen tuotantotoiminnan lisäksi uusia elinkeinoalueita tarvitaan kasvavan tavaralogistiikan ja kehittyvän puhtaan energiateollisuuden toiminnoille.</p>	
<p>Rakennesuunnitelman laatutavoitteet virkistykseen ja ekologisen verkon sekä sinirakenteen tavoitteiden osalta on tarpeellinen lisä seudun suunnittelukokonaisuuteen.</p> <p>Luontoarvojen ja ilmastonmuutoksen viherverkolle kohdistuvien vaatimusten huomioiminen kokonaisrakenteessa, mutta myös keskustojen ja asumisen alueiden yksityiskohtaisessa suunnittelussa, on tärkeää. Rakennesuunnitelman huomio seudullisen yhteistyön kehittämisestä teemaan liittyen on keskeinen tavoite, mistä syystä tavoitteiden toteutumiseksi yhteistyön kehittämisen muodoista pitäisi päästä sopimaan nopealla aikataululla.</p> <p>Luonto on huomioitu rakennesuunnitelmassa mukavasti. Sini-viherkokonaisuuden tuominen osaksi rakennesuunnitelmaa on hyvä askel. Rakennesuunnitelman vehreyden ja kestävyys tavoitteet ja toimenpide-ehdotukset ovat hyviä ja nojaavat tietoon ja tunnettuihin faktoihin. On tärkeää, että jatkossa tunnustetaan ylikunnallisia viherverkostoja ja sitoudutaan niiden säilyttämiseen ja kehittämiseen.</p>	<p>Seudullisen sini-viherstrategian toteutus on suunniteltu käynnistettäväksi vuonna 2024.</p>
<p>Miten päivityksen painopisteet - vehreys, asuinalueiden eriytymisen ehkäisy, kestävä liikkuminen ja elinkeinojen kehittyminen – vaikuttavat seudun tulevaisuuteen? Rakennesuunnitelman painopisteet kohdistuvat seudun tulevaisuuden kannalta kriittisiin neljään tekijään.</p> <p>Vehreys on merkityksellinen laatutekijä paitsi asukkaiden viihtyisyyden kannalta ja luontoarvojen säästämiseksi, mutta enenevässä määrin myös ilmastonmuutokseen sopeutumisen kannalta. Eriytymisen ehkäisy turvaa hyvinvointia ja hillitsee kustannuksia laajasti. Kestävän liikkumisen ratkaisut varmistavat sujuvan arjen kaikille ja hillitsevät ilmastonmuutosta. Elinkeinojen kehittyminen on edellytys seudun kilpailukykyyn ja elinvoiman ylläpitämiseksi. VT3:n liikenteen kapasiteetin lisäys tulee ensivaiheessa toteuttaa nykyisiin tielinjauksiin pohjautuen. Uusien yritysalueiden jatkosuunnittelussa 1. ja 2. kehien, uuden järjestelyratapihan ja lentokentän vaikutusalueilla tulisi pyrkiä tasapainoiseen ratkaisuun huomioiden kaupunkiseudun kannalta arvokkaat virkistys- ja luontoalueet. Pirkkalan ja Lempäälän välisen yritysalueen kaavoituksessa on huomioitava ekologinen verkosto ja seudun asukkaiden virkistysmahdollisuudet rakennesuunnitelmaa laajempina.</p> <p>Luontoarvojen huomioiminen tulisi näkyä selkeämmin rakennesuunnitelmaporttien esitystavassa. Etenkin seudullisesti merkittävät kehitettävät työpaikkatoimintojen</p>	<p>Lempäälän ja Pirkkalan väliset elinkeinoalueet sekä niihin kytkeytyvät liikennehankkeet (VT3-oikaisu, järjestelyratapihan siirto ja kehä 2) on huomioitu rakennesuunnitelmassa maakuntakaavan mukaisina.</p> <p>Alueen maankäytön suunnittelu toteutetaan Pirkkalan ja Lempäälän kunnissa ja liikennealueiden suunnittelu Pirkanmaan ELY-keskuksessa.</p> <p>Rakennesuunnitelman karttojen esitystavaksi on valittu yleispiirteisyys. Yksityiskohtaisempi kuvaus VT 3 yhteyteen suunnitellusta työpaikkatoimintojen alueesta on maakuntakaavassa, josta on</p>

<p>alueet on esitetty laajoina aluevarauksina, mutta tosiasiaa luontoarvot sekä virkistysreitit pirstovat alueita pienempiin kokonaisuuksiin ja mikä voisi näkyä rakennesuunnitelman esitystavassa selkeämmin.</p> <p>Vehreys on kasvavassa määrin vetovoimatekijä, kun ihmiset valitsevat asuinkuntaansa. Yritysten, etenkin tuotannollisten ulkomaisten yritysten, sijoittumisessa myös päästöttömän energian saatavuuden merkitys korostuu.</p>	<p>kuva rakennesuunnitelman raportissa.</p>
<p>Rakennesuunnitelmassa vehreyteen, asuinalueiden eriytymisen ehkäisyyn ja kestävään liikkumiseen liittyvät tavoitteet ja ratkaisut ovat pääosin saman sisältöisiä kuin Tampereen omissa strategioissa ja ohjelmissa sekä yleiskaavassa. Niiden osalta tavoitteet ja ratkaisut ovat hyväksyttäviä.</p> <p>Kasvu ja tiivistyminen haastavat ekologisia verkostoja, jos kasvua sijoitetaan viheralueille tiivistyvissä taajamissa. Kasvun myötä luonto myös kuluu enemmän. Tasaisesti jatkuva vihreä tukee seudullisen viherverkoston laatua ja vähentää kulumista sekä edesauttaa hulevesiongelmien ja lämpösaarekeilmiön hillintää. Lisäksi tarvitaan uusia, innovatiivisia kaupunkivihreän ratkaisuja. Seudullinen ekologinen verkosto ei ole riittävä takaamaan vehreyttä, vaan tarvitaan pienempiä paikallisia verkostoja täydentämään sitä. Lisäksi tulee huolehtia siitä, että nämä ekologiset verkostot säilyvät ja tuovat lisäisyyttä seudun sini-viherrakenteeseen.</p> <p>Kestävyystavoitteiden asetanta on hyvä ja osin jo tarkka (katutilat, puistot), mutta tekstistä tai karttaesityksistä on vaikea tavoittaa, miten johdetaan ja ohjataan niiden toteutumista.</p>	<p>Rakennesuunnitelman jatkoksi laadittavassa sini-viherstrategiassa sovitaan yhdessä kuntien kanssa tarkemmat tavoitteet ja toimenpiteet viherrakenteen vahvistamiseksi. Kuntien rooli toteutuksessa on oleellinen.</p>
<p>Rakennesuunnitelma nostaa kartalle uudistettavat ja monipuolistettavat vanhat asuinalueet ja sen, että vanhojen asuinalueiden uudistamisella ja niiden asuntokantaa monipuolistamalla edistetään alueiden sosiaalista kestävyyttä. Kuntien tulee tunnistaa eriytymiskehityksen alueet ja edistää alueiden täydennysrakentamista ja uudistamista. Lisäksi myös uusilla asuinalueilla tulee yhtä lailla kiinnittää huomiota asuntotuotannon monipuolisuuteen niin talotyypin, asuntokokojen kuin hallintamuotojen osalta.</p> <p>Rakennesuunnitelmassa nostetaan esille ARA-rakentamisen huolellinen sijoittaminen suhteessa alueelliseen eriytymiskehitykseen. ARA-rakentamista tulee voida sijoittaa myös keskeisille kasvun alueille.</p>	<p>Rakennesuunnitelman raporttiin on lisätty kirjaus myös uusien asuinalueiden monipuolisuudesta. ARA-rakentamisen tarpeita viestitetään valtiolle mm. osana MAL-sopimusneuvotteluita.</p>
<p>Rakennesuunnitelma nostaa hyvin esiin sen, että tärkeitä ovat toimivat alueelliset palvelut, toimiva joukkoliikenne, hyvät kävelyn ja pyöräilyn olosuhteet, virkistysalueiden reitit sekä hyvät arjen ympäristöt. Asukkaiden mahdollisuus vaikuttaa alueensa kehittämiseen ja toimia lähiympäristössään lisäävät asukkaiden edellytyksiä kokea asuinalue omaksi ja pysyväksi kodiksi.</p>	

<p>Myös elinkeinojen kehittämisen Tampere näkee samalla tavalla rakennesuunnitelman ratkaisun kanssa. Seudun tulevaisuuden kannalta painopiste elinkeinojen sekä elinkeinoalueiden ja niihin liittyvien liikennejärjestelmäinvestointien kehittäminen seudullisesti on kriittisintä.</p> <p>Rakennesuunnitelman vahva viesti alueellisesta ja sijainnillisesta kehittämispotentiaalista sekä kokonaisvaltainen kestävyysnäkökulmaan sitoutuminen varmistavat osaltaan kaupunkiseudun kiinnostavuuden erityisesti puhtaan siirtymän investointeihin.</p>	
<p>Miten Rakennesuunnitelman 2040+ toimeenpanoa tulisi priorisoida?</p> <p>Elinkeinoalueiden merkitys seudun elinvoiman kannalta on kriittistä ja siksi toimenpiteissä tulee asettaa etusijalle niiden kehittämiseen liittyvät toimenpiteet.</p>	<p>Rakennesuunnitelman raportin ohjelmointia käsittelevään kappaleeseen on lisätty kirjaus elinkeinoalueiden kehittämisen seudullisen yhteistyön ohjelmoinnista.</p>
<p>Liikenteen ja joukkoliikenteen kehittämisellä on tiukka kytkös maankäyttöön. Kaupunkiseudun kasvua ei riitä kaikille joukkoliikennekäytävillä tasaisesti, vaan tarvitaan yhteistä priorisointia siitä, missä aikataulussa ja järjestyksessä ja mitä suuntia ja väyliä kehitetään maankäytön, liikenteen ja joukkoliikenteen osalta.</p> <p>Ensisijaisesti kasvua tulisi ohjata monipuolisesti jo toteutuneen ja edelleen laajentuvan raitio- ja lähijunaliikenteen vaikutusalueelle tukeutuen näin jo tehtyyn investointiin ja mahdollistamaan laadukkaan joukkoliikennejärjestelmän laajentuminen. Samalla on huolehdittava, että kasvua ohjataan Tampereella ja seudulla myös vahvoihin runkobussilinjoihin tukeutuviin alueisiin ja kehittäen niillä myös bussiliikenteen infraa mahdollistaen kestävästä liikkumisen tavoitteet.</p> <p>Tampereen kaupunki pitää erittäin tärkeänä lähijunaliikenteen nopeaa kehittämistä merkittävänä osana seudullista joukkoliikennejärjestelmää siten, että ensi vaiheessa olemassa olevasta infrasta otetaan kaikki mahdollinen teho irti. Uusia seisakkeita tavoitellaan erityisesti Sääksjärvelle, Rantaperkiöön, Messukylään, Vatialaan, Epilään, Lielahden, Amuriin, Lakalaivaan, Ruutanaan ja Vehmaisiin. Muiden, muun muassa Tampereen kantakaupungin yleiskaavan sisältyvien, seisakkeiden tulevaisuuden toteuttamisedellytyksiä tulee edistää aktiivisesti ja niiden maankäyttöä suunnitella lähijunien lähtökohdista. Lähijunaan tukeutuva maankäytön kasvu tulee ensisijaisesti kohdistaa niille seisakkeille, joilla on parhaat maankäytölliset sekä liikenteelliset edellytykset parantaa joukkoliikennejärjestelmää.</p> <p>Kuntien tulisi varmistaa ajantasaiset maankäyttöpoliittikan linjaukset yhteensovittaen kunnan ja seudun asuntopoliittisen ohjelmat sekä asunto- ja maapoliittikan linjaukset.</p>	<p>Kartoilla 2. ja 3. olevien liikenneväylä ja joukkoliikennepalvelujen merkintöjä ja kuvauksia täsmennetään. Tunnistetaan keskustan kytkeytyminen eri joukkoliikennemuotoihin sekä lähijunaliikenteen kehittämisen vyöhyke. Tuodaan raportissa esille seudun selvityksissä tunnistetut ensivaiheessa edistettävät seisakkeet sekä pitkänjänteen tavoite seisakeverkoston laajasta kehittämisestä. Tuodaan esille toimeenpanovaiheen kuvauksessa seudun määrätietoinen työ lähijunaliikenteen edistämiseksi mm. MAL-sopimusta ja seudun lähijunaliikenteen edistämisen tiekarttaa hyödyntäen.</p>

<p>Kuntien tulisi selvittää, mitkä sen alueet ovat eriytymiskehityksessä, mitä ilmiöitä kyseisillä alueilla on, sekä nostaa kyseiset alueet poikkihallinnollisen kaupunginosakehittämisen kohdealueiksi. Yhteistyö Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa on tässä myös tärkeää.</p>	
<p>Miten Rakennesuunnitelma 2040+ huomioidaan kuntanne/organisaationne toiminnassa/suunnittelussa? Tampereen pormestariohjelma ja kaupunkistrategia ja niihin pohjautuvat ohjelmat ja yleiskaavatilanne ovat rakennesuunnitelman tavoitteiden kanssa suurelta osin yhdenmukaiset, eikä rakennesuunnitelma sinänsä edellytä Tampereen osalta uusien toimenpiteiden käynnistämistä tavoitteiden toteuttamiseksi. Pormestariohjelman ja kaupunkistrategian toteuttamista seurataan vuositason palvelualueittain laadittujen palvelusuunnitelmien avulla. Maankäytön toteuttamisen ja investointien pitkän aikavälin suunnitelmassa (PALM) ja asemakaavaohjelmassa konkretisoidaan kasvun ja investointien suuntaaminen. Asuntokannan monipuolistaminen huomioidaan Tampereella asemakaavoitusohjelmassa, yksittäisissä asemakaavoissa, tonttihakujen ohjelmoinnissa ja tontinluovutuksessa sekä tarpeen vaatiessa yhteistyö-, toteutus- ja maankäyttösopimuksissa.</p> <p>Rakennesuunnitelman, siihen liittyvän asuntotuotanto-ohjelman ja MAL-sopimuksen osalta kaupunkiseudun kuntayhtymän systemaattinen seuranta on todettu hyödylliseksi ja tarpeelliseksi seudullisen yhteistyön välineeksi.</p> <p>Tampere näkee, että kaupunkiseudulle laadittavalla MAL-sopimuksella on edelleen suuri merkitys paitsi rakennesuunnitelman tavoitteiden, niin myös toteuttamisen edellytysten varmistamiseksi. Rakennesuunnitelma tulee huomioiduksi kuluvalle valtuustokaudella Tampereella laadittavissa maankäyttöpolitiikan linjauksissa. Maankäyttöpolitiikan sisältöjä ovat kaupunkirakenteen pitkän aikavälin kehitys sekä suurten aluekokonaisuuksien ja liikennejärjestelmähankkeiden suunnittelujärjestystä ja ajoitusta koskevat tavoitteet ja ohjelmointi yleiskaavan tavoitevuoden 2040 jälkeen.</p>	
<p>Mitä muita huomioita haluatte nostaa esiin Rakennesuunnitelmasta 2040+ Rakennesuunnitelmatyö vastaa hyvin sille asetettuihin tavoitteisiin. Kasvun suunnista ja seudulle tarvittavista liikennejärjestelmäinvestoinneista yhdessä sopiminen on tärkeää konkretisoida rakennesuunnitelmaksi ja varmistaa siten seudun elinvoima ja kilpailukyky. Seudun jatkuvasti kehittyvän yhteistyön jatkuminen yli 15 vuoden ajan on osoitus työn merkityksellisyydestä. Rakennesuunnittelun kokonaisuudessa tulee huomioida sen vaikutukset eri alueiden luontomatkailun kehittämishankkeisiin. Kansainvälisen</p>	<p>Edellytykset luontomatkailun kehittämiseksi paranevat rakennesuunnitelman myötä, kun poliittisesti vahva suunnitelma antaa luontomatkailun kehittämiseen</p>

luontomatkailun kehittäminen tukee elinkeinoelämää ja tuo alueelle BKT kasvua.

Merkittävä osa rakennesuunnitelmaratkaisua ovat jo aiemmissa suunnitelmissa olevat valtakunnalliset liikennejärjestelmäratkaisut. Liikennejärjestelmäinvestointien toteutumista tulee edistää MAL-sopimuksessa ja muussa seudun edunvalvonnassa mutta myös seudun sisäisessä yhteistyössä ja maankäytön kehittämisen ohjelmoinnissa. Hidastuvan kasvun suuntaaminen kestävästi olemassa olevaan rakenteeseen tulee hyväksyä ja myös se, että kasvua ei riitä kaikkialle. Valinnasta keskittää maankäyttöä jo toteutuneen ja edelleen laajentuvan raitiotien varteen täytyy pitää kiinni. Myös lähijunaan tukeutuva maankäyttö tulee ensivaiheessa kohdistaa niille seisakkeille, joilla on sekä maankäytöllisiä että liikenteellisiä edellytyksiä parantaa joukkoliikennejärjestelmää.

Monen teeman osalta rakennesuunnitelman tavoitteet ja ratkaisut ovat linjassa Tampereen strategian ja ohjelmien sekä voimassa olevan yleiskaavatilanteen ja vireillä olevan yleiskaavatyön kanssa. Yhteneviä teemoja vireillä olevaan yleiskaavatyöhön ovat sini-viherrakenteen ja luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen, joiden tavoitteena on vastata ilmastonmuutokseen sopeutumiseen ja luontokadon ehkäisyyn.

Vaikka seudun asuntopoliittinen ohjelma etenikin aikataulullisesti ensimmäisenä, on se muodostanut onnistuneen perustan osaltaan rakennesuunnitelman ja liikennejärjestelmätyön päivittämiselle, ja voidaan todeta, että tulevan MAL5-sopimuksen laadinnalle ovat hyvät ja yhtenäisen yhdyskuntasuunnittelukokonaisuuden muodostavat maankäytön, asumisen ja liikennejärjestelmän ohjelmatasoiset lähtökohdat.

selkänokkaa. Lisäksi suunnitelman myötä toteutettava sini-viherstrategia edistää mahdollisuuksia kehittää luontomatkailua täsmentämällä asiaan liittyvää tilannekuvaa sekä kehittämisen suuntia.

Liikennejärjestelmän investointien toteutumista edistetään edunvalvontaverkoston jatkuvassa työssä, käynnistyvässä MAL -sopimusneuvottelussa sekä seutuyhteistyön sisällöissä.

Vesilahden kunta

Vesilahden kunnan lausunto Rakennesuunnitelma 2040+ päivityksen luonnokseen

KH 28.8.2023

Lausunto	Vastine
<p>Miten kokonaisuus tukee kaupunkiseudun kilpailukykyä ja elinvoimaa?</p> <p>Vesilahden kunta yhtyy näkemykseen, että kasvun painopiste on pääosin pidettävä rakennesuunnitelmaan merkityissä keskuksissa ja tehokkaan joukkoliikenteen vyöhykkeellä. Kuitenkaan kylien ja haja-asutusalueiden kehittämistä ei ole syytä unohtaa: Vesilahden sisällä Narvan ja Koskenkylän alueet tulee sisällyttää rakennesuunnitelmassa taajaman elinvoimaa tukevan vyöhykkeen merkinnän alle, sillä ne ovat luonnollisia yhdyskuntarakenteen kehittämissuuntia.</p>	<p>Elinvoimaa tukevan vyöhykkeellä tarkoitetaan tietyn palvelutason tarjoamista, kuten koulu- ja arkea palveleva joukkoliikenne. Vyöhykettä ei ole em. perusteluin tarkoituksenmukaista laajentaa koskemaan Narvaa ja Koskenkylää. Vyöhykettä koskevan merkinnän mukaan asuntorakentamista voi kohdentaa nimetyille vyöhykkeelle ja kunnan muulle alueelle, myös mainittuihin kunnanosiin.</p>
<p>Kunnan eri alueilla tulee lisäksi voida kehittää maankäyttöä laadukkaasti, alueiden vahvuudet ja mahdollisuudet huomioiden. Yhdyskuntarakenteen eheyttäminen kohdistuisi Vesilahdella palvelukeskuksen alueen kehittämiseen mm. yleiskaavassa osoitettujen alueiden käyttöönotolla, olevan aluerakenteen tiivistämisellä sekä vireillä olevan Vesilahdentien eteläisen osayleiskaavan mahdollistamien ratkaisujen toteuttamisella. Sujuva ja tehokas joukkoliikenne sekä liityntäkohdat joukkoliikenteeseen ovat kunnalle olennaisia keskusten palveluiden kehittämisen ja saavutettavuuden suhteen.</p> <p>Seudun kasvun vaatimien investointien osalta on hyvä jatkaa työtä, jossa Pirkanmaan kuntien erilaiset vahvuudet tunnistetaan ja näitä alueita kehitetään ennakoiden tulevaisuuden toimintaympäristöjen tarpeet, kuten osin on rakennesuunnitelman päivityksessä ilmi tuotukin. Kunta yhtyy näkemykseen, että tulevaisuudessa kuntien on syytä huolehtia laadukkaasti asuin ympäristöjen viihtyisyydestä. Eri toimintoja, kuten virkistys, vapaa-ajan palvelut ja vesiyhteysliikenne on kuntien välillä pyrittävä saattamaan yhteen.</p> <p>Tavoitteiden saavuttamista auttaisivat yhteinen palvelutasomääritelmä, ao. seutuohjelmat sekä yhteinen tietovaranto, jolloin erilaisia hankkeita voitaisiin kehitellä, parantaa ja rahoittaa yhdessä.</p> <p>Kuntien tulisi aloittaa yhteinen kaavoitus rakennesuunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi niillä alueilla, joilla taajama-alueet alkavat ilmiselvästi kasvaa kiinni toisiinsa.</p>	<p>Seudulle on suunniteltu perustettavaksi tietojohdamisen verkosto, joka voi huomioida ehdotuksen yhteistä tietovarannosta. Kuntayhtymä ja BT toimivat osaltaan jo nyt hyvinä alustoina seudullisten hankkeiden kehittämisessä. Huomioimme ehdotukset työskentelyn kuluessa.</p>

<p>Miten kokonaisuus tukee kolmea kestävyttä, taloudellinen, ekologinen ja sosiaalinen kestävyys?</p> <p>Hajautettu energiantuotanto ja -tarve tulisi selvittää seudun suunnittelua varten, ja energiantuotanto varauksineen ja kehityssuunnitelmineen olisi syytä esittää liitekartoissa. Nämä ovat merkittäviä vetovoima- ja markkinointitekijöitä seudulla. Selvitysten ja visualisoinnin avulla voidaan suunnitella, miten tarpeeseen vastataan, millä tuotantotavoilla tämä tehdään ja minne ne sijoitetaan. Koska aineiston rooli on tukea kaupunkiseudun kilpailukykyä ja elinvoimaa, on syytä muodostaa aineistosta eri kieliversioita, jolloin sitä voidaan hyödyntää seudun kv-markkinoinnissa.</p> <p>Myös maakunnallisessa suunnittelussa tulisi kyetä huomioimaan nämä tarpeet ja kyetä uudistamaan mm. heikkotuottoisia metsä- ja peltoalueita sekä joutomaita tuotannon alustoina. Huomioiko rakennesuunnitelma tai kuntien kaavoitus Pirkanmaan Liiton energiastrategian? Miten vaihemaakuntakaavan tavoitteet otetaan rakennesuunnitelmassa huomioon?</p>	<p>Rakennesuunnitelman jatkoksi on ohjelmoitu energian tilannekuvan laatiminen.</p> <p>Rakennesuunnitelman viestintää varten laaditaan englanninkielinen versio.</p> <p>Rakennesuunnitelman tavoitteet eivät ole ristiriidassa Pirkanmaan liiton elonkirjoa käsittelevän vaihemaakuntakaavan tavoitteiden kanssa.</p>
<p>Seudun keskusten välisten kestävän liikkumisen parantamiseen tähtäävien hankkeiden ja investointien rahoitus tulisi turvata. Lisäksi kunta kannattaa älyliikenteen kokeiluja alueellaan, jotta myös seudun reuna-alueiden ekologista ja viisasta liikennejärjestelmää voitaisiin kehittää. Tämä liittyy myös olennaisesti rakennesuunnitelmassa esiteltyyn sosiaaliseen kestävyteen mm. tukemalla saavutettavuutta ja liikkumisen helpoutta.</p>	<p>Kestävän liikkumisen hankkeita ja älyliikennettä edistetään MAL5- sopimusneuvotteluissa.</p>
<p>Pohdintaa herättävät rakennesuunnitelman Siniyhteys- ja Rantojen kehittäminen seudulliseen virkistyskäyttöön -merkintöjen vaikutukset kunnan kaavoitukseen. Onko merkinnöillä vaikutusta esimerkiksi uusien venevalkama-alueiden tai rantojen viher- ja suojelualueiden tarpeeseen? Lisäksi tulisi selvittää, miten merkittyjen sini- ja viheryhteyksien hyödyntämiseen ja suunnitelmien hyväksyttävyyteen vaikuttavat mm. maanomistussuhteet, tai kuntien sisäinen ja niiden välinen kaavoitustilanne tai sen puute. Kohdassa mainitut teemat ovat arvostettavia, mutta vaativat silti vielä selvityksiä siitä, mitä nämä merkinnät käytännössä tarkoittavat, mitä toimintoja niihin kuuluu ja ketkä ovat sidosryhmät näiden konkretisoituessa.</p>	<p>Esitetyt tarkentavat kysymykset huomioidaan ohjelmoitaessa seudullista sini-viherstrategiaa.</p>
<p>Vesilahden kunta tunnistaa, että vaihemaakuntakaavassakin mainittuja elonkirjon teemoja tukemalla voidaan mahdollistaa Vesilahden vahvuuksien kehittäminen palveluissa, jotka liittyvät hyvinvointia edistävään elinympäristöön, liikunnallisuuden edistämiseen, luonto-orientaation mahdollistamaan mielen hyvinvointiin sekä arjen turvallisuuteen. Jos seutu panostaa elinvoimaa lisääviin urbaanin virkistystyksen ja vapaa-ajan palveluihin, jatkossa seudullisissa toimenpideohjelmassa on hyvä tunnistaa mihin alueisiin panostetaan, millä tavalla se tehdään ja mitkä toimijat näitä palveluita operoivat.</p>	
<p>Miten päivityksen painopisteet – vehreys, asuinalueiden eriytymisen ehkäisy, kestävä liikkuminen ja elinkeinojen kehittyminen – vaikuttavat seudun tulevaisuuteen? Olennaista on se, miten painopisteet muotoutuvat hallittaviksi projekteiksi.</p>	<p>Rakennesuunnitelman toteutus ohjelmoidaan suunnitelman valmistuttua. Tärkeimmät teemat on listattu rakennesuunnitelman</p>

<p>Seudun tulisi keskittyä seuraavaksi laatimaan kuntien yhteisiäkin selkeitä toimeenpano-ohjelmia ja valvoa niiden vaikutuksia.</p>	<p>selostukseen ohjelmointia käsittelevään kappaleeseen.</p>
<p>Miten Rakennesuunnitelman 2040+ toimeenpanoa tulisi priorisoida?</p> <p>Kunta arvostaa sitä, että elinkeinoalueita kehitettäisiin rajattomiksi kokonaisuuksiksi. Kehitys olisi myös hyvä selkeästi projektoida ja jaksottaa tuleville vuosille. Tämä selkeyttäisi mm. sitä, mitkä ovat alueelle sijoittuvien toimijoiden tarpeet tulevaisuudessa, miten niihin vastataan ja mitkä ovat esimerkiksi näiden sijoittumisalustojen kehittämiseen liittyvien kokonaisinvestointien tarpeet seudulla.</p> <p>Seudullinen maanhankintastrategia tulisi ulottaa tarpeeksi pitkälle tulevaisuuteen ja selvittää, tunnistaako voimassa oleva maakuntakaava kaikkia tulevia tarpeita. Kuntien tulee tehdä yhteistä kannattavuuslaskentaa siitä, minkä toimintojen kehittyminen on seudulle olennaisinta, miten rahoitus turvataan ja mitkä sidosryhmät ovat toiminnoissa mukana.</p>	<p>Seutuyhteistyö merkittävien yritysalueiden kehittämiseksi ohjelmoidaan yhdessä kuntien, kuntayhtymän ja BT:n kesken.</p> <p>Seudun maapoliittiset periaatteet hyväksyttiin vuonna 2016. Rakennesuunnitelman toteutuksen ohjelmoinnin yhteydessä voidaan arvioida niiden tarkistamisen tarve.</p>
<p>Miten Rakennesuunnitelma 2040+ huomioidaan kuntanne/organisaationne toiminnassa/suunnittelussa?</p> <p>Seudun ja sen kuntien kehityksessä tulisi jatkossa yhä tarkemmin integroida keskenään mm. rakennesuunnitelma, maakuntakaava, Business Tampereen kehittämistiedot ja Pirhan palveluverkon kehityseriaatteet.</p> <p>Tämä sekä tavoitteita esittävien merkintöjen konkretisointi tukisivat seudun kehittämistavoitteiden ymmärrettävyyttä kunnan kehitystyössä ja asukkaiden osallistumisessa siihen.</p> <p>Mikäli em. asiat saadaan jatkotoimenpiteiden myötä konkretisoitua, on rakennesuunnitelma hyödyllinen kunnan kehittämisen tuki.</p>	<p>Toimijoiden välinen yhteistyö on tiivistynyt ja sitä voidaan edelleen kehittää.</p>

Ylöjärven kaupunki

Ylöjärven kaupungin lausunto Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelman 2040+ luonnoksesta

Kaupunginhallitus 21.08.2023 § 238

288/00.04.01/2023

Lausunto	Vastine
<p>Ylöjärven kaupungin lausunto</p> <p>Ylöjärven kaupunki kiittää lausuntopyyntöä sekä hyvin valmistelluista rakennesuunnitelmaluonnoksesta, työpajoista ja aineistoista.</p> <p>Rakennesuunnitelmaluonnoksessa on hyvin nostettu esiin kaupunkiseudun kehittämisen ja menestyksen kriittisiä tekijöitä, kuten tehokas yhteinen joukkoliikennejärjestelmä, rajaton työssäkäyntialue ja laadukas helppopääsyinen virkistysverkko. Tärkeitä yhteisiä tavoitteita ovat luonnon monimuotoisuus, ilmastonmuutoksen huomioiminen, alueiden välisen eriarvoistumisen ehkäiseminen, asuntotuotannon monipuolistaminen, matkailun kehittäminen ja kohtuuhintaisen asuntotuotannon lisääminen.</p> <p>Hiilineutraalisuuden edistämisen osalta Ylöjärven näkökulmasta tärkeiksi nousevat joukkoliikenteen käyttöasteen nostaminen, kävelyn ja pyöräilyn edistäminen sekä seudullisesti tärkeitä virkistys- ja ulkoilualueista sekä seudullisista pyöräilyreiteistä huolehtiminen.</p>	
<p>ARA-osuuksia on rakennesuunnitelmaluonnoksessa muutettu edelliseen kauteen verrattuna siten, että keskuskaupungin osuutta on pienennetty ja ympäryskuntien osuutta kasvatettu. ARA:n rahoittama kohtuuhintainen vuokra-asuntotuotanto on yksi väline asuinalueiden välisen sosiaalisen eriytymisen tasaamisessa. Tämä vaatii määrätietoista asuntotuotannon sijainnin ja monimuotoisuuden ohjaamista. ARA-rakentamiseen liittyy tarve toimintamallien tarkistamiseen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ARA-rakentamisen yhteydessä tulee mahdollistaa myös liikerakentaminen alueilla, joissa on vastaavantyyppistä rakentamista. • ARA-rakentamisessa tulee varmistaa pysäköintilaitoksiin tukeutuva yhteiskäyttöinen, nimeämättömiin paikkoihin perustuva pysäköinti. • Kunnat huolehtivat kohtuuhintaisen rakentamisen edellytyksistä keskustoissa ja joukkoliikennevyöhykkeellä. <p>Taajaman elinvoimaa tukevalla vyöhykkeellä edistetään asuinrakennustyypeiltään monimuotoista ja pienimuotoista ARA-rakentamista ja suositaan uudentyyppeisiä asumisen kokeiluja, kuten osuuskunta-asumista ja ryhmärakennuttamista.</p> <p>Ylöjärven kaupunki pitää näitä hyvinä tavoitteina kaupunkirakenteen ja sosiaalisen ympäristön</p>	<p>Kunnat ovat sitoutuneet ohjaamaan ARA-rakentamista seudun asuntopoliittisessa ohjelmassa muotoiltujen periaatteiden mukaisesti. Rakennesuunnitelmassa kohtuuhintaisen asuntotuotannon tavoite kiinnitettiin kunnan asuntotuotantotavoitteeseen.</p>

<p>monipuolistamiseen, ympäristön kohentamiseen ja joukkoliikenteen käyttöasteen nostamiseen.</p>	
<p>Seudun kestävä liikunnan järjestelmän toteuttamisen ja sen tulevan käyttöasteen kannalta Ylöjärven kaupunki pitää tärkeänä, että kaupunkiseutu aktiivisilla linjauksillaan edistää väestönkasvun sijoittamista seudun kaikkien kuntien keskustoihin ja keskuksiin unohtamatta keskustan ja keskuksien ulkopuolisten alueiden kehittämistä.</p> <p>Seudullinen väestönkasvutavoite vuoteen 2040, noin 71 000 asukasta, on rakennesuunnitelmassa jaoteltu kaupunkiseudulle minimiprosenttiosuuksina (esim. 8,6 % / kaupunki). Näiden lisäksi tuodaan esiin, että kaupungeissa voidaan pyrkiä korkeampiinkin tavoitteisiin.</p> <p>Ylöjärven osalle asetettu 8,6 % minimimitavoite on noin puolet siitä mitä kaupunki itse asettanut tuoreessa kasvuohjelmassaan (Ylöjärven valtuusto hyväksyi Kasvuohjelman 2040 12.12.2022). Ylöjärvi pyrkii aktiivisin toimin kasvuohjelman mukaiseen kasvuun ja rakennesuunnitelman minimikasvutavoite nähdään tavoitteena, joka pyritään ylittämään. Seudun muilla kunnilla on vastaavan tyyppinen tilanne omien tavoitteiden suhteessa rakennesuunnitelman minimimitavoitteisiin.</p> <p>Ylöjärven kaupunginvaltuusto hyväksyi Kasvuohjelman 2040 12.12.2022. Kasvuohjelma perustuu mm. nykyiseen MAL-sopimukseen ja Tampereen kaupunkiseudun nykyiseen rakennesuunnitelmaan. Kasvuohjelma tavoittelee vuoteen 2040 mennessä 5 000 uutta asukasta tiiviille joukkoliikennevyöhykkeelle, joka ulottuu Teivon uudesta alakeskuksesta Soppeenmäkeen. Alue sijoittuu kantatien 65 (Vaasantie) varteen jatkaen Lielahden tiivistä rakennetta nauhamaisesti kohti Ylöjärven keskustaa.</p> <p>Ylöjärvenharju on valtakunnallisesti arvokasta maisema-alueita ja säilyy seudullisesti merkittävänä virkistys- ja maisema-alueena tiivistyvän alueen länsireunassa. Keijärvi, Ilmarinjärvi ja Näsijärvi tarjoavat vesistömaisemia ja virkistysmahdollisuuksia tiivistyvän alueen itäpuolella. Kaikkineen kasvuohjelma tavoittelee noin 11 500 asukkaan lisäystä vuoteen 2040.</p>	<p>Rakennesuunnitelmassa esitetty kasvutavoite on minimimitavoite. Se takaa seudulle tavoitellun joukkoliikennejärjestelmän.</p>
<p>Nykyisen MAL-sopimuksen mukaan ”Kasvua ohjataan ja maankäyttöä kehitetään raitiotiehen, lähijunaan ja muuhun tehokkaaseen joukkoliikenteeseen tukeutuvaksi.”</p> <p>Myös Ylöjärven kaupunki pitää seudullisen joukkoliikennejärjestelmän toteuttamista ja sujuvuutta Tampereen kaupunkiseudun toimivuuden, vetovoimaisuuden ja rajattoman työssäkäyntialueen toteutumisen reunaehtona. Joukkoliikenne vaatii joukkoja eli asukkaita: kaupunkiseudun alueelle kohdistuvaa muuttovoittoa ja kasvua tulisi sijoittaa ja jakaa seudullisesti nykyistä tasaisemmin ympäryskuntiin. Tämä turvaisi seudulla osaltaan myös mm. lähivirkistysalueiden ja</p>	<p>Rakennesuunnitelmassa on esitetty kunnille yhdessä sovitut minimikasvutavoitteet, jotka takaavat seudulle tavoitellun joukkoliikennejärjestelmän.</p>

<p>kaupunkivihreän riittävyttä ja sitä kautta viihtyvyyden, väljyyden ja laadukkuuden säilymistä.</p>	
<p>Ylöjärven kaupunki haluaa rakennesuunnitelmaa ja MAL-neuvotteluja silmällä pitäen tuoda esiin nyt käynnistyvällä uudella neuvottelukaudella huomioitavia seudullisia kehityskohteitaan, joita ovat esim.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ylöjärven raakapuutermiinalin siirto ja asemanseudun kehittäminen (junaseisake, pääradan kevyen liikenteen ylikulku Asemantien ja koulutuskeskus Valon välillä) • Ylöjärven kauko- ja lähijunaliikenteen kehittäminen • Ylöjärven raitiotieliikenteen kehittäminen (valtuusto hyväksyi raitiotien tarkentavan yleissuunnitelman 13.2.2023) • valtatie 3 kehittäminen • kantatie 65 kehittäminen • Ylöjärven Teivo-Mäkkylä-Soppeenmäki-Elovainio-Kirkonseutu - nauhamaisen ydinkeskustan kehittäminen • maaseutualueiden joukkoliikenteen kehittäminen: syöttöliikenne ja liityntäpysäköinti tiiville joukkoliikennevyöhykkeelle • Suurteollisuuden tilaa vievät investoinnit -selvityksen pohjalta Kolmenkulman yritysalueen kehittäminen ja suunnittelu Ylöjärvellä (seudun joukkoliikenteen osalta sekä suurteollisuustonttitarjonnan mahdollistamisen osalta) • Asemakaavojen käynnistäminen Suomen arkkitehtiliitto SAFAn kanssa järjestetyn keskustan arkkitehtuurin yleisen ideakilpailun pohjalta: tavoitteena lisätä tiiviin joukkoliikennevyöhykkeen asukasmäärää, kehittää keskustan kävelyä ja pyöräilyä, lähijunaliikennettä ja asemanseutua, parantaa Elovainion ja Kirkonseudun välisiä yhteyksiä ja liikenneturvallisuutta (pääradan kevyen liikenteen ylikulku), löytää paras sijainti monitoimitalolle, kohentaa kaupunkikuvaa • Soppeenmäen Mikkolantien lähialueen yleissuunnitelma: reunaehdot alueen kehittämistavoitteille, kokonaiskuvalle ja hankekaavoille tiiviillä joukkoliikennevyöhykkeellä • Ylöjärvenharjun ja Aronrannan virkistysalueiden suunnitelmat kaupunkilaisten ja seudun virkistäytyjien palveluiden ja alueiden luonto- ja maisema-arvojen turvaamiseksi • Ylöjärven kaupunki laatii parhaillaan selvitystä Asuntila-Siivikkala-tieyhteydestä, osana seudun liikennejärjestelmän sujuvoittamista ja ruuhkien välttämistä • Kolmenkulman teollisuusalueen osayleiskaava, sisältää seudullisesti huomioitavat työpaikka-alueet ja mahdollisen rinnakkaistietarpeen Tampereen suuntaan läntisen kehän länsipuolella • Vuorentaustan asemakaava sisältää uutta asumista, koulun, päiväkodin ja Mastontien – Myllypuronkadun uuden katuyhteyden Tampereelle • Teivo-Mäkkylä -osayleiskaava sisältää pääradan kaksoisraiteen, raitiotien tarkentavan yleissuunnitelman aluetta ja seudullisen pyöräily-yhteyden; sisältää Teivon uuden alakeskuksen ja Teivo 3 - työpaikka-alueen ja noin 5 000 uutta asukasta noin 1-3 km etäisyydellä Nauhatehtaan alueelta ja Lielahdesta, sisältää 	<p>Merkitään tiedoksi ja huomioidaan soveltuvin osin MAL-neuvotteluissa, jossa tarkastellaan ensisijaisesti seudullisesti merkittäviä kestävästä liikkumisesta hankkeita. Kaupunkiseudulla on hyvä suunnittelutilanne mm. kävelyn ja pyöräilyn, pysäköinnin sekä joukkoliikenteen (ratikka ja lähijuna) osalta.</p>

<p>mahdollisen Teivon uuden tapahtumakeskuksen ja ravikilpailujen jatkumisen.</p>	
<p>Mitä on Tampereen seudun vetovoima vuonna 2040? Tampereen seudulla vuonna 2040 toimiva seudullinen joukkoliikennejärjestelmä ja rajaton työssäkäyntialue viestivät kaupunkiseudun kansainvälisestä kilpailukyvyistä, huomionarvoisuudesta ja varteenotettavuudesta. MAL-sopimuksen toimenpidekausilla 2024-2027 ja 2028-2031 kaupunkiseudun asuinrakentaminen on painotettu ympäryskuntiin, jotta seudullinen joukkoliikennejärjestelmä on saanut tarvitsemansa käyttäjät ja keskuskaupungin asukkaat ovat saaneet nauttia väljyydestä ja ruuhkattomasta liikenteestä. Tavoitetilanteessa vuonna 2040 kaupunkirakenne ja joukkoliikennejärjestelmä voivat soljua kauniiden viheralueiden rytmittäminä yli kuntarajojen siten, ettei rajanylityksiä huomaa. - Ilman ympäryskuntia keskuskaupunki ei näyttäyty tavoitellun kaltaisena suomalaisen tason metropolina niin kuin eivät ympäryskunnatkaan nauti vetovoimastaan ilman keskuskaupunkia.</p>	
<p>Lopuksi: Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelmassa 2040+ ja tulevassa MAL-sopimuksessa tulisi varautua myös siihen, että tavoiteltu kasvu ei toteutuisikaan ajatellussa laajuudessa tai aikataulussa. Kasvua on hyvä keskittää seudullisen joukkoliikennejärjestelmän yhteyteen keskustan ulkopuolisten alueiden kehittämistä unohtamatta.</p> <p>Viihtyisyyden ja houkuttelevuuden turvaamiseksi tulisi seudun jokaisessa kaupungissa turvata laajat, yhtenäiset, monimuotoiset ja helposti saavutettavat lähivirkistysalueet ja luontokohteet.</p>	<p>Suunnitelman selostukseen lisätään toteutusta ja sisältöjen priorisointia käsittelevä kappale edistämään suunnitellun kasvun toteutumista.</p> <p>Kaupunkien ja kuntien työtä tuetaan 2024 laadittavalla seudullisella sini-viherstrategialla.</p>
<p>Teknisenä tarkistuksena pyytäisimme huomioimaan koontikartalla seuraavan Ylöjärveä koskevan lisäyksen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ylöjärvenharju on seudun eri osia yhdistävä ekologinen ja virkistysyhteys ja yksi kaupunkiseudun vilkkaimmista ulkoilualueista. <p>Rakennesuunnitelman 2040+ luonnoksen kokoavalle teemakartalle olisi tämän vuoksi havainnollista ja perusteltua lisätä vihreä nuolisymboli Ylöjärvenharjun suuntaisesti, Teivon suunnasta Hämeenkyröön päin.</p> <p>Yleisenä kommenttina lopuksi todetaan, että selvyyden vuoksi rakennesuunnitelmaan ei lähtökohtaisesti tulisi jatkossakaan tehdä maakuntakaavan tai muiden kaavojen kanssa ristiriidassa olevia merkintöjä.</p>	<p>Kartalle 1. (Arki) merkityn harjujakson selosteeseen on lisätty viherrakennemerkinä vastaava kirjaus.</p> <p>Maakuntakaavan ja edellisen rakennesuunnitelman laadinnan jälkeen toimintaympäristössä on tapahtunut muutoksia. Rakennesuunnitelmassa on tunnistettu ehdotuksia seuraavalla maakuntakaava-kierroksella tutkittavista asioista.</p>

Viranomaiset, ministeriöt

Pirkanmaan liitto, maakuntahallitus

Lausunto Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelman 2040+ luonnoksesta

PL/214/03.11.00/2023

Maakuntahallitus 28.8.2023

Lausunto	Vastine
<p>(Lausunnon selosteosassa rakennesuunnitelmaan tehdyt huomiot.)</p> <p>Pirkanmaan liiton huomioita rakennesuunnitelmaluonnoksen teemakartoista:</p> <p>Teemakartta Arki – palvelut, vapaa-aika ja virkistys</p> <p>Teemakartassa esitetyt ”Seudullisesti merkittävien palveluiden keskustat” ovat linjassa maakuntakaavan palvelukeskittymä-merkintöjen kanssa (Keskustatoimintojen alue, Kaupallisten palvelujen alue).</p> <p>Rakennesuunnitelmassa on ansiokkaasti tunnistettu keskustojen merkitys monipuolisina ja laadukkaina arjen ympäristöinä, joihin nivoutuvat rakennesuunnitelmassa uutena suunnitteluelementtinä esitetyt siniviherrakenteen yhteydet ja alueet. Esimerkiksi rantojen virkistyskäytön kehittämiseen tähtäävä uusi merkintä osaltaan tukee myös niitä ajatuksia, joita Pirkanmaan vaihemaakuntakaavan taustaksi laadittu, keväällä 2023 valmistunut ”Suositut luontokohteet” -kyselyselvitys toi esiin. Etenkin vesistöillä ja rannoilla on merkitystä pirkanmaalaisille. Selvitysaineistoon voi tutustua sivulla: https://www.pirkanmaa.fi/suosittu-luontokohteet-selvitys-on-valmistunut/</p>	
<p>Teemakartta Rakenne – väestönkasvu, joukkoliikenne ja asuntotuotanto Pirkanmaalle on laadittu vuoden 2021 aikana maakuntaohjelma- ja maakuntakaavatyön tueksi väestöennuste ja -suunnite vuoteen 2040, jossa kuvataan Pirkanmaan väestönkehitystä. Maltillisen kasvun väestöennusteessa Pirkanmaan väkiluku kasvaa 33300 asukkaalla (6,4 %) ja voimakkaan kasvun väestösuunnitteessa 73000 asukkaalla (13,9 %) vuosien 2020-2040 aikana. Voimakkaan kasvun suunnitteen mukaisesti Pirkanmaalla olisi vuonna 2040 noin 592000 asukasta. Tulevaisuuden kasvukehityksestä muodostettiin kolme vaihtoehtoista väestöskenaariota: (suur)kaupungistumisen, seutuistumisen ja hajautumisen skenaariot. Nyt laadittua Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelmaa tarkasteltaessa on hyvä ottaa huomioon, että kaupunkiseudun väestösuunnite (480 000 asukasta vuonna 2040) on linjassa koko Pirkanmaata koskevan ensimmäisen skenaariovaihtoehdon kanssa, jossa voimakkaaseen väestönkasvuun pohjautuva kaupungistuminen jatkuu ja voimakas kasvu kohdistuu Tampereen ydinkaupunkiseudulle.</p> <p>Maakunnallisesta liikenteen päästövähennyspotentiaalista ja potentiaalisesta siirtymästä kestäviin kulkumuotoihin merkittävän suuri osa muodostuu seudullisen joukkoliikennejärjestelmän ja joukkoliikenteen laatuikätyvien ja solmukohtien maankäytön kehittämisestä. Lähijunien, raitiotien ja linja-autoliikenteen välille muodostuvan hierarkian selkeys ja hahmotettavuus ovat tärkeitä, samoin kuin lähiliikenteen laadukas</p>	

<p>kytkentä kaukoliikenteeseen. Seudullisen joukkoliikennejärjestelmän kehittämisellä on matkaketjujen ja liityntäyhteyksien myötä myös merkittäviä maakunnallisia vaikutuksia, ja maakunnallisesta näkökulmasta teemakartan ratkaisut ovat hyviä ja tavoiteltavia.</p>	
<p>Teemakartta Elinkeinot ja yhteydet – kansainvälisyys</p> <p>Työpaikkojen ja palveluiden vahvistaminen keskustoissa on linjassa maakuntakaavan tavoitteiden kanssa. Rakennesuunnitelmassa esitetyt seudullisesti merkittävät kehitettävät työpakkatoimintojen alueet ovat pääosin yhdenmukaiset maakuntakaavassa osoitettujen aluevarausten kanssa. Sen sijaan kartalle osoitetut ”Tutkittavat teollisuuden ja työpaikkatoimintojen alueet” edellyttävät toteutuakseen tarkennettua selvittämis- ja arviointityötä sekä maankäytön muuttamisen osalta vaiheittaiseen etenemiseen varautumista.</p> <p>Elinkeinot ja yhteydet -teemakartta on pääosiltaan yhtenevä Pirkanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteiden kanssa ja tukee Pirkanmaan edunvalvonnallisia kärkiteemoja. Erityisesti tie- ja ratakankkeiden osalta seudulliset ja maakunnalliset intressit ovat pitkälti yhtenevät, esimerkkeinä mainittakoon valtatie 3, 9 ja 12, läntiset satamayhteydet sekä päärata ja Tampereen henkilöratapiha. Teemakartan liikenteellisen kokonaisuuden toteuttamista vaikeuttaa merkittävästi rakennesuunnitelmassakin tunnistettu kansallinen kilpailutilanne, rahoitusvaje ja nousevat kustannukset.</p>	<p>Rakennesuunnitelman lähtökohdat kappaleeseen on lisätty kuvaus maakuntakaavasta poikkeavista ratkaisuksista, jotka on tarkoitettu viestiksi maakuntakaavan päivityksessä tutkittavista asioista.</p>
<p>Päätösesitys:</p> <p>Maakuntajohtaja Ahonen: Maakuntahallitus päättää esittää lausuntonaan Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelman 2040+ luonnoksesta seuraavaa:</p> <p>Pirkanmaan liitto toteaa, että Tampereen kaupunkiseudun päivittyvä ja täydentyvä rakennesuunnitelma 2040+ ilmaisee kaupunkiseudun yhteistä tahtotilaa pitkäjänteisen ja kuntarajat ylittävän maankäytön suunnittelun edistämiseksi. Liitto katsoo, että rakennesuunnitelman vaikuttavuus ja vahvuus syntyy yhteisestä seudullisesta keskustelusta ja yhteisten MAL-sopimustavoitteiden toteutumiseksi tehtävästä työstä. Seudullinen suunnittelu parhaimmillaan syventää ja tukee myös lakisääteisen maankäytön suunnittelun toteutumista. Pirkanmaan liitto pitää myös merkityksellisinä alueella toteutettuja useiden toimijoiden yhteistyöhankkeita, jotka osaltaan tukevat seudun yhteistä menestystä. Pirkanmaan liiton näkemyksen mukaan rakennesuunnitelman tavoitekokonaisuuden voidaan katsoa osaltaan edistävän valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista, erityisesti toimivien yhdyskuntien ja kestävä liikunnan osalta.</p> <p>Pirkanmaan liitto yhtyy rakennesuunnitelman näkemykseen, jonka mukaan liikennejärjestelmän kehittämiseen tuovat haasteita rajalliset rahoitusmahdollisuudet ja kansallisen tason suuret investointitarpeet. Priorisointia ja alueellisten toimijoiden yhtenäisyyttä tarvitaan, jotta rajallinen rahoitus saadaan kohdennettua mahdollisimman tehokkaasti.</p> <p>Liiton ja seudun lähtökohdiltaan yhtenäiset tavoitteet ja keskinäinen toimiva yhteistyö antavat hyvät eväät maakunnallisen ja seudullisen liikennejärjestelmätöyön yhteensovittamiseen.</p>	

Lisäksi Pirkanmaan liitto esittää, että Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelman 2040+ jatkovalmistelussa otetaan huomioon tämän lausunnon selosteosassa esitetyt teemakarttoihin liittyvät huomiot.

Teemakarttoihin liittyvät huomiot on tunnistettu rakennesuunnitelman viimeistelyssä.

Pirkanmaan Ely-keskus

Viite lausuntopyyntö Tampereen kaupunkiseutu 6.6.2023

Lausunto PIRELY/6179/2023

Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelma 2040+

28.8.2023

Lausunto	Vastine
<p>Pirkanmaan ELY-keskus lausuu Tampereen kaupunkiseudun rakennemallisuunnitelman 2040+ luonnoksesta seuraavaa:</p>	
<p>Yleistä Kuten aiemmatkin rakennesuunnitelmat, on lausunnolla oleva suunnitelma 2040+ oikeusvaikutukseton. Rakennesuunnitelmasta – sen tekstiosiesta ja kartoista – olisi hyvä selkeästi tulla ilmi oikeusvaikutuksettomuus, jotta suunnitelman luonne ja ohjausvaikutus mm. oikeusvaikutteisiin kaavoihin nähden olisi kaikille osallisille selkeä. Rakennesuunnitelman 2040+ aineistossa annetaan kuva, että Pirkanmaan voimassa oleva maakuntakaava, kuntien kaavat ja rakennesuunnitelmaluonnos olisivat linjassa keskenään. Hyvä olisi kirjata, miltä osin luonnoksessa ja voimassa olevassa oikeusvaikutteisessa maakuntakaavassa on eroavaisuuksia.</p> <p>Eroavuuksia löytyy mm. keskusta-alueissa, kasvun alueessa ja elinkeinoelämän alueissa. Ko. alueiden tuleva maankäyttö määritellään oikeusvaikutteisten kaavaprosessien kautta, ja tämä vaikuttaa mm. suunniteltuun aikajänteeseen. Samoin hyvä olisi kirjata ja tuoda esiin, miltä osin rakennesuunnitelmaluonnos 2040+ eroaa Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelmasta 2040, jotta paremmin pystyttäisiin arvioimaan tavoiteltua muutosta suhteessa aiempaan sekä myös arvioimaan mitä vaikutuksia nyt laadittavalla rakennesuunnitelmalla on.</p>	<p>Rakennesuunnitelman raportin tiivistelmäosaan sekä johdantoon on lisätty maininta suunnitelman oikeusvaikutuksettomuudesta.</p> <p>Rakennesuunnitelman raportin johdantoon on lisätty tarkastelu suunnitelman luonteen ja merkityksen eroista suhteessa maakuntakaavaan ja kuntien kaavoihin.</p>
<p>Vaikutusten arviointi Suunnitelman vaikutusten arviointi on laadittu SOVA-laissa kuvattua kokonaisuutta teematasolla mukaillen. ELY-keskus kiittää siitä, että suunnitelman vaikutuksia on haluttu arvioida kattavammin kuin lain asettama minimi edellyttää. Arviointi on kuitenkin pitkälti kohdistettu suunnitelmalle asetettuihin tavoitteisiin tehdyn ratkaisun sijaan. ELYkeskus katsoo, että vaikutusten arvioinnissa olisi ollut potentiaalia tarkastella laajemmin vaikutuksia sekä tuoda esiin sen taustalla punnittuja vaihtoehtoja, valintoja ja näiden perusteluja. Myös riskejä olisi hyvä kuvata. Vaikutusten arvioinnin peruslähtökohta on kuvata lopullisen ratkaisun lisäksi sitä, millaista harkintaa suunnitteluprosessin aikana on käytetty ja millä tavalla havaitut vaikutukset muuttivat lopullisena ratkaisuna esitettyä suunnitelmaa. Perustelujen auki kirjaaminen olisi tärkeää myös osallisten tiedoksisaannin kannalta.</p>	<p>Seutuyksikkö yhtyy ELY-keskuksen näkemukseen tässä tehtyä syvällisemmän vaikutusten arvioinnin hyödyllisyydestä.</p> <p>Suunnitelma vaikutusten arvioinnin laatimiseksi esiteltiin ELY-keskukselle työneuvottelussa 12.9.2022. Tuolloin todettiin yhdessä, että vaikutusten arvioinnin tekeminen suhteessa suunnitelman tavoitteisiin oli prosessiin käytettävissä olevan ajan puitteissa realistinen tapa toteuttaa arvio.</p> <p>Vaikutusten arvioinnin tuloksia on tarkasteltu</p>

	<p>kevällä 2023 pidetyissä Maston kokouksissa.</p> <p>MRL:n mukainen vaikutusten arviointiprosessi olisi vaatinut pidemmän ja monivaiheisemman rakennesuunnitelman päivitysprosessin.</p>
<p>Kasvu ja asuntotuotanto.</p> <p>Väestösuunnite rakennesuunnitelmassa nojaa oletamaan, että syntyvyys ja muuttoliike kasvavat enemmän kuin tilastokeskuksen väestöennusteessa. Kasvun heikentymisestä ei ole tehty vastaavia spekulatioita tai jos on, niin niitä ei ole aineistossa avattu. Aineistossa olisi hyvä tuoda esiin väestökohorteissa tunnistettuja ilmiöitä, jotta niihin voitaisiin reagoida kaupunkikehittämisessä ja asuntopolitiikassa. Sosiaalisen kestävyuden painottaminen tavoitteissa on hyvä lähtökohta. Rakennesuunnitelmaluonnokseen on osoitettu merkittävä kasvun vyöhyke, jonka sisään väestönkasvusta 80 % tulisi suunnitella.</p> <p>Vyöhykkeessä on riskinä, että kasvu kohdentuu helpoimmille alueille vyöhykkeellä, jossa on tilaa, eikä sinne missä kasvua tai kohdentamista eniten tarvittaisiin, jotta esim. keskusta-alueet, kehitettävät vanhat alueet ja merkittävimmät joukkoliikennereitit ja -asemat voisivat parhaiten kehittyä.</p> <p>Kuntiin ja kuntien osiin kohdennettuja numeroita väestökasvun suuntaamisesta ja ajoittamisesta olisi avoimuuden vuoksi hyvä avata edellisen rakennesuunnitelman tapaan raportissa.</p> <p>Osassa kuntia on suunnitelmissa ja yleiskaavoituksen alla suuresti ylimitoitettuja suunnitelmia suhteessa väestöennusteeseen. Todennäköistä on, että kaikki suunnitelmat eivät tule toteutumaan. Tarvitaan selkeää priorisointia ja aikataulutusta.</p> <p>RASU 2040+ luonnoksen asumisen kasvulle osoitetuista alueista osa sijoittuu maakuntakaavasta poikkeaville sijainnille. Nämä olisi hyvä osoittaa ”tutkittaviksi alueiksi” kuten elinkeinoelämän alueiden osalta suunnitelmassa on tehty.</p> <p>ELY-keskus kiittää siitä, että suunnitelmassa on tunnistettu uudistettavat ja monipuolistettavat vanhat asuinalueet. Tämä tukee asuntopolitiikkaa ja MAL-työskentelyä sekä ehkäisee segregatiota.</p> <p>Segregaation ehkäisyssä myös asuntotyyppijakaumaa olisi hyvä suunnata – esim. vähentäen pienten asuntojen keskittymistä tietyille alueille. Asuinympäristön laatuun ja asuntojakauman monipuoliseen suuntaamiseen olisi hyvä myös kiinnittää erityistä huomioita osana elinvoimaista, kestävä, muuntojoustavaa ja houkuttelevaa kaupunkiseutua.</p> <p>Asumisen ympäristön viihtyisyys ja kauneus synnyttävät tavoiteltua lumoavaa arkea ja tämä tulisi olla rakennesuunnitelmassakin tavoitteena.</p>	<p>Demografiaan liittyviä ilmiöitä on avattu syvemmin Seudun asuntopoliittisessa ohjelmassa, johon rakennesuunnitelmaluonnos nojaa.</p> <p>Kasvun esittämisen tarkkuudesta on sovittu rakennesuunnitelman valmistelun yhteydessä keväällä 2023. Nykyinen esitystapa on tarkoin harkittu linja.</p> <p>Rakennesuunnitelman toteutuksen ohjelmoinnin yhteydessä on mahdollista arvioida uudestaan kasvun tarkemman ohjelmoinnin tai priorisoitavien kohteiden tunnistamisen ja esittämisen tarve ja mahdollisuudet.</p> <p>Rakennesuunnitelmassa esitetyt kasvun vyöhykkeet on tarkoituksella esitetty väljästi. Vyöhykkeet ovat ennen muuta kuntien keskinäisen sopimisen välineitä rakenteen vahvistamiseksi seudun keskeisissä osissa eivätkä esitetyt vyöhykkeet sinällään osoita kaavoitettavia alueita vaan suuntaavat kaavoitusta kuntien keskinäisen sopimuksen mukaisesti.</p> <p>Asuntotyyppijakaumaan on otettu kantaa seudun asuntopoliittisessa ohjelmassa. Rakennesuunnitelman</p>

<p>Tässä on tärkeää huomioida identiteetti- ja kulttuuriympäristökysymykset sekä myös melu-, tärinä ja ilmanlaatukysymykset, jotka tiivistyvällä kaupunkiseudulla ovat erityisenä haasteena.</p>	<p>selostukseen on lisätty kirjaus asuinrakennus- ja asuntotyyppijakauman monipuolistamisesta.</p> <p>Seudun asuntopoliittisessa ohjelmassa ohjataan seudun kuntia rajoittamaan pienten asuntojen tuotantoa.</p>
<p>Ilmasto</p> <p>Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelmatyö on merkittävää paitsi seudullisesti, myös monessa suhteessa valtakunnallisella tasolla: suuren, kasvavan kaupunkiseudun kysymysten käsittely ja ratkaisut ovat merkittävässä roolissa ilmastotavoitteiden saavuttamisen kannalta. Kasvihuonekaasupäästöjen näkökulmasta liikenteen päästöt ovat olleet yksi vaikeimmin saavutettavista päästötavoitteista. Tampereen kaupunkiseutu on Pirkanmaalla avainasemassa liikenteen päästöjen suhteen, sillä seudun väestötiheys ja väestömäärä mahdollistavat tehokkaiden joukkoliikenteen ratkaisujen kehittämisen ja riittävän laadukkaiden kävelyn ja pyöräilyn edellytysten varmistamisen. Rakennesuunnitelman tavoite lisätä kestäväää liikkumista onkin ilmastonäkökulmasta erityisen kannatettava.</p> <p>Tehdyt ylikunnalliset asumisen, liikenteen ja yritysten sijoittumisen tarkastelut saavat lausuttavana olevassa suunnitelmassa oheensa seudullisen siniviherrakenteen. ELY-keskus pitää tehtyä ratkaisua kiitettävänä ja erittäin tarpeellisenä myös muuttuvan ilmaston näkökulmasta.</p> <p>Suunnitteilla olevassa seudun siniviherrstrategiassa onkin tarpeen ottaa vahvasti huomioon ilmaston muuttuminen ja sen aiheuttamat vaikutukset vedenkierrolle ja ympäristölle.</p> <p>Seudun asema vetovoimaisena ja maan voimakkaimmin kasvavien kaupunkiseutujen joukossa asettaa sille myös uniikkeja haasteita ratkottavaksi liittyen kasvun ja elinympäristön laadullisten kysymysten yhteensovittamiseen. ELY-keskus kiittää rakennesuunnitelmalle asetettua tavoitteistoa kokonaisvaltaisesta tarkasteluotteesta, missä myös ilmastomuutoksen tuomat haasteet on eri näkökulmista otettu huomioon. Rakennesuunnitelmassa ympäristön merkitys näyttäytyy pitkälti ihmisten asuin ympäristöön liittyvänä kysymyksenä. ELY-keskus katsoo, että hyvän elinympäristön turvaaminen tulisi nostaa tavoitteistoon asuin ympäristöjen rinnalle ja tätä kautta kiteyttää, että laadukkaalla suunnittelulla turvataan myös luonnon, vesistöjen ja lajien selviytymisen edellytykset. Juuri näistä rakentuu myös ihmisille hyvä asuin ympäristö ja ”lumoava arki”. Myös kulttuuriympäristön huomioimisella on tässä roolinsa.</p>	<p>Seutuyksikkö työskentelee aktiivisesti kulkutapajakauman muuttamiseksi aiempaa kestävämmäksi Tampereen kaupunkiseudulla.</p> <p>Esitetty lisäys on tärkeä. Vedenkierron hallinnan vahvempi rooli nostetaan sini-viherrstrategiaan ohjelmointivaiheessa.</p> <p>Ajatus suunnitelman tavoitteiston vahvistamisesta hyvän elinympäristön tavoitteella on kannatettava, mutta tavoitteet on hyväksytetty kunnanhallituksilla, eikä niitä suunnittelun tässä vaiheessa enää voi muuttaa. Hyvää elinympäristöä vahvistetaan kuitenkin Arki-teemakartan toimenpiteiden yhteissummana.</p>
<p>Viherrakenne, luonto ja haavoittuvuus- ja riskitarkastelu ELY-keskus pitää hyvänä seudullisen viherrakenteen ottamista mukaan rakennesuunnitelmaan. Seudullisen viherrakenteen on tarkoitus turvata mm. seudun ekologisista arvoja. Luonnonarvojen yhteensovittaminen yhdyskuntarakenteen kasvun kanssa voi kuitenkin olla haastavaa.</p>	

Rakennesuunnitelman selostuksessa on kirjoitettu paljon ilmastomuutoksesta ja siihen reagoimisesta. Vähemmälle huomiolle on jäänyt luontokato ja luonnon monimuotoisuuden kehityssuunta. Suomen luonnon monimuotoisuuden kehityssuunta on heikkenevä. Suomen luontotyypeistä lähes puolet ja lajeista 12 prosenttia ovat uhanalaisia. Viherverkostosuunnittelulla voidaan pyrkiä vaikuttamaan luontokatoon, sillä rakentaminen voi pirstoa luonnonympäristöjä entistä pienemmiksi. Toimivat viheryhteydet ja laajat luontoalueet edistävät luonnon monimuotoisuutta ja ehkäisevät luontokatoa. Rakennesuunnitelmassa tulisi ELY-keskuksen näkemyksen mukaan pohtia tarkemmin uusien asuinalueiden ja viherverkoston yhteensovittamista.

Rakennesuunnitelmaan on esimerkiksi paikoin merkitty uusia/merkittävästi kehitettäviä asuinalueita ihan Natura 2000 -alueiden viereen. Huonosti suunnattu rakentaminen luontoalueiden viereen voi pahimmillaan heikentää Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja.

Vesienhoidon tavoitteena on saavuttaa pinta- ja pohjavesien vähintään hyvä ekologinen tila ja estää tilan heikkeneminen. Vesien tilaan vaikuttavat pääasiassa ravinnekuormituksesta aiheutuva rehevöityminen sekä vesistöjen rakennetta ja virtaamia muuttava vesistö- ja rantarakentaminen. Rakennesuunnitelmassa mainituissa siniviherverkon kehittämisessä, rantojen virkistyskäytön edistämisessä ja siniyhteyksien luomisessa on myöhemmissä suunnitteluvaiheissa hyvä arvioida hankkeiden vaikutus vesien tilaan ja ottaa vesien tilatavoitteet huomioon, myös hulevesien hallintaan on hyvä kiinnittää huomioita.

ELY-keskus kiittää, että ekologisen kestävyys huomiointi seudun kehittämisessä on otettu suunnitelmassa vahvasti esiin. Myös vesistöjen hyvän tilan edistäminen ja siitä huolehtiminen kuuluu ekologisen kestävyys alle.

ELY-keskus pitää erinomaisena lähtökohtana tarkastelua, jossa viherrakenne on yhdistetty yhdyskuntarakenteen kokonaisuuteen erillisen käsittelyn sijaan. Siniviherrakenteen pohjana on käytetty metsäekologiaan pohjautuvaa tarkastelua, jolloin sillä on tutkimukseen perustuva tietopohja. Viherrakenteen turvaamisen näkökulmasta suunnitelman esitystapa on kuitenkin puutteellinen.

Rakennesuunnitelmassa on nostettu esiin harjujakso. ELY-keskus pitää hyvänä harjun tunnistamista ja sen erilaisten maisemallisten, historiallisten, kulttuuristen ja ekologisten merkitysten tunnettuuden lisäämistä. Samaisella harjujaksolla sijaitsevat myös Tampereen merkittävimmät pohjavesivarannot. Pohjavesien huomioiminen on hyvä noteerata rakennesuunnitelmassa vähintään raportin yhteydessä.

Harjujakso on esitetty kartalla vihreällä viivamaisella merkinnällä, mutta selostuksen mukaan se ei ole osa viherrakennetta. Jos harjujakson merkintä ei perustu ekologiseen viherrakenteeseen, on merkintätapa vihreän määrän ja laadun suhteen harhaanjohtava. ELY-keskus pitäisi selkeämpänä, jos harjujaksoa kuvattaisiin eri värillä tai vaihtoehtoisesti siitä korostettaisiin ne paikat, jotka toimivat osana viherrakennetta.

Tulevaisuuden ilmasto-olosuhteet edellyttävät kaupunkiseuduilta

Rakennesuunnitelmassa ei varsinaisesti ole uusia asuinalueita, sillä seudun mittakaavassa sovitut kasvu- ja kehittämissuunnitelmien kohdentamisen vyöhykkeet asettuvat reilusti yleiskaavatasoa yleispiirteisemmälle suunnittelun tasolle. Suunnitelmassa kuitenkin tuodaan esiin viherrakenteen merkitys seudulle, mikä vaikuttanee kunnissa tehtävien kaavojen valmisteluun viherrakenteen hyväksi.

Ehdotetut arvioitavat tekijät voidaan ottaa huomioon sini-viherstrategian valmistelun yhteydessä siinä tarkkuudessa, jossa työtä valmistellaan.

Rakennesuunnitelman raporttiin on lisätty harjujakson yhteyteen maininta sen merkityksestä pohjavesivarastona ja harjujakson selitteeseen on lisätty merkintä harjun käytöstä osana viherrakennetta.

Harjujakso on selkeästi erotettu viherrakennetta

<p>erityistä vehreyttä ja vedenkierron hallintaa. Tehty viherrakenneselvitys olisi tarpeen päivittää tarkastellen oleva tilanne verraten sitä tulevaisuuden olosuhteiden edellyttämiin viherpinta-aloihin ja yhteystarpeisiin.</p> <p>Jatkossa tulisi pyrkiä muodostamaan seudun yhteinen tahtotila ja määrittely viherrakenteen määrälle ja laadulle ja turvata näin riittävän viherpinta-alan säilyminen ja myös suunnitelman tavoitteena olevan <i>Vehreän metropolimme 2040</i> toteutuminen.</p> <p>Ilmastonmuutokseen sopeutumisen kannalta jatkosuunnittelussa tiedolliseksi pohjaksi tarvittaisiin seudullista haavoittuvuus- ja riskitarkastelua. Erityisen tärkeää olisi tunnistaa viherrakenteen haavoittuvuudet sekä kuivuus- ja tulvariskien kohdentuminen. Haavoittuvuustarkastelu tuottaisi tietoa myös MAL-sopimusten toimeenpanossa mm. asuntotuotannon ja liikenteen ilmastonmuutokseen sopeutumistoimien toteutumiseksi.</p>	<p>kuvaavista nuolista rakennesuunnitelman kartoilla ja näin sillä on oma erillinen roolinsa seudun yhdyskunta- ja maisemarakenteessa, vaikka se on myös tärkeää virkistysympäristöä.</p> <p>Viherrakennetta päivitetään seutuyhteistyössä käytettävissä olevien resurssien puitteissa.</p> <p>Viherrakennetta koskevia laadullisia ja määrällisiä tavoitteita ei ole seutuyhteistyössä muodostettu, mutta tämä voi olla relevantti sini-vihestrategian yhteydessä muotoiltava seikka.</p> <p>Nämä seikat huomioidaan sini-vihestrategian valmistelun yhteydessä.</p>
<p>Kiertotalous Keskeisiksi tarpeiksi kiertotalouden edistämisen näkökulmasta on havaittu Rasu 2040+ -suunnitelmassa rakentamisessa muodostuvien maamassojen hallinnan tarve sekä uusiutuvien rakennusmateriaalien käytön edistäminen rakentamisessa.</p> <p>Maamassojen ja purkumassojen hallinnan osalta olisi tarve kehittää erityisesti kuntien välistä ja jopa laajempaa koordinoitua.</p> <p>Täydennysrakentamisessa olisi hyvä kiinnittää huomioita siihen, että uudet rakennukset soveltuisivat moniin käyttötarkoituksiin ja että niiden rakenteet olisivat sellaisia, että ne mahdollistaisivat tarvittaessa myös materiaalien uusiokäytön tulevaisuudessa.</p>	<p>Maamassojen koordinaatio on noussut esiin rakennesuunnitelman valmistelun yhteydessä. Asiaan liittyvä maininta on lisätty rakennesuunnitelman toteutuksen ohjelmoinnin yhteyteen.</p>

<p>Elinkeinot</p> <p>ELY-keskus näkee, että elinkeinoelämän alueiden pitkäjänteisessä suunnittelussa Tampereen kaupunkiseudun ja lähialueiden yhteistyö ja rajattomuus on tärkeää ja välttämätöntä.</p> <p>Kasvun tulee olla kestävä ja kuntarajatonta. Tavoitteena suunnitelmassa kirjattu kansainvälisyyden kasvattaminen on hyvä ja kannatettava; tässä elinkeinoalueiden ja asumisen houkuttelevuus ja pitkäjänteinen suunnittelu on keino. Erityisesti tulee kiinnittää huomioita saavutettavuuteen; tässä keskeisessä roolissa on liikennejärjestelmän osana myös lentokenttä ja kansainväliset lentoyhteydet maailmalle.</p> <p>Elinkeinoalueiden tilavarausten suhteen käsillä oleva rakennesuunnitelman päivitys ei juuri tuo uusia tarkasteltavia varauksia, ja useat aiemmissa suunnitelmissa esitetyt alueet ovat jo saaneet lainvoiman oikeusvaikutteisilla kaavatasoilla.</p> <p>ELY-keskus pitää hyvänä, että elinkeinoelämän suurteollisuuden alueet on huomioitu ja tehty selvitys rakennesuunnitelmaan tueksi. Teemaa ja suunnittelua on tarpeellista jatkaa. Suurteollisuuden tilaa vievät ratkaisut pohjautuvat tarkastelun tuloksiin.</p> <p>Yhdyskuntarakenteen sisäisessä kehityksessä on havaittavissa, että palveluita ja harrastuksia on siirtymässä vanhoille teollisuusalueille, jolloin teollisuustonttien ja -kiinteistöjen määrä näillä vähenee ja alueet muuttavat luonnettaan. Tämän kehityksen tasapainoisuuteen olisi hyvä kiinnittää huomioita.</p> <p>Tapahtumatuotanto on osa Tampereen kaupunkiseudun näkyvää yritystoimintaa (suunnitelmassa elämystalous). Sen kestävyys on kiinnitettävä erityistä huomioita, ja tapahtumien saavutettavuus on oleellinen osa kestävyyttä. Joukkoliikennesuunnittelu tulisi mieltää elimelliseksi osaksi tapahtumien tuotantoa.</p> <p>Suunnitelmassa tunnistetaan jo hyvin seudun asukkaiden 'arkitarjonnan' hyvä suunnittelun tukevan myös matkailua ja toisinpäin.</p> <p>Turvallisuusympäristön muutoksiin vastaaminen voidaan fiksusti kytkeä tukemaan myös ns. normaalitilanteen tarpeita – tähän tarvitaan seututasoisia priorisointeja ja toimenpiteitä. Huoltovarmuus- ja turvallisuuspanostusten vaikutukset arkeen voivat olla laajemminkin myönteisiä, vrt. tiestön ja siltojen kunto. Turvallisuusklusteri on alueella jo nyt vahva ja yhteistoiminta hyvää. Tähän tulee myös kiinnittää erityistä huomioita.</p> <p>Työpaikkakeskittymien liikenteellinen saavutettavuus tulisi ulottaa myös elinkeinoelämän kannalta merkityksellisiin keskittymiin ja sijoittumisalueisiin. Kestävä arki toteutuu joukkoliikenteen saavutettavuudella, mutta myös kevyen liikenteen verkoston kytkennällä elinkeinoelämän sijoittumiseen. Tämä laventaa myös saavutettavaa</p>	<p>Seudullisesti merkittävien yritysalueiden ohjelmointi on sisällytetty Rakennesuunnitelman toteutuksen ohjelmointiin.</p> <p>Seudun suurimmat tapahtumat sijoittuvat hyvin saavutettaville keskusta-alueille ja ovat näin hyvin saavutettavia.</p> <p>Rakennesuunnitelman ARKI-kartalla on ohjattu palveluiden sijoittumista hyvän joukkoliikenteen äärelle.</p> <p>Nämä näkökohdat ovat arvokkaita täydennyksiä suunnitelmaan tässä teemassa.</p> <p>Nykyiset seudun suurimmat työpaikkakeskittymät ovat raideliikenteen äärellä Tampereen keskustassa, Hervannassa, Kaupissa ja Nokian keskustassa. Rakenteen sisällä olevia alueita halutaan kehittää toiminnallisesti monimuotoisina alueina, jotta etäisyydet mm. työpaikoille</p>
---	---

<p>osaajapoolia. Tilaa vievät ja ympäristöhäiriötä aiheuttavat toiminnot ovat tässä suhteessa erityisen haasteellisia.</p> <p>Oikea-aikaisten palveluiden tarjoamisessa on kaikilla julkisyhteistöillä roolinsa. Suunnittelu ja infrarakentaminen on pitkäjänteisyydessään ja hitaudessaan merkittävä haaste yhä nopeammissa toimintaympäristön muutoksissa. Samalla tulisi tarjota sijoittuville ja jo täällä sijaitseville yrityksille ennakoitavissa olevaa näkymää hyvään kehitykseen.</p> <p>Fiksut valinnat ovat seudun yhteisiä ja vain sillä Tampereen kaupunkiseutu pärjää kilpailussa sekä osaajista että yrityksistä. Nämä puolestaan luovat uutta hyvää ja mahdollisuuksia pitää huolta kestävästä kasvusta, koko osaamisketjun terveydestä, hyvästä ympäristöstä, toimintojen monipuolisuudesta ja sosiaalisesta hyvinvoinnista. Nämä puolestaan luovat hyvän kierrettä, joka palautuu takaisin yritysten toimintaedellytyksinä.</p> <p>Rakennesuunnitelman 2040+ jatkotyöstössä olisi hyvä kiinnittää huomiota yllä esiin tuotujen teemojen lisäksi toimistorakentamisen edistämiseen sekä energiamurroksen ja huoltovarmuuden huomioimiseen.</p>	<p>olisivat aina mahdollisimman lyhyet ja kestäväillä kulkumuodoilla saavutettavat. Lisäksi työvoimaintensiivinen toimistorakentaminen on kohdennettu seudun keskustoihin, joihin on hyvä joukkoliikenneyhteys.</p> <p>Tilaa vievälle teollisuudelle kaavailut aluevaraukset on ajateltu eritoten logistiikan ja teollisuuden tilaa vievien toimintojen tarpeisiin, jolloin näiden työpaikkatiheys on matala. Tästäkin syystä kestävien kulkumuotojen kannalta alueet ovat haastavia.</p> <p>Nämä teemat on lisätty rakennesuunnitelman toteutuksen ohjelmointiin.</p>
<p>Liikennejärjestelmän kehittäminen Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelman ja etenkin sen mukanaan tuoman eri tahojen yhteistyön merkitys Tampereen kaupunkiseudun liikennejärjestelmän kehittämisessä on ensiarvoisen tärkeää.</p> <p>Liikenteen osalta rakennesuunnitelma 2040+ luonnoksessa on selkeänä teemana kestävä liikunnan edistäminen, mikä onkin tärkeä tavoite kasvavalla kaupunkiseudulla. Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen kannalta tärkeää on tiivistyvä rakenne ja panostaminen yhteyksiin.</p> <p>Joukkoliikenteen edistäminen liittyy erityisesti seudun kasvuun, jossa suurin osa kasvusta pyritään toteuttamaan hyvien joukkoliikenneyhteyksien varten tiivistäen.</p> <p>Liikennejärjestelmäkokonaisuuden kannalta on tärkeää, että myös autoliikenteen turvallisuus ja toimivuus varmistetaan, erityisesti vilkkailla väylillä.</p> <p>Kun keskustoissa kehitetään olosuhteita kestävä liikunnan kannalta, saattaa se aiheuttaa autoliikenteen siirtymistä pääväylille. Yhtenä tavoitteena on myös henkilöautolla tehtävien matkojen vähentäminen. Tavoitteen toteutuminen saattaa tarkoittaa myös erilaisia rajoituksia, pysäköinnin hinnoittelua ja mahdollisia tienkäyttömaksuja. Näitä toimia ei kuitenkaan ole juuri tuotu esiin rakennesuunnitelman toimenpiteissä.</p> <p>Liikenteen päästövähennys on tärkeä tavoite ja sitä tukee kestävä</p>	

liikkumisen edistäminen. Tärkeä liikenteen päästöjen vähentämistapa on myös siirtyminen fossiilivapaisiin käyttövoimiin. Liikenteen sähköistämisen mahdollisuuksia tulisi toimenpiteissä ottaa nykyistä selvemmin esiin sekä henkilöautojen että raskaan liikenteen osalta. Raideliikenteen kehittäminen on tärkeänä asiana joukkoliikenteen kehittämisessä.

Tässä onkin Tampereen seudulla mahdollisuuksia, mutta liikennemuotojen erilaiset palvelutarpeet tulee tunnistaa.

Liityntäpysäköinti ja asemanseutujen kehittäminen on osa raideliikenteen kehittämistä. Liityntäpysäköinnillä voidaan vaikuttaa erityisesti keskustahakuisen autoliikenteeseen ruuhka-aikoina.

Tieyhteyksien kehittämisessä erityisesti liikenneturvallisuuden parantaminen pitäisi ottaa tavoitteeksi. Vilkkailta maanteillä ajosuuntien erottaminen on tehokas toimenpide vakavien onnettomuuksien vähentämisessä.

Tampereen seudulla on paljon valtakunnallisesti tärkeitä tieosuuksia, joissa on turvallisuus- ja toimivuusongelmia.

Liikennejärjestelmäinvestointien toteutuksen edistämisessä MAL-sopimus on tärkeä väline. Valtakunnallisesti merkittävät hankkeet etenevät myös Liikenne 12 -suunnitelmaan liittyvän investointiohjelman kautta.

Rakennesuunnitelmaluonnoksessa on tunnistettu pääosin hyvin kehitettävät tieyhteudet. Päätieverkolla on edelleen merkittäviä valtakunnallisenkin liikenteen sujuvuuteen ja turvallisuuteen vaikuttavia, mutta myös alueidenkäytön ja liikennejärjestelmän kehittämistä rajoittavia puutteita, erityisesti pääväylillä eli vt 3, vt 9 ja vt 12.

Rakennesuunnitelman kehitettävistä tieyhteyksistä Nokialla valtatieltä 12 Nokianvirran yli Harjuniityn kautta maantielle 3001 valtatie 11 tuntumaan johtavaa yhteyttä eikä Kangasalla valtateiden 12 ja 9 välistä tieyhteyttä voi perustella yleisen liikenteen tarpeella, joten ne eivät ole lähtökohtaisesti valtion maantieverkkoa.

Alueidenkäytön kehittämisessä tulee tunnistaa maantieverkon kehittämistarpeiden tuomat reunaehdot uusien alueiden kehittämisessä ja niiden ajoittamisessa. Pirkanmaan ELY-keskuksen L-vastualue pitää kolmen kunnan alueelle sijoittuvan Kolmenkulman yritysalueen kehittämistä olemassa olevan tie- ja katuverkon ja saavutettavuuden kannalta hyvänä.

Useat muut rakennesuunnitelman teollisuuden ja työpaikkatoimintojen alueiden synnyttämä liikenteen kasvu saattaa edellyttää mittavia liikenneverkon kehittämistarpeita, näitä alueita ovat mm. uuden valtatie 3 ympäristö Lempäälässä ja Pirkkalassa, valtatiehen 9 tukeutuva Tarastenjärven alue sekä Tampereen 2- kehätien ympäristössä Saarenmaan alue. Lisäksi nykyisestä rakenteesta irralliset alueet valtateiden 9, 11 ja 12 varsilla saattavat edellyttää seudun kuntien yhdessä sopimaan toteuttamisen ajoitusta sekä myös huomattavia liikennejärjestelyjä. Näiden rakenteesta irrallisten alueiden kytkeminen seudun joukkoliikennejärjestelmään sekä kävely ja pyöräilyverkkoon saattaa olla hankalaa.

Joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kehittäminen luo tilaa tieverkolle, mikä helpottaa verkkojen kapasiteettihaastetta. Vilkkailta teillä on tärkeää kehittää turvallisuutta. Mm. ajonopeuksien alentaminen on merkittävä turvallisuutta lisäävä tekijä. Samalla se vähentää liikennemelusta aiheutuvia haasteita.

Asiaan voidaan paneutua syvemmin rakennesuunnitelman ohjelmointivaiheessa sekä Liikennejärjestelmätyöryhmän työskentelyn yhteydessä jatkossa.

Valtakunnallisten tieosuuksien kehittämistarve on nostettu rakennesuunnitelmassa esiin seudun elinkeinoja käsittelevässä kartassa.

Liikenneinvestointeja on nostettu MAL-sopimukseen syötteeksi.

Seudullisesti merkittävien yritysalueet ovat suunnittelun ja rakentamisen suhteen hyvin eri vaiheissa, kuten tulee selkeästi esiin ELY-keskuksen lausunnosta. Asia huomioidaan alueita koskevan seutuyhteistyön ohjelmoinnin yhteydessä.

<p>Pirkanmaan ELY-keskuksen L-vastualue tuo vielä esiin ekologisten ja virkistysverkostojen kehittämisen haasteet vilkkaiden ja leveiden liikenneväylien ympäristöissä.</p>	<p>Liikenteen ja viherrakenteen yhteensovittamisen haasteet nousevat esiin sini-viherstrategian toteutuksen yhteydessä katkospaikkoina, joita liikenneyhteydet tuottavat viherrakenteelle. Näiden katkoskohtien ylittäminen tai alittaminen on jatkossa merkittävä viherrakenteen eteen tehty satsaus.</p>
<p>Seuranta Rakennesuunnitelman 2040+ toteutumisen seuranta kehitetään ”Seutudigi – laadukasta ja tehokasta seutusunnittelua tietomallipohjaisella seurannalla” -hankkeessa. Hankkeessa rakennetaan paikkatietopohjainen seurantajärjestelmä, jonka avulla yhdyskuntarakennetta koskevien tavoitteiden seuranta onnistuu visuaalisesti ja mahdollisimman automatisoidusti. Hankkeessa on hyödynnetty kansallista kaupunkiseutusunnitelman tietomallityötä (Ympäristöministeriö, 2022).</p> <p>Seurantajärjestelmätöön yhteydessä on tunnistettu laaja joukko mahdollisia seurantamittareita, joista ensimmäisessä vaiheessa julkaistaan kaavoituksen ja asuntotuotannon sijoittumiseen ja laatuun sekä elinkeinoalueisiin liittyviä mittareita.</p> <p>Myös MAL-sopimuksen vuosi- ja kausiraportointi on osa rakennesuunnitelman seuranta. Sopimuksella edistetään rakennesuunnitelman ratkaisuja yhdessä valtion kanssa. ELY-keskus kiittää seurantajärjestelmän suunnittelusta ja rakentamisesta. Myös MAL4 sopimuksessa on sovittu seurantajärjestelmän kehittämisestä. Erilaisten mittareiden lisäksi on seurannan osana kuitenkin tärkeää myös tarkastella sanallisesti laadullisten tavoitteiden toteutumista sekä tavoitteiden eteen tehtyjä toimenpiteitä.</p>	
<p>1. Miten kokonaisuus tukee kaupunkiseudun kilpailukykyä ja elinvoimaa? Rakennesuunnitelman laatiminen edistää ylikunnallista ja eri tahojen välistä suunnittelu yhteistyötä toimien hyvänä alustana keskustelulle ja koordinoinnille. Rakennesuunnitelma tutkii alueidenkäytön ja liikennejärjestelmän kokonaisvaltaista toiminnallisuutta ja tukee näiden osalta suunnittelu yhteistyötä sekä kuntien omaa tavoitteenasettelua. Myös toimivalla viherrakenteella on kaupunkiseudun kilpailukyvyyn osalta roolinsa, mikä on tunnistettu rakennesuunnitelmassa hyvin. Rakennesuunnitelma edistää yhdyskuntarakenteen tiivistymistä sekä samalla varmistaa tulevaisuuden tilatarpeet ja kasvun suunnat. Tämä monipuolisuus voi aiheuttaa myös haasteita, jos suunnitteluun ei liity riittävää priorisointia. Näitä haasteita on hyvä huomioida rakennesuunnitelman viimeistelyssä ja priorisointityössä sekä jatkosuunnittelussa oikeusvaikutuksellisen kaavoituksen yhteydessä.</p>	<p>Tämä näkökohta on tärkeä suunnitelman jatkokehittämisessä. Asia nostetaan käsittelyyn rakennesuunnitelman toteutuksen ohjelmoinnin yhteydessä.</p>

<p>2. Miten kokonaisuus tukee kolmea kestävyttä, taloudellinen, ekologinen ja sosiaalinen kestävyys?</p> <p>Rakennesuunnitelman laadinnassa on ELY-keskuksen näkemyksen mukaan tunnistettu oleellimmat globaalit ja paikalliset ilmiöt ja sen pohjalta valittu tarkastelun painopisteet hyvin. Painopisteiden huomioiminen alkuvaiheessa ja yleisen mittakaavan suunnittelussa luo edellytykset laadukkaalle teemojen yhteensovittamiselle läpi suunnitteluketjun.</p> <p>Viherrakenteen merkityksen tunnistaminen ja esittäminen rakennesuunnitelmassa uutena verkostokokonaisuutena tukee hyvin rakennesuunnitelman kolmea kestävyysteemaa. Tiivistävässä yhdyskuntarakenteessa on tärkeää tunnistaa viherrakenteen riittävyys sekä ekologisesta että elämänlaadullisesta näkökulmasta. Näin muodostetaan myös selkeät reunaehdot yhdyskuntarakenteen tiivistämiselle ja kasvulle. Teeman tuominen symbolisesti rakennesuunnitelmakartalle toimii hyvänä viestinä kuntien suunnitteluun. ELY-keskus näkee sosiaalisen kestävyuden teeman niin ikään tärkeänä ja tarkoituksenmukaisena painopisteenä. Kehitettävien vanhojen alueiden tunnistaminen on tarkoituksenmukaista ja siihen on tarpeen kiinnittää myös rakennesuunnitelman toteutumisen seurannassa erityistä huomiota. ELY-keskus kiinnittää huomiota ilmiönä myös pienten asuntojen osuuteen ja keskittymiseen.</p> <p>Kestävyuden osalta riskinä voi olla rakennesuunnitelman ylimitoitus tavoitevuoteen nähden. Taustalla on väestösuunnite, joka nojaa positiiviseen oletamaan. Riskinä on ilmastonmuutoksenkin kannalta kielteinen yhdyskuntarakenteen hajautuminen sekä liikennejärjestelmän toteutuminen ajateltua tehottomampana. ELY-keskus näkee, että taloudelliset riskit kytkeytyvät mitoitukseen ja hankkeiden ajoittamiseen sekä toisaalta ilmastonmuutoksen ja globaalin epävarmuuden vuoksi myös haavoittuvaisuuteen.</p>	<p>Rakennesuunnitelmassa ei ole ohjelmoitu asuinalueiden toteutusta aluetasoisesti. Kasvua suunnataan kuntien sopimille vyöhykkeille rakenteen keskeisiä osia priorisoiden.</p> <p>Mitoituksen toteutumista seurataan seutuyksikössä.</p>
<p>Rakennesuunnitelman päivityksen painopisteet</p> <p>3. Miten päivityksen painopisteet – vehreys, asuinalueiden eriytymisen ehkäisy, kestävä liikkuminen ja elinkeinojen kehittyminen – vaikuttavat seudun tulevaisuuteen?</p> <p>ELY-keskus näkee, että valitut painopisteet ovat ajankohtaisia ja seudun tulevaisuuden kannalta oleellisia. Valitut painopisteet ovat seudun keskeisiä vetovoimatekijöitä, tukevat hyvää suunnittelua ja ovat edellytyksiä tavoitellun kasvun kestäväälle toteutumiselle. Maankäyttö- ja rakennuslain 5 § listaa teemat, joita alueidenkäytön suunnittelun tavoitteena on vuorovaikutteiseen suunnitteluun ja riittävään vaikutusten arviointiin perustuen edistää.</p> <p>Rakennesuunnitelman 2040+ valitut painopisteet edistävät osaltaan useaa näistä teemoista. Vastaavasti painopisteissä on samansuuntaisuutta valtioneuvoston 2017 linjaamien valtakunnallisten alueidenkäytön tavoitteiden kanssa. Alueidenkäytön suunnitteluratkaisut päätetään oikeusvaikutteisissa kaavoissa, joiden osana on maankäyttö- ja rakennuslain mukainen vuorovaikutteisuus ja vaikutusten arviointi. Rakennesuunnitelmatyön</p>	

<p>yhteydessä laaditut selvitykset voivat kuitenkin osaltaan tukea kuntien kaavoitustyötä, ja rakennesuunnitelmatyö nostaa esille ilmiöitä, joihin myös kaavoituksen on tarpeen reagoida.</p> <p>Kaavoituksella ja muulla kuntien suunnittelulla (mm. asuntopolitiikka ja elinkeinotyö) on merkitystä vaikuttavuuden kannalta.</p>	
<p>Toimeenpano</p> <p>4. Miten Rakennesuunnitelman 2040+ toimeenpanoa tulisi priorisoida?</p> <p>Tiivistämistavoitteet ja mitoitus alueittain ja niiden priorisointi olisi hyvä osoittaa suunnitelmassa.</p> <p>Priorisointi tukisi MAL-työtä. Priorisointia olisi hyvä tehdä myös suhteessa nykyiseen väyläverkkoon ja toimivuuteen sekä osoittaa kasvua erityisesti infrarakentamisen tarkoituksenmukaisen rakentamisen ehdoilla. Kasvun kohdentamisessa joukkoliikenne tulisi olla keskiössä. Myös suunnitelmaan osoitettujen uudistettavien vanhojen alueiden priorisointi, ajoitus ja mitoitus, olisi hyvä kohdentaa suunnitelmassa. Seudulla on tällä hetkellä pulaa elinkeinoelämän alueista ja tonteista ja tässä priorisointi olisi tarpeellista.</p>	<p>Nämä näkökohdat otetaan huomioon rakennesuunnitelman toteutuksen ohjelmoinnissa ja alueiden priorisointi nostetaan esiin kuntien kanssa käytävissä keskusteluissa. MAL5-sopimus neuvotellaan rakennesuunnitelman jatkoksi, jolloin suunnitelmaa on myös mahdollista tarkentaa.</p>
<p>5. Miten Rakennesuunnitelma 2040+ huomioidaan kuntanne/organisaationne toiminnassa/suunnittelussa?</p> <p>Valtio vastaa ja tunnistaa tarpeet väyläinfran kehittämisestä. Liikennejärjestelmäsuunnittelu on yhteistä kaikkien toimijoiden kanssa. Lausunto on käsitelty Pirkanmaan ELY-keskuksessa, Elinkeinot, työvoima ja osaaminen (E) vastuualueella, Liikenne ja infrastruktuuri (L) vastuualueella sekä Ympäristö ja luonnonvarat (Y) vastuualueella.</p> <p>Lausunnon on esitellyt rakennettu ympäristö yksikön päällikkö Pauliina Pelkonen ja ratkaissut ylijohdaja Juha Sammallahti.</p>	

Valtiovarainministeriö

VN/17818/2023

28.8.2023

Lausunto	Vastine
Valtiovarainministeriön lausunto	
<p>Rakennesuunnitelman väestösuunnitteen mukaan Tampereen kaupunkiseudulla on vuonna 2040 480 000 asukasta, mikä vastaa keskimäärin runsaan 4 000 asukkaan lisäystä vuosittain.</p> <p>Rakennesuunnitelman päivityksen pohjalle valitussa suunnitteessa oletetaan seudun väestön kasvavan kuntien omia kasvutavoitteita maltillisemmin, mutta kuitenkin jonkin verran Tilastokeskuksen ennustetta voimakkaammin. Olisiko työssä mahdollista huomioida kattavammin seudullisen kasvusuunnitteen eroamista Tilastokeskuksen ja kuntien omista arvioista, kuten mitä vaikutuksia tai mahdollisia riskejä suunnitteen ylittämisestä tai alittamisesta syntyy mm. joukkoliikenteen kehittämiselle ja asuntotuotantotavoitteelle ml. kohtuuhintainen asuntotuotanto?</p>	<p>Rakennesuunnitelmassa hyödynnettävä väestösuunnite on muotoiltu vuonna 2021 valmistuneen seudun asuntopoliittisen ohjelman yhteydessä, jolloin myös suunnitteen taustalla olevat demografiset muuttujat on päätetty. Asia on avattu asuntopoliittisen ohjelman raportissa.</p>
<p>Seudulla on hyvä kaavatilanne, mikä on kasvun edellytys.</p> <p>Rakennesuunnitelman mukaisesti merkittävän kasvun vyöhykkeelle kohdennetaan 80 % rakennesuunnitelman väestönkasvusta. Vyöhykkeelle kohdennettavalla asuntorakentamisella vahvistetaan seudun kestävän liikkumisen järjestelmää. Asuntorakentamisen sijoittaminen näin suuressa mittakaavassa merkittävän kasvun vyöhykkeelle on kannatettavaa joukkoliikenteen edellytysten parantamiseksi ja seudun riittävän viherrakenteen varmistamiseksi. Viherrakenteen säilyttämisen hyödyt on tehty suunnitelmassa hyvin näkyväksi. Lähiluonnon on selvitetty olevan myös seudun asukkaille keskeisin turvattava asia seudun yhdyskuntarakennetta kehitettäessä.</p> <p>Liikenteen päästöjen vähentämisen vaikea tilanne on tuotu esille suunnitelmassa.</p> <p>Tähän mennessä seututasoisen liikkumisessa ei ole saavutettu tavoiteltuja muutoksia autoilun osuuden vähentämisessä. Merkittävien päästövähennysten saavuttaminen edellyttäisi hyvin laajan toimenpideyhdistelmän toteuttamista.</p> <p>Huomioitava on myös, että suuri osa vaikuttavista päästövähennysoimista ei ole seudullisesti ratkaistavissa.</p> <p>Suunnitelma on rakennettu hyvin ja sen tekemiseen on osallistunut runsaasti eri tahoja asiantuntijoiden ja seudun päättäjien lisäksi. Asukasraadit ja elinkeinoelämän asiantuntijuuden hyödyntäminen ovat hyviä keinoja saada seututasoisen suunnitteluun osallisuutta, mitä siltä ei lainsäädännössä vaadita. Seutusunnitelma kuitenkin vaikuttaa ihmisten arkeen mitä suurimmissa määrin käytännön toteutusvaiheessa rakentamisena ja liikenneratkaisuina.</p> <p>Kuntien yleiskaavat on uudistettu tukemaan rakennesuunnitelmaa ja seudulliset ratkaisut on viety maakuntakaavaan.</p>	

<p>Valtiovarainministeriö huomauttaa, että ainoastaan liikkumattomuuden kustannuksia on suunnitelmassa esitetty euromääräisesti. Olisiko myös muilta osin saatavissa arvioita rakennesuunnitelmaan liittyvistä kustannuksista?</p> <p>Valtiovarainministeriö kiinnittää erityistä huomiota kaupunkiseudun kuntien väliseen yhteistyöhön. Hyvä seudullinen yhteistyö luo pohjaa toimivalle ja eheälle yhdyskuntarakenteelle, kestäväälle liikkumiselle ja yhteisvastuulliselle asuntopolitiikalle.</p> <p>Tampereen seudun suunnittelu-yhteistyön voi todeta olevan hyvällä tasolla.</p> <p>Ylijohtaja, osastopäällikkö Jani Pitkäniemi Neuvotteleva virkamies Lotta Mattsson</p>	<p>Kustannuksia etenkin liikenteen osalta on arvioitu rakennesuunnitelman taustaselvityksissä.</p>
--	--

Liikenne- ja viestintäministeriö

VN/17669/2023-LVM-2

LVM:n lausunto Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelmaan

28.8.2023

Lausunto	Vastine
<p>Liikenne- ja viestintäministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelma 2040+ luonnoksesta. Lausuntopyynnössä pyydettiin kiinnittämään huomioita seuraaviin kysymyksiin.</p>	
<p>1. Miten kokonaisuus tukee kaupunkiseudun kilpailukykyä ja elinvoimaa? Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että rakennesuunnitelman sisältö tarkastelee kaupunkiseutua laajasti ja monipuolisesti. Kokonaisuus koostuu eri osista, jotka yhdessä tukevat kilpailukykyä ja elinvoimaa. Liikenneinfran sekä -palveluiden merkitys ja kytkentä on tunnistettu vaikuttavana osatekijänä. Rakennesuunnitelman kokonaisuus edistää myös Petteri Orpon hallitusohjelman tavoitteita. Hallitusohjelman liikennepolitiikalla tuetaan kasvua, investointeja ja työllisyyttä, laajennetaan työssäkäyntialueita, edistetään kestävien liikennemuotojen käytön mahdollisuuksia ja vähennetään päästöjä.</p>	
<p>2. Miten kokonaisuus tukee kolmea kestävyttä, taloudellinen, ekologinen ja sosiaalinen kestävyys? Rakennesuunnitelman kahdeksan tavoitetta toimivat hyvin kolmen kestävyuden tukena. Liikennejärjestelmään liittyviä osia kuuluu niin ikään näihin kaikkiin. Liikenne- ja viestintäministeriö pitää hyvänä, että kasvun painopiste on tehokkaan joukkoliikenteen vyöhykkeellä.</p>	

<p>Hallitusohjelmassa kannustetaan kaupunkiseutuja yhdyskuntarakenteen tiivistämiseen, joukkoliikenteen, pyöräilyn ja kävelyn edistämiseen. Tärkeää on myös, että suunnitelmassa tunnustetaan liikennejärjestelmän sujuvuuden kehittämisessä maankäyttö, matkaketjut ja älyliikenteen keinot.</p> <p>Maankäytön suunnittelulla ja valinnoilla voidaan vaikuttaa merkittävästi liikenteen kysyntään ja liikennejärjestelmän kehitykseen, jonka vuoksi sen huomioiminen kaikilla suunnittelutasoilla on keskeistä. Sujuvan joukkoliikenteen sekä pyöräilyn verkostoja kehitettäessä tulee huomioida myös uusien liikkumispalveluiden suosio, joiden turvallinen käyttö tulee varmistaa laadukkailla yhteyksillä esimerkiksi pyöräilyinfra suunniteltaessa.</p>	
<p>3. Miten päivityksen painopisteet - vehreys, asuinalueiden eriytymisen ehkäisy, kestävä liikkuminen ja elinkeinojen kehittyminen – vaikuttavat seudun tulevaisuuteen? Liikenne- ja viestintäministeriö pitää hyvänä, että painopisteenä on Liikenne 12 -suunnitelmankin mukainen kestävä liikkuminen. Seudun tulevaisuuden kasvunäkemyksen edellytyksenä on varmistaa kestävä liikkuminen mahdollisuus.</p> <p>Raideliikenteen kehittämismahdollisuuksien ja tiiviiden keskusta- ja taajama-alueiden yhteensovittaminen on suunnitelmaluonnoksen kulmakivi. Raide- ja joukkoliikenteessä tulisi välttää mahdollisesti päällekkäisiä investointeja ja palvelurakenteita, joille ei mahdollisesti ole tosiasiallista tarvetta. Hallitusohjelman mukaan hallitus lisää tosiasiallista kilpailua raideliikennemarkkinalla ja helpottaa markkinoille pääsyä. Hallitus luo pitkän aikavälin näkymän kotimaan raideliikenteen kapasiteetin ja investointien lisäämiseksi. Hallitusohjelman mukaan joukkoliikennettä kehitetään 12-vuotisen liikennejärjestelmäsuunnitelman mukaisesti. Hallitusohjelman kirjauksia toteutetaan vaalikauden kehyksen mahdollistamissa rajoissa.</p>	<p>Raideliikennettä ohjelmoidaan omana työnään rakennesuunnitelman toteutuksen ohjelmoinnin yhteydessä.</p>
<p>4. Miten Rakennesuunnitelman 2040+ toimeenpanoa tulisi priorisoida? Rakennesuunnitelmaluonnoksen toimenpiteistä tärkeimpiä toteutettavia ovat liikenne- ja viestintäministeriön näkökulmasta kestävä liikennejärjestelmää edistävät toimenpiteet.</p> <p>Hallituksen tavoitteena on myös vahvistaa liikennepalvelumarkkinoiden toimivuutta sekä edistää liikenne- ja logistiikka-alan digitalisaatiota ja automatisaatiota, uudenlaisten liiketoimintamallien syntymistä ja hyödyntämistä sekä liikennejärjestelmän tehokkuutta. Nopeasti etenevä digitalisaatio sekä uusien kulkumuotojen ja liikkumispalveluiden mahdollisuudet on tärkeää sisällyttää osaksi kestävä liikennejärjestelmää ja sen suunnittelua.</p> <p>Rakennesuunnitelmaluonnos antaa hyvät lähtökohdat kestäväälle kaupunkiseutukehitykselle ja jatkovaiheissa tulisi tarkastella nykyisten suunnitteluohjeiden ja -periaatteiden soveltavuutta laaditun suunnitelman tavoitteisiin nähden. Esimerkiksi älyliikenne, liikenteen uudet palvelut ja automaatio saattavat edellyttää olemassaolevien toimintamallien päivittämistä, jotta niiden</p>	<p>Rakennesuunnitelman rinnalla tehdään jatkuvasti syventävää valmistelua eri teemoja käsittelevien osajohjelmien yhteydessä. Lausunnossa esiin nostetut teemat ovat seudun liikennejärjestelmätyöryhmän työlliställä.</p>

<p>hyödyt voidaan realisoida rakennesuunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi. Samalla tulee varmistaa nykyisten tietojärjestelmien yhteensopivuus, jotta se palvelee sekä infraomaisuuden haltijaa että liikenteen käyttäjiä parhaimmalla mahdollisella tavalla.</p> <p>Henkilöjuna liikenteen osalta ministeriö tuo esiin, että 2030-luvulle tultaessa nykyisen tasoiseen julkisesti tuettuun palvelutarjontaan ja nykyisiin julkisen palveluvelvoitteen alaisen liikenteen sopimusjärjestelyihin liittyy todennäköisiä ja merkittäviä epäjatkuvuuksia.</p> <p>Liikenne- ja viestintäministeriö muistuttaa myös, että tavaraliikenteelle välttämättömät taukopaikat ja vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluverkko tulee huomioida liikennejärjestelmän kehittämisessä ja maankäytön suunnittelussa.</p>	
<p>5. Miten Rakennesuunnitelma 2040+ huomioidaan kuntanne/ organisaationne toiminnassa/ suunnittelussa?</p> <p>Liikenne- ja viestintäministeriöllä on yhdessä ympäristöministeriön kanssa valmius aloittaa MAL-neuvottelut syksyllä 2023. Rakennesuunnitelma luo hyvää näkymää kaupunkiseudun tavoitteille ja tarpeille sekä tukee osaltaan valtakunnallista liikennejärjestelmäsuunnittelua.</p>	
<p>Mitä muita huomioita haluatte nostaa esiin Rakennesuunnitelmasta 2040+?</p> <p>Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tärkeänä, että suunnitelman tavoitteet ovat linjassa vuosia 2021-2032 koskevan valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman (Liikenne 12) kanssa. Liikenne 12 -suunnitelman tavoitteista kaupunkiseuduilla korostuu erityisesti kestävyys eli että ihmisten mahdollisuudet valita kestävämpiä liikkumismuotoja paranevat. Liikenne 12 -suunnitelman päivitys on alkanut.</p> <p>On hyvä, että rakennesuunnitelmassa huomioidaan kaupunkiseudun kuntien yhteinen tavoite olla hiilineutraali vuonna 2030. Liikenteen kasvihuonekaasupäästöihin kohdistuu tulevana vuosina ja vuosikymmeninä mittavia vähennystavoitteita. EU:n taakanjakoasetuksen mukaan Suomen tulee vähentää taakanjakosektorin eli liikenteen, maatalouden ja muiden päästökauppaan kuulumattomien sektoreiden päästöjä yhteensä 50 prosentilla vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoden 2005 tasoon. Tavoite on jäsenvaltioita oikeudellisesti sitova. Suurimmilla kaupunkiseuduilla on parhaimmat mahdollisuudet vähentää liikenteen päästöjä.</p> <p>Rakennesuunnitelman vaikutusten arviointia raamittaa SOVA-lain 3§. Asiasta on sovittu Pirkanmaan ELY-keskuksen kanssa. Vaikutusten arviointi on toteutettu peilaamalla rakennesuunnitelman osaohjelmien ratkaisuja suunnitelman tavoitteisiin. Arviointi on toteutettu pääosin laadullisena arviona.</p> <p>Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että rakennesuunnitelman viimeistelyssä on hyvä kiinnittää huomiota vaikutusten arvioinnissa tavoitteiden, ratkaisujen ja kriteereiden kautta arvioitavien vaikutusten erottelun selkeyttämiseen.</p> <p>Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tärkeänä, että arvioitavissa kriteereissä huomioitaisiin vahvemmin myös taloudellisen kestävyuden</p>	<p>Rakennesuunnitelman ratkaisua syvempiä vaikutuksia on arvioitu</p>

osatekijöitä, jotka on tunnistettu esimerkiksi liikennejärjestelmäsuunnitelmien vaikutusten arviointia tukevassa oppaassa (Opas alueellisten liikennejärjestelmäsuunnitelmien vaikutusten arviointiin, Traficomin julkaisuja 3/2023).

Kansliapäällikkö Minna Kivimäki
Johtava erityisasiantuntija Maria Torttila

suunnitelmien osaohjelmien yhteydessä etenkin liikenteen osalta. Näissä tulee esiin suunnitteluratkaisuista aiheutuvia eroteltuja vaikutuksia.

Traficom

Dnro/Dnr

TRAFICOM/341878/04.04.08.04/2023

Liikenne- ja viestintävirasto lausunto Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelman 2040+
-luonnoksesta

28.8.2023

Lausunto	Vastine
<p>Tampereen kaupunkiseutu on pyytänyt lausuntoa Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelman 2040+ luonnoksesta. Liikenne- ja viestintävirasto kiittää mahdollisuudesta lausua ja haluaa tuoda esiin seuraavat huomiot, joihin kaupunkiseutu on pyytänyt lausunnossa kiinnittämään erityisesti huomiota.</p>	
<p>1. Miten kokonaisuus tukee kaupunkiseudun kilpailukykyä ja elinvoimaa? Liikenne- ja viestintävirasto pitää erittäin hyvänä kaupunkiseudulla jo vuosia vallinneesta käytännöstä laatia seudulle yhteistyössä seudun kuntien kanssa yhteinen rakennesuunnitelma. Rakennesuunnitelmassa käsitellään monipuolisesti kaupunkiseutuun liittyviä toiminnallisuuksia. Kaupunkiseudun yhteinen näkemys alueen tulevaisuuden suunnasta ja kehittämistarpeista on tärkeää kaupunkiseudun kilpailukyvyille ja elinvoimaisuudelle. Tahtotilan konkretisoiminen rakennesuunnitelmassa ohjaa alueella toimivia toivottuihin sijainteihin ja painotuksiin. Rakennesuunnitelmassa kaupunkiseudun toiminnallinen alue näyttäytyy yhtenäisenä sekä kokonaisuuden kannalta loogisena. Se pohjaa vahvasti aiempien strategioiden ja suunnitelmien tavoin kasvun keskittäminen tiiviiseen rakenteeseen ja keskustojen kehittämiseen, mikä luo hyvän pohjan kestävään liikkumiseen perustuvan liikennejärjestelmän kehittämiseksi.</p>	
<p>2. Miten kokonaisuus tukee kolmea kestävyttä, taloudellinen, ekologinen ja sosiaalinen kestävyys? Rakennesuunnitelmaan 2040+ tuodut uudet painotukset ja rakennesuunnitelman tavoitteet ovat kannatettavia ja täydentävät kokonaisuuden kannalta hyvin kaupunkiseudun kehittymistä. Kahdeksasta tavoitteesta "Lisäämme vetovoimaista vehreyttä" ja "huomioimme energiamurroksen" - tavoitteiden toteutumisen arvioinnin näkökulmasta suunnitelma kaipaa vielä konkretisoimista ja siinä onkin mainittu, että näiden eteenpäin viemiseksi laaditaan sini viherstrategia ja energian seudullinen tilannekuva. Joukkoliikenteen ja kestävä liikumisen ratkaisut linkittyvät kaikkien kolmen rakennesuunnitelmassa käsitellyn teeman alle (arki, rakenne sekä elinkeinot ja yhteydet). Osaltaan tällainen lähestymistapa korostaa liikennejärjestelmän merkitystä, mutta toisaalta hankaloittaa kehityksen suunnan, tavoitetilan ja priorisointien tunnistamista suunnitelmasta. Liikenne- ja viestintävirasto tuokin esiin, että seudun liikennejärjestelmän</p>	<p>Rakennesuunnitelma on seudun kuntien vapaaehtoinen tahtotilan kuvaus liittyen yhdyskuntarakenteen kehittämiseen ja yhteistyön painopisteisiin liittyen. Yhteistyön mallit ja fokusalueet ohjelmoidaan tarkemmin rakennesuunnitelman jälkeen. Niihin vaikuttaa mm. MAL-sopimuksen sisällöt, joka osaltaan vaikuttaa myös kehittämisen priorisointiin seudulla. Seutu valmistautuu MAL-sopimusneuvotteluihin hyödyntäen laajasti seudulla tuotettua tietopohjaa ja priorisoimalla tarpeita niihin pohjaten. Rakennesuunnitelman yleispiirteisyyden ja roolin vuoksi</p>

<p>kehityksen periaatteet ja ajalliset priorisoinnit voisi vielä selkeämmin koota rakennesuunnitelmassa yhteen, jolloin yhteinen tavoitetilä ja ohjausvaikutus kuntien suuntaan selkeytyy.</p>	<p>priorisointia ja tarkempaa ohjelmointia ei toteuteta rakennesuunnitelman yhteydessä. Rakennesuunnitelman toimeenpanoprosessin kuvaamista tarkennetaan.</p>
<p>3. Miten päivityksen painopisteet - vehreys, asuinalueiden eriytymisen ehkäisy, kestävä liikkuminen ja elinkeinojen kehittyminen - vaikuttavat seudun tulevaisuuteen? Liikenne- ja viestintävirasto pitää hyvänä, että kestävä liikkuminen on yksi päivityksen painopisteistä. Kestävään liikkumisen panostukset edesauttavat seudun kasvutavoitteiden toteutumista seudun tiivistymisessä sisäänpäin. Vehreyspainopisteellä kehitetään aktiivisen liikkumisen ympäristöjä ja viihtyisyyttä. On myös hyvä, että kaupunkiseudulta on pyritty löytämään alueita, jonne runsaasti liikennettä ja etenkin raskasta liikennettä aiheuttavat toiminnot, kuten teollisuus ja logistiikka-alueet, voivat sijoittua. Huomiona liikenne- ja viestintävirasto kuitenkin nostaa esiin, että rakennesuunnitelmassa esitetyt tutkittavat teollisuuden ja työpaikkatoimintojen alueet ovat laajoja, eivätkä näyttäisi sijoittuvan kestävä liikumisen järjestelmän kylkeen. Näiden alueiden tarkemmassa suunnittelussa ja priorisoinnissa tulisi huomioida ja mahdollistaa työvoiman liikkuminen alueille sujuvasti myös kestävin kulkutavoin. Rakennesuunnitelman kestävyystavoitteiden mukaisesti tulisi huolehtia työpaikkakeskittymien liikenteellisestä saavutettavuudesta.</p>	<p>Rakennesuunnitelman elineinoalueiden varauksiin liittyy monenlaisia tarpeita, joista keskeisenä uutena tarpeena on teollisuuden tilaa vaativat kehittämisalueet, joiden sijoittumiseen liittyy teollisuuden toimialaan liittyvät tarpeet ja logiikka. Tämän seurauksena alueiden sijoittuminen olemassa olevaan rakenteen yhteyteen ei aina ole perusteltua. Työvoiman saatavuus ja kestävät yhteydet ovat muissa sijainneissa kehittämisen keskeinen lähtökohta.</p>
<p>4. Miten Rakennesuunnitelman 2040+ toimeenpanoa tulisi priorisoida? Rakennesuunnitelman materiaaleissa on tuotu hyvin esiin erilaiset mittakaavat kasvun kaavassa, jonka mukaan kuntien, rakennesuunnitelman ja tilastokeskuksen väestöennusteissa on merkittäviä eroja. Liikenne- ja viestintävirasto toteaa, että nämä erilaiset skenaariot on hyvä ottaa huomioon rakennesuunnitelman edetessä toimenpideohjelmiksi. Rakennesuunnitelmassa esitettyä vuotuista kasvutavoitetta, noin 4 200 asukasta vuodessa, on pidetty työssä lähtökohtana asuntotuotannon, joukkoliikennejärjestelmän kehittämisen ja valtion kanssa tehtävän yhteistyön tarkastelemiselle. Jatkossa on hyvä seurata ja tarkastella väestönkasvun kehittymistä suhteessa suunnitelman toteuttamiseen. Kysynnän realistisen kasvun tulisi ohjata ajallisesti muun muassa seudun joukkoliikennejärjestelmän kehittämistä ja joukkoliikennejärjestelmässä kehitettävien suuntien priorisointia. Voimakkaimmin liikenneverkon ja palveluiden kehityssuunnat näkyvät Elinkeinot ja yhteydet -karttaesityksessä ja sitä kuvaavissa teksteissä. Liikenneyhteyksien kehittäminen ei kuitenkaan näy teeman suosituksissa ja jatkotoimissa. Kahden muun osion kohdalla on mainittu jatkotoimina, että "toimeenpannaan raitiotien, lähijunaliikenteen ja</p>	<p>Joukkoliikenteen kehittämisen suuntaviivoja selvityksessä tunnistettiin joukkoliikenteen kehittämisen tavoitetasoja eri alueille sekä tavoitetasojen saavuttamiseen kytkeytyviä potentiaalisia toimenpiteitä, joita tarkastellaan tarkemmassa suunnittelussa. Tarkemman suunnittelun avulla voidaan tehdä valinta siitä, mikä on tarkoituksenmukainen joukkoliikenteen muoto yhdistämään seudun eri keskuksia. Rakennesuunnitelma tunnistaa yleisellä tasolla, että seudun keskusten välisiä kestävä liikumisen yhteyksiä kehitetään ja sitä tuetaan maankäytön kehittämisellä. Joukkoliikennejärjestelmän kehittämisen malli ratkaistaan tarkemman suunnittelun ja mm.</p>

<p>muun joukkoliikenteen suunnitelmia" ja "kestävää liikkumista edistetään seudullisten suunnitelmien pohjalta". On huomioitava, että joukkoliikenteen tavoitetilä ja priorisointi jätettiin aiemmin julkaistussa "suuntaviivoja joukkoliikenteen kehittämiseen" -selvityksessä auki eikä niihin oteta tarkemmin kantaa myöskään tässä rakennesuunnitelmassa. Rakennesuunnitelmassa sovitaan aluekehittämisen seudullisista periaatteista eri vyöhykkeillä ja liikennepoliittisista periaatteista eri vyöhykkeillä. Liikenne- ja viestintävirasto huomauttaa, että rakennesuunnitelmassa on esitetty tiettyjä toisilleen päällekkäisiä raitiotie- ja ratayhteyksiä. Näiden osalta tulisi tehdä selkeitä valintoja parhaimman ja kustannustehokkaimman joukkoliikenneratkaisun edistämiseksi. Toisilleen päällekkäisiä joukkoliikennemalleja tulisi välttää. On siis tarvetta vielä jatkossa tarkentaa joukkoliikenteen kehittämisen prioriteetteja ajallisesti huomioiden tarkemmin taloudellisen tehokkuuden näkökulma. Joukkoliikennettä on tärkeää kehittää kokonaisuutena ja valita kustannustehokkaimpia ratkaisuja, jotta joukkoliikenteen kokonaismatkustajamääriä voidaan kasvattaa.</p>	<p>MAL-sopimusten avulla. Toimeenpanon prosessin kuvausta tarkennetaan.</p>
<p>5. Miten Rakennesuunnitelma 2040+ huomioidaan kuntanne/organisaationne toiminnassa/suunnittelussa? Rakennesuunnitelma 2040+ tukee liikenne- ja viestintäviraston tehtäviä alueellisessa ja valtakunnallisessa liikennejärjestelmätyössä.</p> <p>Mitä muita huomioita haluatte nostaa esiin Rakennesuunnitelmasta 2040+?</p> <p>Liikenne- ja viestintävirasto haluaa nostaa esiin lopuksi seuraavat vaikutusten arviointiin liittyvät seikat. Vaikutusten arviointi perustuu ulkopuolisen tekemään laadulliseen arvioon, jota on tehty iteratiivisesti suunnitteluprosessin edetessä. Arvio on raamitettu SOVA-lain 3 § mukaan. Liikenne- ja viestintävirasto nostaa esiin, ettei vaikutusten arvioinnissa ole käsitelty suunnitelman taloudellisia vaikutuksia tai niiden suuruusluokkaa, vaikka siinä on esitetty mm. joukkoliikenteen merkittäviä kehittämistoimia. Ylipäättään vaikutusten arvioinnissa jää epäselväksi vaikutusten mittakaava eli se, kuinka lähelle suunnitelman strategisilla toimilla päästään suhteessa suunnitelmalle määritettyihin tavoitteisiin ja millaisessa aikataulussa tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Vaikutusten arviointia olisi näiltä osin vielä hyvä selkeyttää suunnitelman viimeistelyvaiheessa. Opas alueellisten liikennejärjestelmäsuunnitelmien vaikutusten arviointiin (Traficom in julkaisu 3/2023) on hyödynnettävissä tarpeen mukaan.</p> <p>Tuominen Asta, Verkostojohtaja Pätynen Anna, Erityisasiantuntija</p>	<p>Rakennesuunnitelman vaikutusten arviointia on tehty vastaamaan sen ilmentämää yleispiirteistä strategista tasoa. Rakennesuunnitelman taustalla olevissa mm. liikennejärjestelmän kehittämistä koskevissa selvityksissä on tehty tarkemman tasoista vaikutusten arviointia ja tunnistettu mm. joukkoliikenteen kehittämisen investointi- ja operointikustannuksia. Vaikutusten arviointia tarkennetaan edelleen mm. liikennehankkeiden osalta, kun edetään lähemmäs toteutusta.</p>

Puolustusvoimat

Puolustusvoimien lausunto
28.08.2023

Lausunto	Vastine
<p>Puolustusvoimat toteaa, että Tampereen kaupunkiseudulla on alueita, missä maanpuolustuksen toimintaedellytysten turvaaminen tulee varmistaa yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Kaupunkiseudun rakennesuunnitelman 2040+ luonnoksen perusteella Puolustusvoimat pyytää kiinnittämään huomiota erityisesti seuraaviin alueisiin.</p> <p>Tampereen seudun lounaisosien ja siihen kuuluvan lentoasema-alueen kehittämisessä tulee ottaa huomioon Ilmavoimien suorituskykyjen (ml. tukikohtien) normaali- ja poikkeusolojen vaatimukset ja tarpeet. Tämä koskee niin infran ja maankäytön tarpeita kuin lentoliikenteen rajoitteita (mm. estekorkeudet, lentomelu).</p> <p>Tampereen koillisosissa pyydetään kiinnittämään huomiota Puolustusvoimien alueiden läheisyyteen osoitettuihin kehitettäviin liikenneyhteyksiin sekä kehitettäviin ja selvitettäviin teollisuus- ja työpaikkatoimintojen alueisiin. Yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä tulee tarkemmasta sijainnista ja toiminnan luonteesta riippuen arvioida em. kehitystoimenpiteiden vaikutuksia Puolustusvoimien toimintaan.</p> <p>Lisäksi Puolustusvoimat kiinnittää huomiota Tampereen kaupunkiseudun luoteisosassa lähijunaliikenteen kehittämiseen liittyvien ratayhteyksien sijaintiin. Nokian kaupungin itäosassa sijaitsevan Kalkun alueen käytöllä on merkitystä Puolustusvoimien toimintaedellytyksille ja alueen käyttöä suunnitellessa on turvattava maanpuolustuksen tarpeet.</p>	<p>Puolustusvoimien esiin nostamat alueet on täydennetty rakennesuunnitelman raportin johdannossa kohtaan, jossa käsitellään suunnitelman suhdetta juridisiin kaavoihin.</p>

Sidosryhmät

Business Tampere

LAUSUNTO TAMPEREEN KAUPUNKISEUDUN RAKENNESUUNNITELMAN 2040+ LUONNOKSESTA

25.8.2023

Lausunto	Vastine
<p>Business Tampereen yhtenä perustehtävänä elinkeinostrategian mukaisesti on tukea Tampereen kaupunkiseudun kestävää kasvua ja asemaa vetovoimaisena teollisena kasvualustana. Osana toimeenpanoa Business Tampere on valmistellut yhdessä kuntien kanssa uusia tilaa vaativia teollisuusalueita, joiden jalostamisen Pirkanmaan maakuntakaava mahdollistaa.</p> <p>Teollisuusalueiden on määrä luoda tarjontapohja uusien vihreää siirtymää toteuttavien teollisten suurinvestointien toteuttamiselle. Nykyisellään Tampereen kaupunkiseudulla ei ole tontteja suurille tuotantoyksiköille. Vihreän siirtymän onnistuminen edellyttää kestäviä valmistusprosesseja, uusia energiamuotoja, sähkönvarastointiratkaisuja sekä kiertotaloutta. Nämä ovat Business Tampereen tavoittelemat kohderyhmät uusille teollisuusalueille.</p>	
<p>Tampereen seudun väkiluvun ennustetaan kasvavan edelleen, jota tukee myöskin asuintonttien tarjonnan lisäys seuraavan 5-10 vuoden tähtäimellä. Kehitystä vauhdittaa hyvä sijaintimme ja saavutettavuus sekä varsinkin Tampereen korkeakoulut ja osaamisen kehittämisen rakenne. Väestömäärän lisääntyessä on myös varmistettava työpaikkaomavaraisuus, jota tämän hetkinen seudun tonttitarjonta ei tue. Toteutuessaan uudet teollisuusinvestoinnit luovat satoja tai jopa tuhansia uusia työpaikkoja. Jotta Tampereen kaupunkiseutu pystyy pärjäämään globaalissa kilpailussa, on teollisuusalueiden oltava erinomaisten liikenne- ja infrastruktuuriyhteyksien äärellä.</p>	
<p>Valmistelutyön perusteella merkittävimmän mahdollisuuden korkean jalostusarvon teollisen yksikön houkuttelemiseksi seudulle tarjoaa ns. Eteläinen teollisuusalue, joka sijoittuu pääosin Pirkkalan ja Lempäälän alueilla valtatie 3:n länsipuolella sijaitsevan nykyisen talousmetsän alueelle. Tämän alueen saavutettavuus pitää toteuttaa uusilla maakuntakaavan mahdollistamilla tielinjauksilla.</p> <p>Muita merkittäviä korkean kilpailukyvyyn uusia potentiaalisia teollisuusalueita, joita Rakennesuunnitelman 2040+ pitää tukea, ovat erityisesti jo kaavoitusprosessissa oleva Kangasalan Saarenmaa, Tarasteen alueen laajentuminen Oriveden suuntaan sekä Kolmenkulman teollisuusalueen laajentuminen lännen suuntaan. Uuden kehätien valmistuminen Ruskosta Lentolaan on olennainen tekijä Saarenmaan kilpailukyvyille.</p>	
<p>On huolehdittava, että Rakennesuunnitelmaluonnokseen hahmotellut ”Seudun eri osia yhdistävät ekologinen ja virkistyskeskittävät yhteydet” -käytävät eivät vaaranna näitä teollisia kehityskokonaisuuksia, jotka ovat välttämättömiä tulevaisuuden kasvutekijöitä ja vihreän siirtymän ilmentymiä.</p> <p>Tampereen kaupunkiseudun tulevaisuuskuvan keskeinen ajuri on kestävä kehitys. Ja jotta kestävä kehitys voidaan tulevana vuosikymmeninä kaupunkiseudulla saavuttaa ekologisen, sosiaalisen</p>	<p>Ekologinen verkosto toteutuu maankäytön aluevarausten kautta, joille on hyvä pohja Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040. Ko. kaavassa viherrakenne ja laajenevat yritysalueet on sovitettu toisiinsa kestäväällä tavalla.</p>

ja taloudellisen kestävyuden näkökulmista, on tärkeää ottaa huomioon edellä mainitut kommentit.	
---	--

Tampereen kauppakamari

28.8.2023

Lausunto	Vastine
<p>Miten kokonaisuus tukee kaupunkiseudun kilpailukykyä ja elinvoimaa? Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelma 2040+ luonnoksessa on esitetty hyvin tulevaisuuden ratkaisuja ja toimenpiteitä, joiden avulla kaupunkiseudun aktiivinen kehittäminen ja 2000-luvulla jatkunut hyvä kehitys on mahdollista myös tulevaisuudessa. Luonnos on eräänlainen tiekartta tulevaisuuden kilpailukykyyn ja elinvoimaan. Kilpailukykyyn varmistaminen tällä suunnitelmalla vaatii kuitenkin sen, että suunnitelmassa esitetyt hankkeet etenevät koko seudun yhteistyöllä. Rakennesuunnitelman luonnoksessa ja Vehreä metropolimme 2040 -strategiassa jatketaan tiivistämisen ja olemassa olevaan rakenteen kehittämistä. Henki on sama, joka on vallinnut koko 2000-luvun. On kuitenkin hyvä tiedostaa, että kaikki seudulle ohjautuva kasvu ei voi toteutua olemassa olevaan rakenteeseen. Myös asumispreferenssit muuttuvat ajan saatossa. Uusia liikenneyhteyksiä, greenfield-elinkeinoalueita ja väljempää asumisen alueita ei voida poissulkea. Uusia liikenneyhteyksiä henkilöautoille ja rahtiliikenteelle täytyy rakentaa. Kaikki kasvu ei ohjautu joukkoliikennekäytävälle, vaikka palvelutaso olisi erittäin korkea.</p> <p>Yhdellä kartoista esitetään seudullinen viherrakenne. Sitä ei ole esitetty aiemmin rakennesuunnitelmien yhteydessä. Viherrakenteen osalta rakennesuunnitelmassa esitetään ylikunnallinen tavoite rakenteen kehittämisestä. Kun viitekehys on asuminen, liikenne ja maankäyttö herää kysymys, onko tällainen lisäys tarpeellinen? Esitetyt alueet ovat joka tapauksessa kuntien kaavoissa sekä maakuntakaavassa. Heikoimmillaan esityksellä luodaan sisäistä ristiriitaa muiden rakennesuunnitelman laadullisille ja määrällisille tavoitteille.</p>	<p>Viherrakenteen kehittäminen ja vahvistaminen tukee seudun kuntia monella tapaa mm. ilmastonmuutokseen sopeutumisessa ja asukkaiden elämänlaadun vahvistamisessa. Hyvin suunniteltuna viherrakenne ei vaaranna seudun elinkeinojen kehittämistä. Viherrakenteen kaavallinen kattavuus on hyvä.</p>

<p>Miten päivityksen painopisteet - vehreys, asuinalueiden eriytymisen ehkäisy, kestävä liikkuminen ja elinkeinon kehittyminen – vaikuttavat seudun tulevaisuuteen?</p> <p>Pirkanmaan maakunnassa ja samoin myös Tampereen kaupunkiseudulla teollisuus tuo suurimman osuuden maakunnan liikevaihdosta. Myös palveluliiketoiminta on osin vahvasti sidoksissa maakunnan teollisuuteen. Liikevaihdolla mitattuna suurimmat teollisuustoimialat ovat teknologiateollisuus, metsäteollisuus sekä kumi-muovituoteteollisuus.</p> <p>Kun tarkastellaan toimipaikkojen määriä 2010-2021 eniten uusia toimipaikkoja on syntynyt informaatio- ja viestinnän -toimialoille (40 %) sekä ns. liike-elämän palveluiden toimialalle (tol K,L,M,N) jossa kasvua toimipaikkojen määrässä oli 26 %.</p> <p>Tulevaisuudessa teollisuuden rinnalla kasvua jatkaa yrityksiä ja kuluttajia palveleva informaatio- ja tietotekninen toimiala. Elämystalous kasvaa palvelun seudun ja maakunnan asukkaita sekä seudun ulkopuolelta tulevia matkailijoita.</p> <p>Elinkeinojen sijoittuminen on kuvattu aineistossa hyvin. Kysymyksenä on lähinnä, onko mahdollisuuksia toimintojen laajentamiselle nykyisessä sijainnissa ja onko eri kokoisia ja monipuolisia yritystontteja saatavilla nopeallakin aikavälillä? Elinkeinoalueiden tarkastelua on tehtävä jatkossa entistä tiiviimmin seudullisesti ja kehittää niitä kuntarajat ylittävinä kokonaisuuksina. Aivan kuten seutustrategiassa on linjattu. On hyvä huomioida myös Pirkanmaalla toimiva turvallisuusklusteri. Suomen Nato-jäsenyys tarjoaa mahdollisuuksia puolustus- ja turvallisuusalan liiketoiminnan kasvuun, TKIO-toimintaan ja kansainvälistymiseen muuttuneessa toimintaympäristössä. Seudulta täytyy löytyä myös sijaintivaihtoehtoja yllä mainituille toiminnoille. Huoltovarmuustekijät antavat jatkossa omat reunaehdonsa työpaikka-alueiden ja liikenneväylien kehittämiseksi. Samalla seudun yhteyksiä arvioidaan myös sotilaallisen liikkuvuuden kautta.</p> <p>Merkittävät työpaikka-alueet on esitetty Pirkanmaan maakuntakaavassa. Maakuntakaavan ratkaisut tulee toimia rakennesuunnitelman pohjana ja sen mukaiset työpaikka-alueet tulee olla mukana myös rakennesuunnitelmassa teollisuuden ja työpaikkatoimintojen alueina.</p>	<p>Seutuyhteistyön käynnistäminen elinkeinoalueiden kehittämiseksi ohjelmoidaan rakennesuunnitelman valmistuttua.</p> <p>Maakuntakaava on rakennesuunnitelman lähtökohta. Voimassa olevan maakuntakaavan lisäksi rakennesuunnitelmassa on tunnistettu seuraavassa maakuntakaavassa tutkittaviksi osoitettavia alueita.</p>
<p>Miten Rakennesuunnitelma 2040+ toimeenpanoa tulisi priorisoida?</p> <p>Toimeenpanossa ja tulevissa MAL-neuvotteluissa tulee merkittävästi priorisoida elinkeinoalueiden toteutukseen liittyviä toimenpiteitä. Erityisesti tällä viitataan niihin kytkeytyviin liikennehankkeisiin.</p> <p>Rakennesuunnitelman 2040+ pitää tukea, ovat erityisesti jo kaavoitusprosessissa oleva Kangasalan Saarenmaa, Tarasteen alueen laajentuminen Oriveden suuntaan sekä Kolmenkulman teollisuusalueen laajentuminen lännen suuntaan</p> <p>Tampereen kaupunkiseutu kasvaa vahvasti etelään. Keskeistä on edistää VT3 Lempäälä-Pirkkala-Tampere ja Tampereen kakkoskehän suunnittelun jatkamista. Esimerkiksi Suuret 100ha yritysalueet liittyvät oleellisesti VT3 Lempäälä-Pirkkala ratkaisuun.</p>	<p>Lempäälän ja Pirkkalan väliset elinkeinoalueet sekä niihin kytkeytyvät liikennehankkeet (VT3-oikaisu, järjestelyratapihan siirto ja kehä 2) on otettu rakennesuunnitelmaan maakuntakaavan mukaisina linjauksina prosessin ohjauksen mukaisesti.</p> <p>Alueen suunnittelu toteutetaan maankäytön osalta Pirkkalan ja Lempäälän kunnissa ja liikennealueiden osalta Pirkanmaan ELY-keskuksessa.</p>

Näihin hankkeisiin liittyy myös yhteyksien kehittäminen Tampere–Pirkkala lentoasemalle, joka on henkilöliikenteen lisäksi erittäin merkittävä sotilasilmailun, koulutuksen ja logistiikan keskus.

Rakennesuunnitelman pohjalta käynnistettävät MAL-sopimusneuvottelut alkavat tilanteessa, jossa asuntorakentaminen hiljenee. Kuitenkin muuttoliike seudulle jatkuu entistä vahvempana. Tämä on tärkeä huomioida neuvotteluja jatkaessa.

Tampereen kauppakamarin puolesta
Markus Sjölund, Johtaja

Lain mukaan valmistelu on tehtävä maakuntakaavan ratkaisun mukaisesti.

Rakennesuunnitelman toimeenpanon seudullinen yhteistyö ohjelmoidaan myöhemmin. Valtion kanssa neuvoteltava MAL-sopimus tulee osaltaan ohjaamaan toimeenpanoa.

Pirkanmaan Yrittäjät ry

Lausunto

Lausunto	Vastine
<p>Miten kokonaisuus tukee kaupunkiseudun kilpailukykyä ja elinvoimaa sekä kolmea kestävyystavoitetta?</p> <p>Kaupunkiseudun kilpailukyky ja elinvoima ovat olennaisia tekijöitä alueen houkuttelevuuden ja kehityksen kannalta. Rakennesuunnitelmassa esitetyt kahdeksan tavoitetta ovat ajan hermoilla ja vaikuttavat toteutuessaan positiivisesti alueen kokonaiskehitykseen. Eheytetty yhdyskuntarakenne sekä keskustojen ja keskusten kehittyminen, asuinympäristön kehittäminen sekä suunnitellut palvelut ja palveluverkot tekevät alueesta houkuttelevan niin asukkaille kuin myös yritystoiminnalle.</p> <p>Kestävään liikkumiseen panostaminen vähentää ruuhkia, mutta vaikuttaa myös alueiden viihtyvyyteen ja houkuttelevuuteen, joskin kehitystyössä on huomioitava alueiden kokonaissaavutettavuus. Samoja vaikutuksia odotetaan myös seudullisen sini-viherverkoston kehittämiseltä. Keskustojen kytkeminen toisiinsa joukkoliikenteellä helpottaa liikkumista ja tuo lisämahdollisuuksia alueiden elinkeinotoimijoille.</p> <p>Elinkeinoelämän ja kansainvälistymisen näkökulmasta korkeakoulujen roolin tunnistaminen, elinkeinoalueiden kehittäminen sekä tonttitarpeiden huomioiminen ovat keskeisiä toimenpiteitä. Myös logistiset ratkaisut ja saavutettavuus nousevat merkittäviksi tekijöiksi, jotka on myös suunnitelmassa huomioitu. Näiden lisäksi on huomioitava, että kaikki alueen elinvoiman kannalta keskeiset elinkeinotoimijat eivät sijoitu korkean palvelutason alueille ja myös näiden toimijoiden kannalta keskeiset liikenneyhteydet on turvattava. Liikkumisen lisäksi vastuullisuusnäkökulma on suunnitelmassa huomioitu myös energian osalta.</p> <p>Tulevaisuuden energiavaatimusten huomioiminen voi tehdä alueesta houkuttelevan investointikohteen.</p> <p>Energiatarpeen täydentäminen paikallisesti tuotetulla energialla parantaa huoltovarmuutta ja vaikuttaa myönteisesti aluetalouteen.</p> <p>Kokonaisuudessaan rakennesuunnitelman tavoitteiden toteutuminen edistää asukkaita, yrityksiä, osaajia ja investointeja houkuttelevan ympäristön luomista. Tavoitteiden edistäminen edellyttää kuitenkin koko seutukunnan tiivistä yhteistyötä.</p> <p>Kaupunkisuunnitelman kokonaisuus tukee hyvin kaikkia kolmea kestävyysnäkökulmaa - taloudellista, ekologista ja sosiaalista. Kestävyysnäkökulmat huomioivat kattavasti myös yritysten tarpeet ja mahdollisuudet.</p>	<p>Rakennesuunnitelman jatkoksi laaditaan energian tilannekuva.</p>
<p>Miten päivityksen painopisteet – vehreys, asuinalueiden eriytymisen ehkäisy, kestävä liikkuminen ja elinkeinon kehittyminen – vaikuttavat seudun tulevaisuuteen?</p> <p>Vehreys ja asuinalueiden eriytymisen ehkäisy lisäävät alueiden viihtyvyyttä ja houkuttelevuutta, samoin kestävä liikkuminen edistäminen. Kestävä liikkuminen voi pitkällä aikavälillä vähentää myös päästöjä sekä sujuvoittaa liikennettä.</p>	

<p>Elinkeinojen ja toimivien yhteyksien kehittämiseen tähtäävillä toimenpiteillä on merkittävä vaikutus kaupunkiseudun kilpailukykyyn ja elinvoimaan. Uusien yritysten houkuttelu ja nykyisten yritysten kasvun tukeminen voivat lisätä alueen bruttokansantuotetta ja luoda uusia työpaikkoja eri aloilla. Elinkeinoalueiden kehittämistä on hyvä edistää jatkossa seudullisesti kuntarajat ylittävinä kokonaisuuksina.</p> <p>Elinkeinojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet voivat lisätä alueen kilpailukykyä sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Esimerkiksi teknologian ja innovaatioiden edistäminen voi tehdä seudusta houkuttelevan paikan investoinneille ja yritystoiminnalle. On hyvä huomioida myös Pirkanmaalla toimiva turvallisuusklusteri, joka tarjoaa mahdollisuuksia puolustus- ja turvallisuusalan liiketoiminnan kasvuun, TKIO-toimintaan ja kansainvälistymiseen.</p> <p>Menestyvät yritykset, innovatiivinen ilmapiiri ja elinvoimainen elinkeinorakenne voivat parantaa kaupunkiseudun mainetta ja vetovoimaa. Tämä puolestaan voi houkutella uusia yrityksiä, investointeja ja osaajia alueelle. Elinkeinojen kehittäminen voi vaikuttaa myös ympäristöön. Suunnitelmassa mainitut energiamurros ja kestävä liikkuminen voivat vähentää alueen hiilijalanjälkeä ja edistää ympäristöystävällisempää toimintaa.</p>	
<p>Miten Rakennesuunnitelman 2040+ toimeenpanoa tulisi priorisoida? On tärkeää huomioida, että elinkeinoelämän toimijoista muodostuu hyvin heterogeeninen kokonaisuus ja merkittävä osa alueen yrityksistä on pk-yrityksiä, jotka toimivat keskeisinä työllistäjinä. Myös mikroyritysten määrä kasvaa jatkuvasti ja pienemmän kokoluokan yritysten tarpeiden huomioiminen on tulevaisuudessa entistä tärkeämpää. Perinteisten teollisuusyritysten lisäksi alueella toimii lukuisia muiden alojen yrityksiä.</p> <p>Keskusta-alueiden toimisto- ja toimitilarakentaminen sekä keskusta-alueiden ulkopuolisten yritysalueiden tontti- ja toimitilatarjonnan varmistaminen vastaavat myös pk-yritysten tarpeisiin.</p> <p>Kehittyvien elinkeinoalueiden on oltava helposti saavutettavia. Saavutettavuudessa painottuvat logistiset ratkaisut, mutta myös kestävä kulkumuodot. Tärkeimpiä väyliä ovat valtatie 3, 9 sekä 12, joiden kunnossapito ja kehittäminen on alueen elinvoiman kannalta keskeistä. Myös yhteyksien kehittäminen Tampere-Pirkkalan lentoasemalle tukee sekä henkilöliikennettä että logistiikkaa. Samaan aikaan kestävien kulkumuotojen ja matkaketjujen kattavuuden turvaaminen ja kehittäminen on tärkeää. Toimivilla matkaketjuilla varmistetaan ihmisten ja tavaroiden toimivat kulkuyhteydet mahdollisesti eri kulkuneuvoja käyttäen. Tulevaisuudessa bussiliikenteen ja raitiotien rinnalla myös lähijunan mahdollisuudet nousevat keskeisiksi.</p> <p>Lopuksi on vielä hyvä huomioida, että rakennesuunnitelman 2040+ tavoitteiden on oltava linjassa vaihemaakuntakaavan, maakuntakaavan, Business Tampereen selvitysten sekä muiden keskeisten alueen toimijoiden toimintaa ohjaavien dokumenttien kanssa.</p>	<p>Rakennesuunnitelman tavoite on kehittää seudun yhdyskuntarakenteen keskeisiä osia toiminnallisesti monimuotoisina ympäristöinä, jolloin myös pienyrityksillä on mahdollista toimia seudulla.</p> <p>Väylät on nostettu rakennesuunnitelman elinkeinoja käsittelevälle kartalle ja niiden kehittämisen merkitys on suunnitelmassa tunnistettu.</p> <p>Rakennesuunnitelma on linjassa ko. dokumenttien kanssa.</p>

Tampereen yliopisto, Rakennetun ympäristön tiedekunta

Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelma 2040+, Tampereen yliopiston rakennetun ympäristön tiedekunnan kommentit

25.8.2023

Lausunto	Vastine
<p>Rakennetun ympäristön tiedekunta kiittää mahdollisuudesta kommentoida Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelmaa.</p> <p>Lausujat: Professori Juho Rajaniemi, Yliopisto-opettaja Laura Uimonen</p>	
<p>Juho Rajaniemi, professori (yhdykskuntasuunnittelu): Kaupunkiseutu toimii yhtenäisenä työssäkäynti-, asumis- ja palvelualueena ja on erittäin mielekäs strategisen suunnittelun taso. Rakennesuunnitelman lähtökohdat ja tavoitteet on taustoitettu ymmärrettävästi ja ne ovat pääosin kannatettavia.</p> <p>Luontoekosysteemin ottaminen huomioon nousevana teemana on hyvin tärkeää. Ekologinen kriisi on otettu huomioon toimintaympäristön muutostekijänä ja esitetty rakennetasolla Arki-teemakartassa.</p> <p>Seudullinen siniviherrakenne on erittäin tarpeellinen täydennys aiempiin suunnitelmiin. Elonkirjon kannalta on jatkossa syytä vielä määritellä biodiversiteetiltaan monimuotoisimmat siniviheralueet ja lisätä ne joko Arki-teemakarttaan tai kokonaan uuteen teemakarttaan. Tämä edesauttaa näiden alueiden säilyttämistä tarkemmassa suunnittelussa. Elonkirjon elvyttämistä edellyttää jo työn pääotsikko ”Vehreä metropolimme”.</p> <p>Voimakkaan väestönkasvun skenaario ei ole linjassa vehreyttämisidean kanssa, jos huomattava osa kasvusta suunnataan aiemmin rakentamattomille alueille.</p> <p>Rakennesuunnitelman suuren mittakaavan vuoksi ei ole mahdollista tarkasti arvioida, missä määrin näin tulee käymään, mutta ennusteiden ylämarginaaliin asetettu väestönkasvutavoite ei käytännössä lähimainkaan mahdu olemassa oleville asuinalueille tai käytöstä poistuville teollisuus- ja palvelualueille. Lisäksi liian voimakas väestönkasvu aiheuttaa ongelmia esimerkiksi terveydenhuolto-, kasvatus- ja opetuspalveluiden sekä teknisten infrarakenteiden järjestämiselle ja rakentamiselle. Näin ollen ehdotettua maltillisempi väestönkasvutavoite on toivottava.</p> <p>Uusien teollisuus- ja palvelukeskittymien sijoittamisessa pitää niin ikään välttää viheralueiden tuhoamista. Erityisen hankala asia luonnonympäristön ja viheryhteyksien kannalta on valtatie 3:n oikaisu ja siihen tukeutuvat uudet rakennettavat alueet, tie- ja ratayhteydet ja järjestelyratapiha. Oikaisun mielekkyys on seudullisten ja paikallisten luontoarvojen näkökulmasta hyvin kyseenalainen huolimatta siitä, että sen avulla valtakunnallinen liikenneverkosto jonkin verran tehostuisi ja keskeisellä paikalla sijaitseva nykyinen järjestelyratapiha vapautuisi muuhun käyttöön.</p>	<p>Lempäälän ja Pirkkalan väliset elinkeinoalueet sekä niihin kytkeytyvät liikennehankkeet (VT3-oikaisu, järjestelyratapihan siirto ja kehä 2) on otettu rakennesuunnitelmaan maakuntakaavan mukaisina linjauksina prosessin ohjauksen mukaisesti.</p> <p>Alueen suunnittelu toteutetaan maankäytön osalta Pirkkalan ja Lempäälän kunnissa ja liikennealueiden osalta Pirkanmaan ELY-keskuksessa. Lain mukaan valmistelu on tehtävä maakuntakaavan ratkaisun mukaisesti.</p> <p>Rakennesuunnitelman toimeenpanon seudullinen yhteistyö ohjelmoidaan myöhemmin. Valtion kanssa neuvoteltava MAL-sopimus tulee osaltaan ohjaamaan toimeenpanoa.</p> <p>Ko. alue on tutkittu Pirkanmaan maakuntakaava 2040:n valmistelun yhteydessä, jolloin myös maankäytön vaihtoehtoiset sijainnit on selvitetty.</p>

<p>Rakennesuunnitelman esitystapa on selkeä ja helposti lähestyttävä.</p> <p>Laura Uimonen, yliopisto-opettaja (maisemasuunnittelu ja yhdyskuntasuunnittelu):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vehreä metropolimme: lumoava arki, fiksu ja kasvu, maailmalle auki ovat kaupunkiseutujen hyviä, mutta hyvin yleisiä tavoitteita. Yläotsikoiden kiinnittymistä juuri Tampereen seutuun olisi hyvä mahdollisesti tarkentaa. Esim. vesistöt yhdistävät seutua juuri täällä ja ovat seudun vetovoiman tärkeää potentiaalia. • LUMO-ava arki tulee avata käsitteissä, jos sillä viitataan luonnon monimuotoisuuteen • Kahdeksan tavoitetta kattavat hyvin keskeisimmät tavoitteet • Tiivistelmä pdf:ssä keskeisimmät tavoitteet on esitelty tiiviisti ja havainnollisesti • Rakennesuunnitelman tulisi pyrkiä myös konkreettisempiin tavoitteisiin ja asettaa niille seuranta (esim. Tampereen LUMO-ohjelman tavoin) • Suunnitelma on syytä kääntää englanniksi ja pyytää kommentteja myös ei-suomenkielisiltä asiantuntijoilta, maailmalle avoin -teemaa seuraten • Suunnitelman jalkauttaminen ja seudullinen asukasysteistyö ei näy suunnitelmassa hyvin: siirtymä ekologisempiin elämäntapoihin on keskeisen tärkeä seudun vetovoimalle ja kestäväälle kehitykselle. Ekologisen elämän ajureita on useita. Eri muotoja tulee kehittää paikallisista lähtökohdista: mahdollisia teemoja esim. Kävely ja pyöräilykaupunkien alueellinen potentiaali: pyörä-juna-pyörätiet, taakkapyöräasemat, hidasmatkailu "slowcities". Mahdolliset uudet innovaatiot. Ytimien ja tuotantoalueiden kytkentä: Lähiruoka eri kulttuureja yhdistävänä työnä, elämyksinä, arkena ja matkailun vetovoimana. 	<p>Rakennesuunnitelman jatkoksi laadittavassa sini-viherstrategiassa asiaan paneudutaan tarkemmin.</p> <p>Ajatus suunnitelman kääntämisestä englanniksi on hyvä ja kannatettava. Se lisää seutuyhteistyön saavutettavuutta myös seudun ei-suomenkielisen väestön parissa sekä kansainvälisissä verkostoissa.</p> <p>Esiin nostettuja teemoja on mahdollista tutkia ja syventää rakennesuunnitelman jatkoksi toteutettavassa sini-viherstrategiassa.</p>
<p>Kommentit kohdittain:</p> <p>Tavoitteet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vahvistamme vetovoimaista vehreyttä ja turvaamme ekologisten verkostot (Ehdotus lisäykseksi keltaisella) <p>Fiksu kasvu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toimimme ekologisesti kestävästi ja kuntarajattomasti. Kasvun selkärangan on eheä ja vahva sini-viherrakenteet turvaava yhdyskuntarakenne. (Ehdotus lisäykseksi keltaisella) <p>LUMO-ava arki (ehdotuksia lisäyksiksi)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Seudullinen LUMOava ohjelma = luonnonmukaisuus ohjelma • Sini-viherrakenne-käsite (avataanko tätä käsitettä dokumentissa ennen) • Voisiko luonto olla mukana myös arki-otsikossa? esim. Lumoava arki harjujen ja vesien äärellä, tai LUMO-ava 	<p>Seutuyksikkö kiittää oivaltavista täydennysehdotuksista ja ottaa esitykset huomioon jatkotyössä. Hyväksytyihin tavoitteisiin ei valmistelun tässä vaiheessa ole mahdollista tehdä muutoksia, mutta muut teemat voidaan ottaa tutkittaviksi jatkotyössä.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Huom. kartta, Pyhjärven rantojen virkistyskäyttöä täytyy ohjata ekologisempaan suuntaan luontokadon estämiseksi (meluhaitat, veden laadun riskit, rakennettujen rantojen riskit eliöstölle) • Rantojen virkistyskäyttö ei ole usein kestävä, mm. Pyhäjärvi, asiaa on yritetty parantaa mm. Unalabs-hankkeessa. Yhteistyön lisääminen eri toimijoiden kanssa ja vuodenaikoihin sidottu toimintamalli (veneily, kalastus, hiihto jne.) • Seudulla parhaiden käytäntöjen ”best practises” monistaminen ja soveltaminen - mm. iWater- ja Unalabs-hankkeista olisi suotavaa. <p>RASU</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maahanmuuttajille on tarjolla vain vähän tietoa ja osallistumismahdollisuuksista. <p>Jokaisen oikeudet, osallistuminen ja perustuslain määrittelemä vastuu luonnosta tulisivat olla teemoja, jotka ulottuvat arkeen, myös maahanmuuttajille, joista osa on akateemisia asiantuntijoita. Esimerkiksi Tampereen yliopiston professoreista 15 % ovat kansainvälisiä. Kansainvälisyys ei näy suunnitelmassa kovinkaan hyvin.</p> <p>Kaupungistuminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Seudulla on myös taantuvia alueita, tyhjät liiketilat ja asuinrakennukset, maatilat tulisi saada kiertotalouden ja virkistyskäyttöön esim. julkisyksityisellä yhteistyöllä. <p>Lähiruuantuotantoa tulisi turvata seudulla ja kytkeä virkistys- ja hyvinvointitalouteen.</p>	<p>Nämä ovat tärkeitä teemoja seutuyhteistyön jatkokehittelyssä.</p>
<p>Kehitämme keskustoja ja keskuksia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sensitiiviset toiminnot kuten sairaalat, päiväkodit ja hoiva-asuminen sijoitetaan siniviherverkostojen tuntumaan. Luonnon monimuotoisuuden vaikutukset ihmisten ja ympäristön terveyteen otetaan suunnittelua ohjaaviksi ajureiksi (Health promotion planning, One health). 	<p>Nämä seikat voidaan ottaa huomioon kunnissa tehtävässä kaavoituksessa.</p>
<p>Lisäämme kestävästä liikkumisesta</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tuemme kestävästä liikkumistapojen kytkeytyvyyttä liityntäpysäköintiä, pyöräparkkeja, siniviherverkoston kytkettyjä kevyitä reittejä kehittäen. Luontoalueille turvataan esteetön pääsy mahdollisimman monelle. Tutkitaan paikallisia erityismahdollisuuksia, kuten vesiliikenteen yhdistämistä kevyen liikenteen ketjuihin sekä vuodenaikojen tuomat olosuhteet ja mahdollisuudet. 	<p>Nämä teemat on hyvin huomioitu suunnittelussa.</p>
<p>Lisäämme vetovoimaista vehreyttä</p>	

- Vetovoimaisella vehreydellä turvataan kaupunkien luonnon monimuotoisuutta ja ekologista kantokykyä. Huomioimalla laajiston hyvinvointi ja luontotyyppien rikkaus luodaan myös ihmiselle hyödyllistä kaupunkiluontoa. Seudun luontoarvoja voidaan kehittää yhteistyössä eri toimijoiden ja asukkaiden kanssa. Kehitetään EU:n 3+30+300 periaatteen suosituksen käyttöönottoa asuinalueille.
- Hyödynnetään kansallisen kaupunkipuiston oppeja hoito- ja käyttösuunnitelmien teossa koko seudulla kytkien kaupunkiluonto ekologisiin verkostoihin.

Sini-viherrakenne

- Kaupunkiluonnon käsite: kaupunkiseudun tiivistämisessä siniviherrakenteiden säästäminen on erityisen tärkeää. Siniviherrakenteen kehittämisessä tutkitaan kaupunkiluonnon mahdollisuudet esim. rannoilla, soistuvilla alueilla, joutomailla, reuna-alueilla, suojavyöhykkeillä ja taajamametsissä. Turvataan kaupunkien elinvoimaa turvaavan siniviherverkoston laatu valuma-aluepohjaisella suunnittelulla, ohjaamalla toimintoja ja kulkua luonnon herkimmillä alueilla virkistys- ja retkeilyarkkitehtuurilla ja maisemasuunnittelulla.

Palveluiden, vapaa-ajan ja virkistyksen kokonaisuus

- Järvet, lammet, kosteikot, joet, norot ja suot ovat osa tätä kokonaisuutta erityisen tärkeinä luonnonydinalueina myös eliöstölle.

Suosituksat ja jatkotoimet

- Viherrakennetta vaalitaan ja asuinympäristön viihtyisyyttä edistetään sinivihherstrategian laadinnalla. Tutkitaan seudullisen siniviherkertoimen käyttöönotto.

Vaikutusten arviointi

- Solmukohdissa priorisoidaan kävelyn- ja pyöräilyn liityntää julkiseen liikenteeseen. (esim. Ideapark on ollut ensisijaisesti autoilua tukeva alue)

ELINKEINOT JA YHTEYDET. Kansainvälisyys, Tilannekuva

- Epäselvä lause: Teollisen perustan päälle on versonut monimuotoinen tietotalous sekä palvelu- ja tapahtuma.

Ratkaisu

- Rakennesuunnitelmassa tulisi huomioida aiempaa voimakkaammin transformaatiot ja toimintojen mahdolliset muutokset, sijaintien mahdollistama joustavuus. Toimintojen sijoittamisen ympäristövaikutukset ja riskit vaativat erityistä huomiota.

Lisäämme vetovoimaista vehreyttä

Viherrakennetta kehitettäessä tulee varsinaiselle luonnolle säästää tilaa. Näin huolehditaan kasvillisuuden, eliöiden ja luonnon monimuotoisuudesta. Vaaliva ote viherrakenteeseen tuo toisen näkökulman rakenteen vihreisiin osiin. Raaka-ainevarasto nähdään luonto- ja

Esiin nostetut teemat on mahdollista huomioida ja tutkia tarkemmin rakennesuunnitelman jatkoksi laadittavan sini-viherstrategian yhteydessä.

virkistysarvojen kautta ja tämä muuttuu arvoksi sinänsä. Viherrakenteen kautta tulee esiin seudun alueella olevan maaperän monimuotoisuus. Rakenne vaikuttaa voimakkaasti myös ilmanlaatuun paikallisesti sitä parantaen. Huolehditaan, että rakenteessa löytyy sekä laadukkaat virkistykseen laatuikätyvät että ekologiset käytävät.

- Siniviherrakenteita kehitettäessä luonnonsuojelualueet, luonnonydinalueet, askelkivet ja vesiuomat tulee turvata riittävin puskurivyöhykkein sekä turvata valuma-alueiden ekologinen kestävyys. Näin säilytetään kaupunkiluonnon luonnon monimuotoisuutta varmistamalla arvokkaiden luontotyyppien, kasvi- ja eliöpopulaatioiden ja niiden geneettisen monimuotoisuuden elinvoima. Kasvillisuuden ja eliöstön monimuotoisuus kytkeytyy maaperän biodiversiteettiin, missä keskeistä on vettäläpäisevien pintojen pinta-ala ja laatu. Kaikkein tiiviimmillä alueilla imeyttävien pintojen lisääminen poistamalla asfalttia ja kiveyksiä, lisäämällä haihduttavaa puustoa ja kasvillisuutta ovat esimerkkejä keinoista hallita lisääntyviä sade- ja sulamisvesiä sekä tulvia seuraten Pariisin esimerkkiä.

Seuranta

- Seuranta tulisi laajentaa avoimeksi yleisölle visuaalisesti helposti hahmotettavin mittarein verkossa suomeksi ja englanniksi.
- Ohjelmasta voisi tehdä esittelyvideon maastossa dronella, ja kävelyt englanniksi, jolloin se avautuisi kaikille ja tarjoaisi kiinnittymäkohtia seudulliseen kehityskuvaan nykyisille ja tuleville asukkaille ja toimijoille.
- Seudun asukkaiden tulisi voida esittää kehittämis ehdotuksia eri alueille yli kuntarajojen. (Esim. Vuores ja Hervannan kampus eivät ole saavutettavissa Lempäälän suunnasta julkisin liikennevälinein, yhteysliikenne moottoritie – Ruskon väylä puuttuu)

Kommenteissa mainittuja lähteitä:

The 3-30-300 Rule for Healthier and Greener Cities : NBSI

<https://nbsi.eu/the-3-30-300-rule/>

TAMPEREEN LUMO Luonnon monimuotoisuusohjelma

<https://www.paris.fr/pages/l-arbre-a-paris-199>

<https://unalab.eu/en>

<https://research.aalto.fi/fi/projects/iwater>

<https://viherkerroin.aalto.fi/>

Lause on korjattu selkeäksi.

Rakennesuunnitelman seuranta toteutetaan digitaalisena alustana, jolloin se on saavutettava seudun asukkaille. Kielen kääntämistä myös englanniksi voidaan tutkia.

Tampereen yliopisto, Kunta- ja aluejohtaminen

28.8.2023

Lausunto	Vastine
<p>Kiitän mahdollisuudesta kommentoida Tampereen kaupunkiseudun Vehreä metropolimme 2040 -rakennesuunnitelmaluonnosta. Esitän kommenttini asiantuntijalausuntona Tampereen yliopiston hallintotieteiden tutkinto-ohjelman kunta- ja aluejohtamisen opintosuunnan edustajana. Tarkastelen lausunnossani rakennesuunnitelmaluonnosta erityisesti maankäytön hyvinvointivaikutusten näkökulmasta, aihepiiristä tehtyyn viimeaikaiseen tutkimukseen nojaten.</p>	
<p><i>Vehreä metropolimme 2040</i> -rakennesuunnitelma ohjaa Tampereen kaupunkiseudun yhdyskuntarakenteen suunnittelua kohti ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävää kehitystä. Sen keskiössä ovat maankäyttö, liikennejärjestelmä sekä seudullisen elinvoiman vahvistaminen. Tavoitteissa korostuvat eheä yhdyskuntarakenne, keskustojen viihtyisyys, monipuoliset ja laadukkaat asuinympäristöt, elinkeinoelämän edellytykset ja kansainvälinen vetovoima, kestävä liikkuminen, seudullinen palveluverkkosuunnittelu, seudun sini-viheryhteydet sekä energiamurros. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen myötä maankäyttöön liittyvät ratkaisut muodostavat entistä suuremman osuuden kuntien hyvinvoinnin edistämistehtävästä. Seudun yhteinen rakennesuunnitelma tarjoaa oivallisen pohjan myös tämän tehtävän toteuttamiselle. Asukkaiden hyvinvointia tukeva, viihtyisä elinympäristö on myös vetovoimatekijä ja siten sidoksissa seudun elinvoimaan.</p>	
<p>Hyvinvoinnin ulottuvuudet rakennesuunnitelmaluonnoksessa Maankäytöllä on todettu olevan moninaisia vaikutuksia hyvinvoinnin toiminnalliseen, psyykkiseen, sosiaaliseen, fyysiseen ja kulttuuriseen ulottuvuuteen. Rakennesuunnitelmaluonnos käsittelee näitä hyvinvoinnin osa-alueita kattavasti ja tarkastelutasolleen sopivasti. Asukkaiden terveys ja hyvinvointi on huomioitu hyvin myös vaikutusten arvioinnissa.</p> <p><i>Hyvinvoinnin toiminnallinen ulottuvuus</i> näkyy rakennesuunnitelmassa erityisesti liikkumaan kannustavan yhdyskuntarakenteen ja palvelujen saavutettavuuden kautta. Ekologisesti kestäväällä yhdyskuntarakenteella on tutkimusten mukaan paljon yhdistäviä tekijöitä asukkaiden terveyttä ja hyvinvointia edistävän elinympäristön kanssa. Rakennesuunnitelmaluonnoksen vaikutusten arvioinnissa liikennejärjestelmän kestävyden keskeiseksi indikaattoriksi on tunnistettu erityisesti kulkutapajakauma. Hyvinvoinnin toiminnalliseen ulottuvuuteen liittyvien tavoitteiden seurannassa olisi tärkeää hyödyntää myös asukkaiden kokemusperäistä tietoa. Esimerkiksi kulkutapaosuuksien lisäksi olisi hyvä selvittää syitä kulkutapavalintojen taustalla. Palveluiden saavutettavuuteen liittyvien tavoitteiden toteuttaminen edellyttää monialaista yhteistyötä lukuisten eri sidosryhmien kanssa. Rakennesuunnitelmassa korostetaan, että keskustaverkko toimii viestinä Pirkanmaan hyvinvointialueelle palveluiden suotuisista</p>	

<p>sijainneista. Tämän lisäksi tiiviin ja pitkäjänteisen vuorovaikutuksen merkitystä ei tule aliarvioida.</p>	
<p><i>Hyvinvoinnin psyykkinen ulottuvuus</i> korostuu rakennesuunnitelmassa. Sitä edustavat erityisesti sini-viherverkosto sekä asuinympäristöjen viihtyisyyteen ja esteettisyyteen panostaminen. Helposti saavutettavien luonnonympäristöjen elvyttävä ja virkistävä vaikutus on tunnistettu useissa kansainvälisissä tutkimuksissa. Sini-viherverkoston kehittäminen onkin aiempiin rakennesuunnitelmiin verrattuna edistykellinen lisä ja sen tunnistaminen seudun vetovoimatekijäksi on hyvä askel. Mahdollisuuksia virkistysmahdollisuuksien strategiseen kehittämiseen lähellä suuria asuinkeksuksia olisi tosin enemmänkin, esimerkiksi Näsijärven itäpuolen siniyhteyksien osalta.</p> <p>Myös <i>hyvinvoinnin sosiaalinen ulottuvuus</i> on huomioitu hyvin. Sitä käsitellään erityisesti asuinalueiden monimuotoisuuden ja sosiaalisen eriytymisen ehkäisyn osalta. Erityismuutoksista on seurattu seudullistetun hyvinvointi-indeksin avulla. Hyvinvointi-indeksi tarjoaa kattavan kuvan asuinalueiden demografisista ja rakenteellisista ominaispiirteistä. Tavoitteiden seurannassa voitaisiin lisäksi hyödyntää myös tietoa asukkaiden koetusta hyvinvoinnista. 'Arjen lumoavuutta' on vaikea mitata pelkästään tilastotietoon nojaten. Hyvinvointi-indeksin tuottaman tiedon pohjalta rakennesuunnitelman toimenpiteeksi mainitaan erityisesti vanhojen kerrostalopainotteisten alueiden uudistaminen monipuolisella rakennuskannalla sosiaalisen eriytymisen ehkäisemiseksi. Samalla tulee varmistaa, ettei asuinalueiden uudistaminen johda gentrifikaatiokehitykseen, eli asumiskustannusten nousuun siten, että nykyiset asukkaat joutuvat muuttamaan kauemmas palveluista ja liikenneyhteyksistä. Rakennesuunnitelman kohtuuhintaisen asuntotuotannon kuntakohtaiset tavoitteet ja ARA-kohteiden sijoittaminen asuinalueita monipuolistavilla tavoilla ovat hyviä keinoja tähän. Monipuolisten ja laadukkaiden asuinympäristöjen lisäksi naapurustojen yhteisöllisyyteen panostamisen on havaittu tukevan asukkaiden sosiaalista hyvinvointia. Tampereen kaupunkiseudun kunnat voisivat omaksua tässä suhteessa mahdollistajan roolin esimerkiksi tarjoamalla erilaisia yhteiskäyttötiloja. Rakennesuunnitelmassa on mukana myös elementtejä <i>hyvinvoinnin fyysisestä ulottuvuudesta</i> (mm. melun ja päästöjen vähentäminen, mikroilmasto) sekä <i>kulttuurisesta ulottuvuudesta</i> (kaupunkikuva ja kulttuuriperintö).</p>	
<p>Yhteenveto Tampereen kaupunkiseudun Vehreä metropolimme 2040 - rakennesuunnitelmaluonnos tarjoaa vetovoimaisen vision seudun kehitykselle. Hyvinvoinnin edistämisen näkökulmasta sen vahvuuksia ovat erityisesti hyvinvoinnin eri ulottuvuuksien huomioiminen ja tavoitteet ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävään kehitykseen. Tiivis sidosryhmäyhteistyö etenkin palveluverkkoon liittyvissä kysymyksissä sekä laajaan tietopohjaan nojaava tavoitteiden seuranta ovat avainasemassa rakennesuunnitelman onnistuneelle toteuttamiselle. Seurantamittareiden kehittämistyössä tulisi huomioida myös asukkaiden kokemuksellisen tieto.</p>	<p>Kiitämme rakennesuunnitelman 2040+ tarkastelemisesta hyvinvoinnin eri ulottuvuuksien kautta. Hyödynnämme lausunnossa esiin nostettuja näkökohtia jatkotyössä suunnitelman jalkauttamisen yhteydessä.</p>

Kaisu Sahamies Väitöskirjatutkija, Tampereen yliopisto	
---	--

